

T.C.
SANAYİ VE TEKNOLOJİ BAKANLIĞI
Sanayi ve Verimlilik Genel Müdürlüğü

**SANAYİ YATIRIMLARINA VERİLEN
DESTEKLER VE TEŞVİK
PROGRAMLARI**

ANKARA

2019

1. SANAYİ VE TEKNOLOJİ BAKANLIĞI İLE BAKANLIĞIN İLGİLİ KURULUŞLARINCA VERİLEN DESTEK VE TEŞVİKLER.....	5
1.1.AR-GE VE TEŞVİKLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	5
1.1.1. Teknolojik Ürün Yatırım Destek Programı	5
1.1.2. Rekabet Öncesi İşbirliği Projeleri Desteği.....	6
1.1.3. Özel Sektör Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri.....	6
1.1.4. Teknolojik Ürün Deneyim (TÜR) Belgesi	7
1.2. AVRUPA BİRLİĞİ VE DIŞ İLİŞKİLER GENEL MÜDÜRLÜĞÜ.....	7
1.2.1. Rekabetçi Sektörler Programı (RSP).....	7
1.3. KALKINMA AJANSLARI GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	8
1.3.1. Mali Destek Programları.....	8
1.3.2. Fizibilite Destekleri	9
1.3.3. Güdümlü Proje Desteği (GPD).....	10
1.3.4. Teknik Destek Programları.....	10
1.4. SANAYİ BÖLGELERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	11
1.4.1. Kümelenme Destek Programı.....	11
1.4.2. Emlak Vergisi Muafiyeti	12
1.4.3. Harç İstisnası	12
1.4.4. OSB’lerde Arsa Tahsisi Desteği.....	12
1.4.5. OSB’lerde Damga Vergisi İstisnası.....	12
1.4.6. Endüstri Bölgelerindeki Ruhsat ve İzin Harçları Muafiyeti	13
1.4.7. Özel Endüstri Bölgeleri Ek Teşvik Desteği.....	13
1.4.8. İrtifak Hakkı ve Kullanma İzni Süresi ve Bedel Desteği.....	13
1.4.9. Yapı Denetim Kuruluşlarına Ödenecek Hizmet Bedeli İndirimi.....	13
1.5. TEŞVİK UYGULAMA VE YABANCI SERMAYE GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	13
1.5.1. Yatırım Teşvik Sistemi	13
1.5.2. Genel Teşvik Uygulamaları	17
1.5.3. Bölgesel Teşvik Uygulamaları	17
1.5.4. Öncelikli Yatırımların Teşviki.....	17
1.5.5. Büyük Ölçekli Yatırımların Teşviki	19
1.5.6. Stratejik Yatırımların Teşviki	20
1.5.7. Alt Bölge Desteklerinden Yararlanma.....	21
1.6. KÜÇÜK VE ORTA ÖLÇEKLİ İŞLETMELERİ GELİŞTİRME VE DESTEKLEME İDARESİ BAŞKANLIĞI (KOSGEB)	25
1.6.1. Girişimcilik Destek Programı	26
1.6.1.1. Uygulamalı Girişimcilik Eğitimi	26
1.6.1.2. Yeni Girişimci Desteği	27
1.6.1.3. İş Geliştirme Merkezi (İŞGEM) Desteği	27
1.6.1.4. İş Planı Ödülü	28
1.6.2. Girişimciliği Geliştirme Destek Programı	29
1.6.2.1. Yeni Girişimci Programı.....	29
1.6.3. Gelişen İşletmeler Pazarı KOBİ Destek Programı.....	32
1.6.4. İşletme Geliştirme Destek Programı.....	33
1.6.5. İşbirliği Destek Programı.....	34
1.6.6. Ar-Ge, İnovasyon ve Endüstriyel Uygulama Destek Programı	35
1.6.7. Teknolojik Ürün Tanıtım ve Pazarlama (Teknopazar) Destek Programı	38
1.6.8. Uluslararası Kuluçka Merkezi ve Hızlandırıcı Destek Programı	38
1.6.9. Stratejik Ürün Destek Programı.....	39

1.6.10. KOBİ Teknolojik Ürün Yatırım (KOBİ Teknoyatırım) Destek Programı	39
1.6.11. KOBİGEL - KOBİ Gelişim Destek Programı	40
1.6.12. Laboratuvar Hizmetleri Desteği	41
1.7. TÜRKİYE BİLİMSEL VE TEKNOLOJİK ARAŞTIRMA KURUMU (TÜBİTAK)	41
1.7.1. 1501-Sanayi Ar-Ge Projeleri Destekleme Programı	41
1.7.2. 1507-KOBİ Ar-Ge Başlangıç Destek Programı	42
1.7.3. 1509-Uluslararası Sanayi Ar-Ge Projeleri Destekleme Programı	43
1.7.4. 1511-Öncelikli Alanlar Araştırma Teknoloji Geliştirme ve Yenilik Projeleri Destekleme Programı	44
1.7.5. 1515-Öncül Ar-Ge Laboratuvarları Destekleme Programı.....	44
1.7.6. 1505-Üniversite Sanayi İşbirliği Destek Programı	45
1.7.7. 1512-Teknogirişim Sermaye Desteği (BiGG-Bireysel Genç Girişim)	45
1.7.8. 1513-Teknoloji Transfer Ofisleri Destek Programı	46
1.7.9. 1503-Proje Pazarları Destekleme Programı.....	47
1.7.10. 1601-Yenilik Girişimcilik Alanlarında Kapasite Artırılmasına Yönelik Destek Programı	48
1.7.11. 1602-TÜBİTAK Patent Destek Programı.....	49
1.7.12. 1514-Girişim Sermayesi Destekleme Programı	49
1.7.13. Sanayi Yenilik Ağ Mekanizması (SAYEM) Çağrısı.....	51
1.7.14. 2209-B Sanayiye Yönelik Lisans Araştırma Projeleri Desteği Programı.....	52
1.7.15. 2242-Üniversite Öğrencileri Araştırma Proje Yarışmaları	52
1.7.16. 2210-D Yurt İçi Sanayiye Yönelik Yüksek Lisans Burs Programı	53
1.7.17. 2244-Sanayi Doktora Programı	53
1.7.18. 2232-Uluslararası Lider Araştırmacılar Programı	54
1.7.19. 2236-Uluslararası Deneyimli Araştırmacı Dolaşımı Destek Programı	55
1.7.20. 1001-Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Projelerini Destekleme Programı.....	56
1.7.21. 1003 - Öncelikli Alanlar Araştırma ve Geliştirme Projeleri Destekleme Programı	56
1.7.22. 1005-Ulusal Yeni Fikirler ve Ürünler Araştırma Destek Programı	57
1.7.23. 3501-Kariyer Geliştirme Programı	57
1.7.24. 1004-Mükemmeliyet Merkezi Destek Programı	57
1.7.25. 1007-Kamu Kurumları Araştırma ve Geliştirme Projelerini Destekleme Programı.....	58
1.7.26. Uluslararası İşbirlikli Projeler.....	59
1.7.27. 1071-Uluslararası Araştırma Fonlarından Yararlanma Kapasitesinin ve Uluslararası Ar-Ge İşbirliklerine Katılımın Arttırılmasına Yönelik Destek Programı	60
1.7.28. TÜBİTAK Uluslararası İşbirliklerine Katılımı Özendirilmeye Yönelik Destek ve Ödül Programları.....	60
1.7.28.1. Ufuk2020 Seyahat Desteği	60
1.7.28.2. MSCA Ön Değerlendirme Desteği Programı	60
1.7.28.3. Ufuk2020 Koordinatörlüğü Destekleme Programı.....	61
1.7.28.4. Eşik Üstü Ödülü.....	61
1.7.28.5. Başarı Ödülü	61
2. DİĞER BAKANLIKLARIN VE KURULUŞLARIN VERDİKLERİ DESTEK VE TEŞVİKLER.....	62
2.1. ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI	62
2.1.1. Verimlilik Artırıcı Projeler (VAP).....	62
2.1.2. Gönüllü Anlaşma (GA) Destekleri	62
2.1.3. Kojenerasyon Verim Belgesi ve Lisanssız Üretim	63
2.1.4. Enerji Verimliliği Projelerinin Finansmanı	63
2.2. HAZİNE VE MALİYE BAKANLIĞI	63
2.2.1. Hazine Destekli Kefalet Programı	63
2.3. TİCARET BAKANLIĞI.....	64
2.3.1. Sektörel Nitelikli Uluslararası Yurt İçi Fuar Desteği	64

2.3.2. Yurt Dışı Fuarlara Katılım Desteği.....	64
2.3.3. Yurt Dışı Birim, Marka ve Tanıtım Faaliyetlerinin Desteklenmesi	65
2.3.4. Türk Ürünlerinin Yurtdışında Markalaşması, Türk Malı İmajının Yerleştirilmesi ve TURQUALITY®'nin Desteklenmesi	66
2.3.5. Pazar Araştırması ve Pazara Giriş Desteği	68
2.3.6. Uluslararası Rekabetçiliğın Geliştirilmesi Desteği (UR-GE)	71
2.3.7. Pazara Giriş Belgelerinin Desteklenmesi	72
2.4. ULAŞTIRMA VE ALTYAPI BAKANLIğI	72
2.4.1. Elektronik Haberleşme, Uzak ve Havacılık Sektöründe Ar-Ge Projeleri Desteği	72
2.5. TÜRKİYE İŞ KURUMU (İŞKUR)	73
2.5.1. Kadınlar, Gençler ve Mesleki Yeterlilik Belgesi Sahipleri için İstihdam Teşviki	73
2.5.2. İşsizlik Ödeneği Alanları İstihdam Eden İşverenler için İstihdam Teşviki	74
2.5.3. İlave İstihdam Teşviki	75
2.5.4. Üç Aylık Ücret Desteği	76
2.5.5. Asgari Ücret Desteği.....	77
2.5.6. İşyerlerine Yönelik Mesleki Eğitim Kursları.....	78
2.5.7. İşbaşı Eğitim Programları	79
2.5.8. Geleceğın Mesleklerinde İşbaşı Eğitim Programı Düzenlenmesine İlişkin Uygulama	80
2.5.9. İşe İlk Adım Projesi	80
2.5.10. Kadınlara Yönelik Çocuk Bakım Desteği Uygulaması	80
2.5.11. İş'te Anne Projesi	81
2.5.12. Mesleki Eğitim ve Beceri Geliştirme İşbirliği Projesi (MEGİP).....	81
2.6. TÜRKİYE SAğLIK ENSTİTÜLERİ BAŞKANLIğI (TÜSEB).....	81
2.7. KREDİ GARANTİ FONU (KGF).....	82
2.7.1. Özkaynak Kredi Kefalet Programı	83
2.7.2. İşletmelerin ve KOBİ'lerin Rekabet Edebilirliği Programı – COSME.....	83
2.7.3 Hazine Destekli Kefalet Programı	83
2.8. TÜRK EXIMBANK	84
2.8.1. İhracata Hazırlık Kredileri	84
2.8.2. KOBİ İhracata Hazırlık Kredileri	85
2.8.3. Dış Ticaret Şirketleri Kısa Vadeli İhracat Kredisi	86
2.8.4. Sevk Öncesi İhracat Kredileri.....	86
2.8.5. Reeskont Kredisi.....	87
2.8.6. Sevk Sonrası Reeskont Kredisi.....	87
2.8.7. İhracata Yönelik İşletme Sermayesi Kredisi	88
2.8.8. İhracata Yönelik Yatırım Kredisi	89
2.8.9. Kısa Vadeli Alacak Sigortası.....	89
2.9. TÜRKİYE TEKNOLOJİ GELİŞTİRME VAKFI (TTGV)	90
2.9.1. Yeşil Teknoloji Projeleri (YETEP) Destek Programı.....	90
3. TEŞVİKLERE İLİŞKİN YASAL DÜZENLEMELER	92
4. KAYNAKÇA.....	97

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1: Proje Teklif Çağrıları.....	8
Tablo 2: Destek Unsurları.....	14
Tablo 3: Teşvik Uygulama Bölgelerine Göre İllerin Dağılımı	15
Tablo 4: Bölgesel Teşvik Uygulamalarında Sağlanan Destek Unsurları.....	17
Tablo 5: Öncelikli Yatırımlar İçin Sağlanan Destek Unsurları	19
Tablo 6: Büyük Ölçekli Yatırımlar.....	19
Tablo 7: Büyük Ölçekli Yatırımlar İçin Sağlanan Destek Unsurları.....	20
Tablo 8: Stratejik Yatırımlar İçin Sağlanan Destek Unsurları	21
Tablo 9: İŞGEM Destek Unsurları	28
Tablo 10: Geleneksel Girişimci Programı Destek Unsurları	30
Tablo 11: İleri Girişimci Programı Destek Unsurları	32
Tablo 12: KOBİ Destek Programı Destek Unsurları	33
Tablo 13: İşletme Geliştirme Destek Programı Destekleri.....	33
Tablo 14: İşletici Kuruluş ve Proje Ortaklığı Modeli	35
Tablo 15: Ar-Ge, İnovasyon ve Endüstriyel Uygulama Destek Programı	37
Tablo 16: KOBİ Teknoyatırım Destek Kalemleri ve Oranları	40
Tablo 17: 1601-Yenilik Girişimcilik Alanlarında Kapasite Artırılmasına Yönelik Destek Programı.....	48
Tablo 18: 2242-Üniversite Öğrencileri Proje Yarışma Ödülleri.....	53
Tablo 19: 2244-Sanayi Doktora Programı Burs, Teşvik İkramesi ve İstihdam Desteği Üst Limitleri.....	54
Tablo 20: 2232-Uluslararası Lider Araştırmacılar Programı Destek Üst Limitleri	55

1. SANAYİ VE TEKNOLOJİ BAKANLIĞI İLE BAKANLIĞIN İLGİLİ KURULUŞLARINCA VERİLEN DESTEK VE TEŞVİKLER

Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 09/07/2018 tarih ve 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararname kapsamında Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ismi değişerek Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı olmuştur. Bakanlığımız, verdiği desteklerle ülke sanayisinin teknolojik alt yapısını güçlendirerek rekabet gücünü artırmaktadır.

1.1. AR-GE VE TEŞVİKLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

1.1.1. Teknolojik Ürün Yatırım Destek Programı

Destek Üst Limiti: 10.000.000 TL.

Destek Alt Limiti: -

Destek Oranı: Makine-Teçhizat (%80'e kadar), İşletme Gideri Desteği (%75)

2014 yılında başlatılan “Teknolojik Ürün Yatırım Destek Programı” kapsamında ilan edilen öncelikli teknoloji alanlarında yer alan ve Türkiye’de ilk defa üretilen ürünlerin üretimine destek verilmesi amaçlanmaktadır.

Yüksek teknoloji ürünlerin ticarileşmesi ve bu ürünlere yönelik yatırımın artırılması ve hızlandırılmasını amaçlayan “Teknolojik Ürün Yatırım Destek Programı” kapsamında;

Ülke ekonomisinin uluslararası düzeyde rekabet edebilir bir yapıya kavuşturulması için; Kamu kurum ve kuruluşları ile kanunla kurulan vakıflar veya uluslararası fonlar tarafından desteklenen sanayiye yönelik Ar-Ge ve yenilik projeleri sonucunda ortaya çıkan teknolojik ürünler,

Teknoloji geliştirme bölgelerinde yer alan işletmelerin, bölgede başlatıp sonuçlandırdıkları ar-ge ve yenilik projeleri sonucunda ortaya çıkan teknolojik ürünler,

Kamu araştırma enstitülerinde/merkezlerinde/altyapılarında Ar-Ge faaliyetleri sonucunda ortaya çıkan teknolojik ürünler,

Öz kaynaklar kullanılarak yapılan Ar-Ge faaliyetleri sonucunda ortaya çıkan ve patenti alınan veya TÜBİTAK tarafından onaylanan teknolojik ürünler ile ilgili Türkiye’de yerleşik gerçek ve tüzel kişilerce gerçekleştirilecek yatırımlar desteklenmektedir. Destekten tüm sektörlerde faaliyet gösteren firmalar yararlanabilecektir. “Makine ve Teçhizat” ve “İşletme Gideri” desteği olmak üzere 2 başlıkta destek verilecektir:

1. Makine ve Teçhizat Desteği

Mikro işletmelere en fazla 8.000.000 TL., ithal alımlarda %60, yerli alımlarda %80 oranında, Küçük işletmelere en fazla 7.000.000 TL., ithal alımlarda %50, yerli alımlarda %70 oranında, Orta büyüklükteki işletmelere en fazla 6.000.000 TL., ithal alımlarda %40, yerli alımlarda %60 oranında, Büyük işletmelere en fazla 3.000.000 TL., ithal alımlarda %10, yerli alımlarda %30 oranında destek verilecektir.

Bu destek kapsamında imzalanan sözleşmenin süresi 36 aydır.

2. İşletme Gideri Desteği

Mikro ve Küçük işletmelere, yatırımlarını tamamladıktan sonra 1 yıl faaliyet süresi içerisinde başvurusu yapılması durumunda, 1 yıl boyunca enerji, personel ve kira giderlerinin %75'i geri ödemesiz (hibe şeklinde) karşılanabilmektedir.

Makine ve teçhizat desteği ve işletme giderleri desteği toplamı en fazla 10.000.000 TL olabilecektir.

Program kapsamında, ana makine ve teçhizat bedelleri yardımcı makine ve teçhizat bedelleri, makine, araç-gereç taşıma ve sigorta bedelleri de desteklenebilmektedir.

Desteklenmeyen Giderler

Arsa bedeli, arazi düzenleme giderleri, bina-inşaat giderleri, ulaştırma giderleri, taşıt araçları giderleri, yönetim, aydınlatma, havalandırma, ısıtma gibi genel giderler, beklenmeyen giderler, faiz giderleri, amortismanlar, bakım ve onarım giderleri, işletmeye alma giderleri, hammadde, ara malı ve işletme malzemeleri desteklenmemektedir.

1.1.2. Rekabet Öncesi İşbirliği Projeleri Desteği

Söz konusu programın amacı birden fazla kuruluşun ölçek ekonomisinden yararlanmak suretiyle verimliliği artırmak ve mevcut duruma göre daha yüksek katma değer sağlamak üzere rekabet öncesinde ortak parça veya sistem geliştirmesini ya da platform kurabilmesini desteklemektir.

Birden fazla kuruluş, ortak bir proje geliştirerek Bakanlığa başvurduğunda ve değerlendirme sonucu desteklenmeye değer bulunduğu takdirde vergisel muafiyet ve hibe desteğinden yararlanmaktadır. Proje için açılan ortak hesaba Bakanlık tarafından proje bütçesinin %50'sine kadarlık kısmı hibe olarak aktarılmakla birlikte proje kapsamında Gelir Vergisi Stopajı Teşviki, Ar-Ge indirimi, Sigorta Primi Desteği ve Damga Vergisi İstisnası gibi muafiyetler verilmektedir.

1.1.3. Özel Sektör Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri

Ar-Ge ve tasarım merkezlerinin kurulması ile Ar-Ge ve yenilik ve tasarım yoluyla ülke ekonomisinin uluslararası düzeyde rekabet edebilir bir yapıya kavuşturulması için teknolojik bilgi üretilmesi, üründe ve üretim süreçlerinde yenilik yapılması, ürün kalitesi ve standardının yükseltilmesi, verimliliğin artırılması, üretim maliyetlerinin düşürülmesi, teknolojik bilginin ticarileştirilmesi, rekabet öncesi işbirliklerinin geliştirilmesi, teknoloji yoğun üretim, girişimcilik ve bu alanlara yönelik yatırımlar ile Ar-Ge'ye, yeniliğe ve tasarıma yönelik doğrudan yabancı sermaye yatırımlarının ülkeye girişinin hızlandırılması, Ar-Ge ve tasarım personeli ve nitelikli işgücü istihdamının artırılması hedeflenmektedir.

Ar-Ge Merkezleri; dar mükellef kurumların Türkiye'deki işyerleri dâhil, kanunî veya iş merkezi Türkiye'de bulunan sermaye şirketlerinin; organizasyon yapısı içinde ayrı bir birim şeklinde örgütlenmiş, münhasıran yurt içinde araştırma ve geliştirme faaliyetlerinde bulunan ve en az 15 tam zaman eşdeğer Ar-Ge personeli istihdam eden, yeterli Ar-Ge birikimi ve yeteneği olan birimlerdir.

Tasarım merkezleri ise dar mükellef kurumların Türkiye'deki işyerleri dâhil, kanunî veya iş merkezi Türkiye'de bulunan sermaye şirketlerinin; organizasyon yapısı içinde ayrı bir birim şeklinde örgütlenmiş, münhasıran yurt içinde tasarım faaliyetlerinde bulunan ve en az 10 tam zaman eşdeğer tasarım personeli istihdam eden, yeterli tasarım birikimi ve yeteneği olan birimlerdir.

İşletmeler tasarım veya Ar-Ge merkezi belgesi almaya hak kazandıklarında Vergi İndirimi, Sigorta Primi Desteği, Gelir Vergisi Stopajı Desteği, Damga Vergisi İstisnası ve Gümrük Vergisi İstisnası gibi muafiyetlerden yararlanabilmektedir.

1.1.4. Teknolojik Ürün Deneyim (TÜR) Belgesi

19/02/2014 tarihli ve 28918 sayılı Resmi Gazete 'de yayımlanmış olan 6518 sayılı Kanununun 46 ncı maddesi ile kamu alımlarına ilişkin Kamu İhale Kanununda bazı düzenlemeler yapılmıştır. Düzenleme kapsamında; Ar-Ge projeleri sonucu ortaya çıkmış olan mal ve hizmetler için Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'na Teknolojik Ürün Deneyim (TÜR) Belgesi düzenlenmekte olup, söz konusu mal ve hizmet sahipleri bu belge ile iş deneyim belgesi olmadan da kamu ihalelerine girebilmektedir.

TÜR Belgesi; Teknoloji merkezi işletmelerinde, Ar-Ge merkezlerinde, Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde, kamu kurum ve kuruluşları ile kanunla kurulan vakıflar tarafından veya uluslararası fonlarca desteklenen Ar-Ge ve yenilik projelerinde, rekabet öncesi iş birliği projelerinde ve Teknogirişim sermaye desteklerinden yararlananlara, yararlandıkları destekler çerçevesinde yürüttükleri proje sonucu ortaya çıkan mal ve hizmetlerin ve bunlar dışında öz kaynaklarla geliştirilmiş ve Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu tarafından Ar-Ge projesi neticesinde ortaya çıktığı belgelendirilen ürünlerin piyasaya arz edilmesinden sonra proje sonucu ortaya çıkan hizmetler ile yerli malı belgesine sahip ürünler için verilmektedir. Ürünün piyasaya arz tarihinden itibaren 5 (beş) yıl süre ile geçerlidir.

1.2. AVRUPA BİRLİĞİ VE DIŞ İLİŞKİLER GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

1.2.1. Rekabetçi Sektörler Programı (RSP)

Avrupa Birliği ve Türkiye eş-finansmanı ile oluşturulan ve katılım önce mali yardım aracı kapsamında gerçekleştirilen çatı bir programdır. 7 yıllık dönemler halinde uygulanan Rekabetçi Sektörler Programında, temelde KOBİ'lere ve girişimcilere yönelik, rekabetçiliğin geliştirilmesine odaklı mali destekler sağlayan projeler gerçekleştirilmektedir.

Rekabetçi Sektörler Programının 2007-2013 yıllarını kapsayan birinci döneminde, teknik adıyla "Bölgesel Rekabet Edebilirlik Operasyonel Programı (BROP)" uygulanmıştır. Bu dönemde, toplamda yaklaşık 490 milyon avro bütçeyle ülkemizin göreceli olarak daha az gelişmiş 43 iline mali kaynak aktararak 46 proje hayata geçirilmiştir. 2017 yılı içerisinde 46 adet projeden 28 tanesinin uygulaması tamamlanmış olup Operasyonel Program kapsamında 31/12/2017 tarihi itibarıyla yaklaşık 490 milyon avroluk yatırım gerçekleştirilmiştir.

Programın, 2014-2020 yıllarını kapsayan ve teknik adı "Rekabetçilik ve Yenilik Operasyonel Programı (RYOP)" olan yeni dönemi için de yaklaşık 300 milyon avroluk bütçe oluşturulmuştur.

Programın yeni döneminde, tüm Türkiye'den proje başvuruları kabul edilmekte olup sanayide ve üretimde verimliliğinin artırılması ve cari açığın azaltılmasına katkı sağlanması hedeflenmektedir. Program kapsamında desteklenecek projelerin iki temel hedefe hizmet etmesi ve "imalat sanayi", "hizmetler ve yaratıcı endüstriler", "Ar-Ge" ile "teknoloji transferi ve ticarileştirme" konularında olması gerekmektedir.

Bu kapsamda, 2017 yılında çıkarılan ilk proje teklif çağrısında, "hizmetler ve yaratıcı endüstriler" faaliyeti hariç diğer 3 faaliyet alanından proje önerileri alınmıştır. 2017 yılı Ekim ayında sonuçları ilan edilen çağrıya ilişkin detaylar ise aşağıdaki Tablo 1'de görülmektedir.

Tablo 1: Proje Teklif Çağruları

Desteklenen Sektör	Başvuru Sayısı	Destek Almaya Hak Kazanan Proje Sayısı	Tahmini Destek Bütçesi
İmalat Sanayi	102	10	57,9 Milyon Avro
Ar-Ge	50	8	32,3 Milyon Avro
Teknoloji Transferi ve Ticarileştirme	26	5	22,7 Milyon Avro
Toplam	178	23	112,9 Milyon Avro

Program hakkında detaylı bilgiye, proje teklifi çağrısı duyurularına ve ilgili dokümanlara “rekabetcisektorler.sanayi.gov.tr” adresinden ulaşılabilir.

1.3. KALKINMA AJANSLARI GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Kalkınma Ajansları detayları yıllık çalışma programında ve başvuru rehberinde açıkça belirtilmek kaydıyla, yerel idarelerin, üniversitelerin, diğer kamu kurum ve kuruluşlarının, kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşlarının, sivil toplum kuruluşlarının, kâr amacı güden işletmelerin, kooperatiflerin, birliklerin ve diğer gerçek ve tüzel kişilerin aşağıda yer alan türlerdeki proje veya faaliyetlerini destekleyebilmektedirler:

- Bölge plân ve programlarının uygulanmasını sağlayıcı proje ve faaliyetler,
- Bölge plân ve programlarına uygun olarak, bölgenin kırsal ve yerel kalkınma ile ilgili kapasitesinin geliştirilmesine katkıda bulunan proje ve faaliyetler,
- Kamu kesimi, özel kesim ve sivil toplum kuruluşları arasındaki işbirliğini ve ortaklık kültürünü geliştiren projeler,
- Bölgenin kaynak ve imkânlarını tespit etmeye, ekonomik ve sosyal gelişmeyi hızlandırmaya, rekabet gücünü ve yenilik kapasitesini artırmaya ve ulusal ve uluslararası düzeyde etki ve etkinliği artırmaya yönelik her türlü analiz, strateji, plan çalışması, araştırma ve inceleme gibi çalışmalar,
- Bölgenin iş ve yatırım imkânlarının tanıtımına ve geliştirilmesine yönelik proje ve faaliyetler,
- Yönetim, yenilikçi ve verimli üretim, tanıtım, pazarlama, teknoloji, araştırma ve geliştirme, finansman, örgütlenme ve işgücü eğitimi gibi konularda, küçük ve orta ölçekli işletmelerle yeni girişimcileri doğrudan veya dolaylı olarak destekleyecek proje ve faaliyetler,
- Türkiye'nin katıldığı ikili veya çok taraflı uluslararası programlara ilişkin faaliyetlerin bölgede tanıtımını yapan, bu programlar kapsamında proje geliştirilmesine ve kaynak teminine katkı sağlayan proje ve faaliyetler,

Bölgedeki kurum ve kuruluşların insan kaynakları ve kurumsal kapasitelerinin artırılmasına, proje üretme ve uygulama kapasitelerinin güçlendirilmesine ve hizmet sunumundaki beceri ve niteliklerinin geliştirilmesine yönelik proje ve faaliyetler.

1.3.1. Mali Destek Programları

Ajanslar, mali destek programları kapsamında çerçevesi paydaşların tercihleri dikkate alınarak bölge planları ile oluşturulan ve yönetim kurullarınca onaylanan önceliklerin hayata geçirilmesine katkıda bulunacak projelere mali ve teknik destek sağlamaktadır.

Mali destekler; doğrudan finansman, fizibilite ve güdümlü proje destekleri ile faiz ve faizsiz kredi desteğinden oluşmaktadır. Teknik destekler ise kurumsal kapasiteyi geliştirmeye yönelik eğitim, danışmanlık, lobi faaliyetleri ile geçici uzman/danışman temini şeklinde verilmektedir.

Proje Teklif Çağruları

Proje teklif çağruları, belirli bir destek programı kapsamında, nitelikleri net bir şekilde belirlenmiş olan potansiyel başvuru sahiplerinin, önceden belirlenen konu ve koşullara uygun olarak proje tekliflerini sunmaya davet edilmesi ve başvuruların bağımsız değerlendiriciler yoluyla değerlendirilip, başarılı bulunan projelerin program bütçeleri dikkate alınarak desteklenmesi olarak özetlenebilecek destek mekanizmasıdır.

Her bir başvuru, birbirinden habersiz olarak iki bağımsız değerlendirici tarafından başvuru rehberinde belirlenen kriterler çerçevesinde değerlendirilmektedir. Bağımsız değerlendiricilerin alanında en az beş yıllık tecrübeye sahip olması, projelerin hazırlık veya uygulama aşamasında görev almamış ve almayacak olması gerekmektedir.

Her bir destek programında, program bütçesi ve proje bütçesi olmak üzere iki türlü bütçe söz konusudur. Program bütçesi, ilgili destek programı kapsamında desteklenecek olan projelerin tümüne tahsis edilebilecek toplam tutardır. Proje bütçesi ise, destek programı kapsamında her bir müstakil projeye, proje faaliyetlerini gerçekleştirmek üzere tahsis edilen tutardır.

Ajanslar tarafından her bir proje başına verilebilecek azami ve asgari mali destek miktarları, destek programının kendine özgü koşullarına göre farklılık gösterebilmektedir. Desteklenen projelerde maliyetlerin bir bölümü yararlanıcı tarafından karşılanmakta ve eş finansman olarak adlandırılmaktadır.

Projelere yararlanıcı tarafından sağlanacak eş finansman katkısı proje toplam uygun maliyetlerinin en az yüzde yirmi beşidir. Bu oran, küçük ölçekli altyapı projeleri hariç bölgenin gelişmişlik durumu, başvuran kesimin mali imkânları, kapasitesi ve yerel/bölgesel kalkınmaya sağlayacağı katkı gibi hususlar dikkate alınmak ve başvuru rehberlerinde açıkça belirtilmek kaydıyla, uygun görülen öncelik alanları için proje uygun maliyetlerinin yüzde onuna kadar azaltılabilir. Teklif çağrısının türü ve projelerin niteliğinden bağımsız olarak, teknoloji geliştirme bölgesi ve iş geliştirme merkezi yönetici şirketleri hariç olmak üzere kar amacı taşıyan gerçek ve tüzel kişiler tarafından sağlanacak eş finansman katkısı projenin toplam uygun maliyetlerinin en az yüzde ellisidir ve hiçbir surette azaltılamaz. Bu oran bölgenin sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyi göz önünde bulundurularak artırılabilir.

Bir kalkınma ajansına destek başvurusu yapabilmesi için şu şartların mevcut olması gerekmektedir:

- Proje başvurusuna açık bir destek programının bulunması
- Başvuru Rehberindeki şartlara uygun bir başvuru sahibi olması
- Başvuru Rehberindeki önceliklere hizmet eden bir projenin hazırlanması
- Projenin son başvuru tarihinden önce, uygun formatta ajansa sunulması

Proje başvuruları, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından yönetilen online bir platform olan KAYS (Kalkınma Ajansları Yönetim Sistemi) üzerinden alınmaktadır. Başvuru sürecine ilişkin detaylar ajanslar tarafından yayımlanan başvuru rehberlerinde yer almaktadır.

1.3.2. Fizibilite Destekleri

Fizibilite destekleri, bölgenin kalkınması ve rekabet gücü açısından önemli fırsatlardan yararlanılmasına, bölge ekonomisine yönelik tehdit ve risklerin önlenmesine, bölgenin yenilik ve girişimcilik kapasitesinin geliştirilmesine yönelik projelerin fizibilite çalışmalarına doğrudan mali destek verilmesidir.

Fizibilite desteğinden, yerel yönetimler, üniversiteler, diğer kamu kurum ve kuruluşları, kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşları, sivil toplum kuruluşları, organize sanayi bölgeleri, küçük sanayi siteleri, teknoparklar, teknoloji geliştirme bölgeleri, endüstri bölgeleri, iş geliştirme merkezleri gibi kurum ve kuruluşlar, birlikler ve kooperatifler yararlanabilmektedir.

1.3.3. GÜDÜMLÜ PROJE DESTEĞİ (GPD)

Güdümlü projeler, proje teklif çağrısı yöntemi uygulanmadan doğrudan destek sağlamaya yönelik olarak; bölge planında öngörülen öncelikler doğrultusunda konusu ve koşulları ajanslar öncülüğünde ve yönlendirmesinde belirlenen özel nitelikli model projelerdir. Güdümlü proje desteğini diğer mali destek programlarından ayıran temel fark, proje fikrinin ajans ile paydaşlar tarafından ortak akıl toplantılarında müştereken belirlenmesi ve projelerin ajansın öncülüğünde geliştirilmesidir.

GPD ile bölgesel gelişmenin hızlandırılması, bölgenin rekabet edebilirliğinin güçlendirilmesi, bölgedeki iş ortamının iyileştirilmesi ve bölgedeki girişimcilik ve yenilikçilik kapasitesinin geliştirilmesine katkı sağlayabilecek nitelikteki projeler desteklenmektedir. Kalkınma Ajansları Proje ve Faaliyet Destekleme Yönetmeliği'nde yapılan değişikliklerle sosyal nitelikli projeler de güdümlü proje desteği kapsamına alınmıştır.

GPD'den; yerel yönetimler ve mahalli idare birlikleri, üniversiteler, meslek okulları, araştırma enstitüleri, diğer kamu kurum ve kuruluşları, kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşları, organize sanayi bölgeleri, endüstri bölgeleri, küçük sanayi siteleri ve sivil toplum kuruluşları faydalanabilmektedir.

Güdümlü projenin geliştirilmesi sürecinde ajans koordinasyonunda muhtemel proje sahibi ve ortaklarınca Bakanlık tarafından belirlenen esaslara uygun olarak kesin projeye dayanan fizibilite raporu hazırlanmaktadır. Fizibilite raporu ve rapora esas teşkil eden diğer belgeler Yönetim Kurulu onayının ardından Bakanlık onayına gönderilmekte, proje Bakanlık tarafından uygun görüldüğü takdirde ajans tarafından desteklenebilmektedir.

1.3.4. Teknik Destek Programları

Ajansların teknik destek programlarının amacı bölgelerindeki yerel aktörlerin bölgesel kalkınma açısından önem arz eden, ancak kurumsal kapasite eksikliği nedeniyle hazırlık ve uygulama aşamalarında sıkıntı ile karşılaşılan çalışmalarına destek sağlamaktır. Teknik destek, eğitim verme, program ve proje hazırlanmasına katkı sağlama, geçici uzman personel görevlendirme, danışmanlık sağlama, lobi faaliyetleri ve uluslararası ilişkiler kurma gibi kurumsal nitelikli ve kapasite geliştirici faaliyetler şeklinde olmaktadır.

Ajanslar tarafından sağlanacak teknik desteklerden sadece;

- Yerel yönetimler ve mahalli idare birlikleri,
- Üniversiteler, meslek okulları, araştırma enstitüleri,
- Diğer kamu kurum ve kuruluşları,
- Kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşları,
- Sivil toplum kuruluşları
- Organize sanayi bölgeleri
- Küçük sanayi siteleri
- Teknoparklar, teknoloji geliştirme bölgeleri, endüstri bölgeleri,
- İş geliştirme merkezi,
- Birlik ve kooperatifler,

ile yukarıda sayılan kurum ve kuruluşların kurduğu veya ortağı olduğu işletmeler yararlanabilir.

1.4. SANAYİ BÖLGELERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

1.4.1. Kümelenme Destek Programı

Destek Üst Limiti: Her bir küme için ayrıca değerlendirilecektir.

Destek Alt Limiti: Her bir küme için ayrıca değerlendirilecektir.

Destek Oranı: En az %50 - en fazla %75

Bakanlıkça kümelenme birlikteliklerinin başlatılması, firmaların bu yapıda yer alarak maliyet avantajı elde ederek ölçek ekonomisinden yararlanmaları ve gerekli işbirliği ortamının güçlendirilmesi amacıyla "Kümelenme Destek Programı" açıklanmıştır.

Kümelenme Destek Programının genel hedefleri aşağıdaki gibidir:

- Türk sanayisinin rekabet edebilirliğinin, yenilikçiliğinin ve verimliliğinin yükseltilmesi,
- Küresel ihracattan daha fazla pay alınması,
- Ağırlıklı olarak yüksek teknoloji ürünlerin üretilmesi,
- Nitelikli işgücüne sahip ve aynı zamanda çevreye ve topluma duyarlı bir sanayi yapısına dönüştürülmesi.

Programın hedef kitlesi, kümelenme birliktelikleridir. Kümelenme birlikteliği, küme ekonomik coğrafyasında yer alan en az bir sanayi odası, sanayi odasının bulunmadığı yerlerde ticaret ve sanayi odası ile en az bir üniversite zorunlu olmak üzere aşağıdaki kurum, kuruluşları içerebilecek birlikteliktir.

Kümelenme birlikteliğinde yer alabilecekler:

- İl özel idareleri
- Yerel yönetimler
- Üniversiteler ve araştırma kurumları
- Teknoloji geliştirme bölgeleri
- 18/05/2004 tarihli ve 5174 sayılı Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği ile Odalar ve Borsalar Kanunu çerçevesinde kurulan sanayi odaları ile ticaret ve sanayi odaları, ticaret borsaları
- Serbest bölgeler
- Organize sanayi bölgeleri
- İhracatçı birlikleri
- Endüstri bölgeleri
- Kümelenme birlikteliği ile ilgili dernekler, vakıflar, kooperatifler vb. kuruluş ve teşekküller

Kümenin ana faaliyet alanında yer alan en az 20 firma söz konusu birliktelik ile işbirliği yapmayı taahhüt etmelidir.

Aşağıdaki kategorilerde destek verilecektir:

Kategori 1: Küme Koordinasyonunu, Farkındalığını ve/veya Etkinliğini Geliştirme

Kategori 2: Faktör Koşullarını ve Piyasalarını Geliştirme

Kategori 3: Verimlilik Arttırıcı Uygulamalar

Kategori 4: Yenilik

Bir kümelenme teşebbüsünün desteklenme süresi 5 yıldır.

Mali destek bütçesi, 1. Başvuru dönemi için toplam 30 milyon TL.'dir. Küme başına destek verilecek tutar, değerlendirmeler sonucunda belirlenir.

Sağlanan geri ödemesiz destek oranı, her bir iş planı tamamlandığında iş planı toplam bütçesinin % 50'sini, her bir destek kalemi bazında ise %75'ini geçemez.

1.4.2. Emlak Vergisi Muafiyeti

1319 sayılı Emlak Vergisi Kanununun 4 üncü maddesinin (m) fıkrasına göre Organize sanayi bölgelerinde, endüstri bölgelerinde ve sanayi sitelerinde yer alan binalar emlak vergisinden muafır.

1.4.3. Harç İstisnası

2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanununun 80'inci maddesine göre, organize sanayi bölgelerinde yapılan yapı ve tesisler bina inşaat harcı ve yapı kullanma izni harcından müstesnadır.

Yine Kanunun 80'inci maddesine göre, belediye sınırları ve mücavir alanlar içinde İmar Kanununa göre ilk kez yapılan veya istek üzerine gerçekleştirilen müteakip parselasyon işlemlerinde teşvik belgesine haiz olan organize sanayi bölgeleri "parselasyon harcı"ndan müstesnadır.

5281 sayılı Kanun ile 492 sayılı Harçlar Kanununun 59 uncu maddesine ilave edilen (n) bendine göre organize sanayi bölgeleri, endüstri bölgeleri ve sanayi sitelerinde yer alan gayrimenkullerin ifraz veya taksim veya birleştirme işlemleri, söz konusu bölgelerde bulunan arsaların tahsisi nedeniyle şerhi gerektiren işlemleri ile bu arsa ve üzerine inşa edilen binaların tahsis edilene devir ve tescilli işlemleri ve cins değişikliği işlemlerinden alınan harçtan istisnadır.

1.4.4. OSB'lerde Arsa Tahsisi Desteği

OSB'lerde tamamen veya kısmen bedelsiz parsel tahsisine imkân tanıyan OSB Kanununun ek 3'üncü maddesi 01/07/2017 tarihinde yürürlüğe konulmuştur. Söz konusu Kanun maddesinin getirdiği uygulamanın süresini ve kapsamını belirleyen Bakanlar Kurulu Kararı 05/06/2018 tarihli 30442 mükerrer sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiş olup yürürlük tarihinden itibaren 3 yıl boyunca bu kapsamda OSB'lerde tahsis yapılmasına imkân sağlanmıştır. Uygulamaya ilişkin usul ve esaslar ise 9 Şubat 2018 tarihli ve 30327 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren "Organize Sanayi Bölgelerinde Yer Alan Parsellerin Tamamen Veya Kısmen Bedelsiz Tahsisine Dair Yönetmelik" ile belirlenmiştir.

OSB'lerde tamamen veya kısmen bedelsiz tahsis uygulaması, en az on kişilik istihdam öngören yatırımlara girişen gerçek veya tüzel kişilere OSB'lerdeki parsellerin tamamen veya kısmen bedelsiz tahsisine imkân sağlamaktadır.

1.4.5. OSB'lerde Damga Vergisi İstisnası

488 sayılı Damga Vergisi Kanununa ekli (2) sayılı Tablonun "IV-Ticari ve medeni işlerle ilgili kağıtlar" başlığı altındaki 53'üncü fıkraya göre Organize sanayi bölgeleri, endüstri bölgeleri ve sanayi sitelerinde

bulunan arsaların tahsisine ilişkin olarak düzenlenen sözleşmeler ve taahhütnameler damga vergisinden istisnadır.

1.4.6. Endüstri Bölgelerindeki Ruhsat ve İzin Harçları Muafiyeti

4737 sayılı Endüstri Bölgeleri Kanununun “Yatırım İzni” başlıklı 3/A maddesi gereği yönetici şirket veya yatırımcı tarafından hazırlattırılacak imar plânları, alt yapı ve üst yapı projeleri ve bunlarla ilgili yapı ruhsatı, yapı kullanma izni ile işyeri açma ve çalışma ruhsatları Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının onayı ve denetimine tabidir. Yönetici şirket ve yatırımcılar, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığınca verilen her türlü ruhsat ve izinlere ilişkin harçlardan muafır.

1.4.7. Özel Endüstri Bölgeleri Ek Teşvik Desteği

4737 sayılı Endüstri Bölgeleri Kanunu 4/Ç Maddesi gereği Özel Endüstri Bölgelerine ilişkin olarak Cumhurbaşkanınca ek teşvikler belirlenebilir.

1.4.8. İrtifak Hakkı ve Kullanma İzni Süresi ve Bedel Desteği

324 Sıra Nolu Milli Emlak Tebliğinin Genel Esaslar başlıklı II. Bölümünün “İrtifak hakkı ve kullanma izni süresi” başlıklı 13’üncü maddesinin birinci fıkrası gereği endüstri bölgelerindeki yatırımcılar lehine 49 yıl süreyle irtifak hakkı tesis edilmekte ve kullanma izni verilmektedir.

324 Sıra Nolu Milli Emlak Tebliğinin Genel Esaslar başlıklı II. Bölümünün “Bedel Tespiti” başlıklı beşinci fıkrası gereği endüstri bölgelerindeki İrtifak hakkı veya kullanma izni bedeli, taşınmazın emlak vergisine esas asgari metrekare birim değeri toplamının binde beşi (stratejik yatırım olması durumunda binde biri) oranında belirlenmektedir.

1.4.9. Yapı Denetim Kuruluşlarına Ödenecek Hizmet Bedeli İndirimi

4708 sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanunun 5’inci maddesinin beşinci fıkrası gereğince yapı denetim kuruluşlarına ödenecek hizmet bedeli organize sanayi bölgeleri, endüstri bölgeleri ve sanayi siteleri onaylı sınıırı içerisinde yer alan tüm yapılar için %75 indirimli uygulanmaktadır.

1.5. TEŞVİK UYGULAMA VE YABANCI SERMAYE GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

1.5.1. Yatırım Teşvik Sistemi

15/06/2012 tarih ve 2012/3305 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile “Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Karar” yürürlüğe girmiş; Kararın uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar da 2012/1 sayılı Tebliğ ile belirlenmiştir. Türkiye'nin 2023 vizyonu ile üretim ve ihracat odaklı büyüme stratejisi bakımından büyük önem taşıyan Yatırım Teşvik Sistemi, kalkınma planları ve yıllık programlarda öngörülen hedeflere uygun olarak;

- Tasarrufları katma değeri yüksek yatırımlara yönlendirmek,
- Üretimi ve istihdamı artırmak,
- Uluslararası rekabet gücünü artıracak ve araştırma-geliştirme içeriği yüksek büyük ölçekli yatırımlar ile stratejik yatırımları özendirmek,
- Uluslararası doğrudan yatırımları artırmak,

- Uluslararası doğrudan yatırımları artırmak,
- Bölgesel gelişmişlik farklılıklarını azaltmak,

Kümelenme ve çevre korumaya yönelik yatırımları özendirmek, amaçlarını gerçekleştirmeyi hedeflemektedir.

Yatırım Teşvik Sisteminde Sunulan Destek Unsurları

15/06/2012 Tarih ve 2012/3305 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe giren teşvik sistemi 5 farklı uygulamadan oluşmaktadır:

- 1-Genel Teşvik Uygulamaları
- 2-Bölgesel Teşvik Uygulamaları
- 3-Öncelikli Yatırımların Teşviki
- 4-Büyük Ölçekli Yatırımların Teşviki
- 5-Stratejik Yatırımların Teşviki

Uygulamalar ve bu uygulamalar kapsamında sunulan destek unsurları Tablo 2’de gösterilmektedir.

Tablo 2: Destek Unsurları

Destek Unsurları	Genel Teşvik Uygulamaları	Bölgesel Teşvik Uygulamaları	Öncelikli Yatırımların Teşviki	Büyük Ölçekli Yatırımların Teşviki	Stratejik Yatırımların Teşviki
KDV İstisnası	✓	✓	✓	✓	✓
Gümrük Vergisi Muafiyeti	✓	✓	✓	✓	✓
Vergi İndirimi		✓	✓	✓	✓
Sigorta Primi İşveren Hissesi Desteği		✓	✓	✓	✓
Gelir Vergisi Stopajı Desteği*	✓	✓	✓	✓	✓
Sigorta Primi (İşçi Hissesi) Desteği*		✓	✓	✓	✓
Faiz Desteği **		✓	✓		✓
Yatırım Yeri Tahsisi		✓	✓	✓	✓
KDV İadesi***					✓

*Yatırımın 6. Bölgede, Cazibe Merkezleri Programı kapsamında yer alan 4 üncü ve 5 inci bölge illerindeki OSB’lerde ve Kilis ili OSB’lerinde gerçekleştirilmesi halinde sağlanır.

**Yatırımın Bölgesel Teşvik Uygulamalarında 3., 4., 5. veya 6. bölgelerde gerçekleştirilmesi halinde sağlanır.

***Stratejik yatırımlara sağlanır. Ayrıca, imalat sanayiine yönelik (US-97 Kodu:15-37) düzenlenen yatırım teşvik belgeleri kapsamında, 1/1/2017 ile 31/12/2019 tarihleri arasında gerçekleştirilecek bina-inşaat harcamaları KDV iadesinden yararlanabilmektedir.

Teşvik uygulamaları açısından illerin gelişmişlik düzeyini gösteren bölgesel harita ve il dağılımını gösteren tablo aşağıda sunulmuştur (Tablo 3).

- Büyük Ölçekli Yatırımlar için asgari sabit yatırım tutarı 50 milyon TL.'den başlamak üzere sektörüne göre farklı büyüklüklerle tanımlanmıştır.
- Stratejik Yatırımlar için asgari sabit yatırım tutarı 50 milyon TL.'dir.
- Cazibe Merkezleri Programı kapsamındaki illerde kurulacak çağrı merkezleri ve veri merkezleri, kurulduğu bölgenin bölgesel teşviklerinden herhangi bir asgari yatırım tutarı şartı aranmaksızın yararlanır.

Teşviklerde sunulan destek unsurları aşağıda detaylı şekilde açıklanmıştır:

Katma Değer Vergisi İstisnası

Teşvik belgesi kapsamında yurt içinden ve yurt dışından temin edilecek yatırım malı makine ve teçhizat ile belge kapsamındaki yazılım ve gayri maddi hak satış ve kiralama için katma değer vergisinin ödenmemesi şeklinde uygulanır.

Gümrük Vergisi Muafiyeti

Teşvik belgesi kapsamında yurt dışından temin edilecek yatırım malı makine ve teçhizat için gümrük vergisinin ödenmemesi şeklinde uygulanır.

Vergi İndirimi

Gelir veya kurumlar vergisinin, yatırım için öngörülen katkı tutarına ulaşıncaya kadar, indirimli olarak uygulanmasıdır. Ayrıca, İmalat sanayiine yönelik (US-97 Kodu:15-37) düzenlenen yatırım teşvik belgeleri kapsamında, 01/01/2017 ile 31/12/2019 tarihleri arasında gerçekleştirilecek yatırım harcamaları için yatırıma katkı oranı her bir bölgede geçerli olan yatırıma katkı oranına 15 puan ilave edilmek suretiyle, vergi indirimi oranı tüm bölgelerde %100 oranında ve yatırıma katkı tutarının yatırım döneminde kullanılabilecek oranı %100 olarak uygulanır.

Sigorta Primi İşveren Hissesi Desteği

Teşvik belgesi kapsamı yatırımla sağlanan ilave istihdam için ödenmesi gereken sigorta primi işveren hissesinin asgari ücrete tekabül eden kısmının Sanayi ve Teknoloji Bakanlığınca karşılanmasıdır.

Gelir Vergisi Stopajı Desteği

Teşvik belgesi kapsamı yatırımla sağlanan ilave istihdam için belirlenen gelir vergisi stopajının terkin edilmesidir.

Sigorta Primi (İşçi Hissesi) Desteği

Teşvik belgesi kapsamı yatırımla sağlanan ilave istihdam için ödenmesi gereken sigorta primi işçi hissesinin asgari ücrete tekabül eden kısmının Sanayi ve Teknoloji Bakanlığınca karşılanmasıdır.

Faiz Desteği

Teşvik belgesi kapsamında kullanılan en az bir yıl vadeli yatırım kredileri için sağlanan bir finansman desteği olup, teşvik belgesinde kayıtlı sabit yatırım tutarının %70'ine kadar kullanılan kredinin ilk 5 yıl ödenecek faizinin veya kâr payının belli bir kısmının, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığınca karşılanmasıdır.

Yatırım Yeri Tahsisi

Yatırım için uygun arazi olması halinde Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde yatırım yeri tahsis edilmesidir.

Katma Değer Vergisi İadesi

Sabit yatırım tutarı 500 milyon TL ve üzerinde olan Stratejik Yatırımlar kapsamında gerçekleştirilen bina- inşaat harcamaları için tahsil edilen KDV'nin iade edilmesidir. Ayrıca, İmalat sanayiine yönelik düzenlenen yatırım teşvik belgeleri kapsamında, 01/01/2017 ile 31/12/2019 tarihleri arasında gerçekleştirilecek bina- inşaat harcamaları için Hazine ve Maliye Bakanlığınca KDV iadesi desteği uygulanmaktadır.

1.5.2. Genel Teşvik Uygulamaları

Teşvik edilmeyecek veya teşviki için aranan şartları sağlayamayan yatırım konuları hariç olmak üzere, asgari sabit yatırım tutarı ve kapasiteler üzerindeki yatırımlar bölge ayrımı yapılmaksızın Genel Teşvik Uygulamaları kapsamında desteklenmektedir.

1.5.3. Bölgesel Teşvik Uygulamaları

Bölgesel Teşvik Uygulamalarında her ilde desteklenecek sektörler, illerin potansiyelleri ve ekonomik ölçek büyüklükleri dikkate alınarak tespit edilmiş olup, bölgelerin gelişmişlik seviyelerine göre yardım yoğunlukları farklılaştırılmıştır.

Bu uygulama kapsamında sağlanan destek oran ve süreleri özet olarak aşağıda Tablo 4’de gösterilmiştir.

Tablo 4: Bölgesel Teşvik Uygulamalarında Sağlanan Destek Unsurları

Destek Unsurları			BÖLGELER					
			I	II	III	IV	V	VI
KDV İstisnası			VAR	VAR	VAR	VAR	VAR	VAR
Gümrük Vergisi Muafiyeti			VAR	VAR	VAR	VAR	VAR	VAR
Vergi İndirimi*	Yatırıma Katkı Oranı* (%)	OSB ve EB Dışı	15	20	25	30	40	50
		OSB ve EB İçi	20	25	30	40	50	55
Sigorta Primi İşveren Hissesi Desteği	Destek Süresi	OSB ve EB Dışı	2 yıl	3 yıl	5 yıl	6 yıl	7 yıl	10 yıl
		OSB ve EB İçi	3 yıl	5 yıl	6 yıl	7 yıl	10 yıl	12 yıl
Yatırım Yeri Tahsisi			VAR	VAR	VAR	VAR	VAR	VAR
Faiz Desteği	İç Kredi		YOK	YOK	3 Puan	4 Puan	5 Puan	7 Puan
	Döviz / Dövizle Endeksli Kredi				1 Puan	1 Puan	2 Puan	2 Puan
Sigorta Primi (İşçi Hissesi) Desteği			YOK	YOK	YOK	YOK	YOK	10 yıl
Gelir Vergisi Stopajı Desteği			YOK	YOK	YOK	YOK	YOK	10 yıl

EB: İmalat sanayiine yönelik olarak Endüstri Bölgesinde gerçekleştirilen yatırımlar

* İmalat sanayiine yönelik (US-97 Kodu:15-37) düzenlenen yatırım teşvik belgeleri kapsamında, 1/1/2017 ile 31/12/2019 tarihleri arasında gerçekleştirilecek yatırım harcamaları için yatırıma katkı oranı her bir bölgede geçerli olan yatırıma katkı oranına 15 puan ilave edilmek suretiyle, vergi indirimi oranı tüm bölgelerde %100 oranında ve yatırıma katkı tutarının yatırım döneminde kullanılabilir oranı %100 olarak uygulanır.

1.5.4. Öncelikli Yatırımların Teşviki

Ülkemizin ihtiyaçları doğrultusunda, tespit edilen alanlarda yapılacak olan yatırımlar, öncelikli yatırımlar olarak belirlenmiş ve bu yatırımlara 1. 2. 3. ve 4. Bölgelerde gerçekleştirilmiş olsalar dahi 5. Bölgede uygulanan destekler sağlanmıştır. Bu yatırımlara, 5. ve 6. Bölgede gerçekleştirilmeleri halinde ise kendi bölgelerinde uygulanan destekler sağlanmaktadır (Tablo 5).

Öncelikli Yatırımlar kapsamında 5. bölge destekleri ile desteklenecek yatırım konuları şöyledir:

- Kültür ve Turizm Koruma ve GeliŒim Bölgelerinde veya termal turizm konusunda bölgesel desteklerden yararlanabilecek nitelikteki turizm konaklama yatırımları,
- Madencilik yatırımları,
- Demiryolu, denizyolu ve havayolu ile yük veya yolcu taŒımacılıđına yönelik yatırımlar,
- Savunma sanayi yatırımları,
- Otomotiv, uzay veya savunma sanayine yönelik test merkezleri, r zg r tüneli ve bu mahiyetteki yatırımlar,
- Asgari 50.000 m² kapalı alana sahip uluslararası fuar alanı yatırımları,
- Özel sektör tarafından gerekleŒtirilecek olan kreŒ ve gündüz bakımevleri ile okul öncesi eğitim, ilkokul, ortaokul ve lise eğitim yatırımları ile asgari 20 milyon TL. tutarındaki hava araçlarının kullanım, tamir ve bakımına yönelik eğitim yatırımları.
- Bakanlık, T B TAK ve KOSGEB tarafından desteklenen Ar-Ge projeleri neticesinde geliŒtirilen ürünlerin veya parçaların üretimine yönelik yatırımlar,
- Motorlu kara taŒıtları ana sanayinde gerekleŒtirilecek asgari 300 milyon TL. tutarındaki yatırımlar ve asgari 75 milyon TL. tutarındaki motor yatırımları ile asgari 20 milyon TL. tutarındaki motor aksamaları, aktarma organları/aksamaları ve otomotiv elektroniğine yönelik yatırımlar,
- 3213 sayılı Maden Kanununda tanımlanmış 4-b grubunda yer alan madenlerin girdi olarak kullanıldığı elektrik üretimine yönelik yatırımları,
- Mevcut imalat sanayi tesislerinde gerekleŒtirilecek enerji verimliliğine yönelik yatırımlar,
- Atık ısıdan geri kazanım yolu ile elektrik üretimine yönelik yatırımlar,
- Asgari 50 milyon TL. tutarındaki sıvılaŒtırılmış doğalgaz (LNG) yatırımları ve yer altı doğalgaz depolama yatırımları,
- Karbon elyaf üretimine veya karbon elyaf  timi ile birlikte olmak kaydıyla karbon elyaftan mamul kompozit malzeme üretimine yönelik yatırımlar,
- Ekonomik  Œbirliđi ve Kalkınma TeŒkilatı (OECD) teknoloji yoğunluk tanımına göre yüksek teknolojili sanayi sınıfında yer alan ürünlerin üretimine yönelik yatırımlar,
- Maden Kanununa istinaden düzenlenmiş geçerli Arama Ruhsatı veya Sertifikasına sahip yatırımcıların ruhsatlı sahalarında yapacağı maden arama yatırımları,
- Yenilenebilir enerji üretimine yönelik türbin ve jeneratör imalatı ile r zg r enerjisi üretiminde kullanılan kanat imalatı yatırımları,
- Direkt soğutmalı slab döküm ve sıcak haddeleme yöntemi ile alüminyum yassı mamul üretimine yönelik entegre yatırımlar,
- Lisanslı depoculuk yatırımları,
- Nükleer enerji santrali yatırımları,
- Belirli nitelikteki laboratuvar yatırımları,
- Asgari 5 milyon TL tutarındaki 25 dekar ve üzeri yurtiçinde üretilen sera teknolojilerini de ihtiva eden otomasyona dayalı (bilgisayar kontrollü iklimlendirme, sulama, gübreleme ve ilaçlama sistemi ihtiva eden) sera yatırımları,
- Asgari 5.000 b y kbaŒ kapasiteli süt yönlü entegre hayvancılık yatırımları ile komple yeni veya tevsi niteliğindeki asgari 10.000 b y kbaŒ kapasiteli et yönlü entegre hayvancılık yatırımları,
- Asgari 5 milyon TL. tutarındaki atık geri kazanım yatırımları ve/veya asgari 5 milyon TL. tutarındaki bertaraf tesisi yatırımları,
- Asgari 5 milyon TL. tutarındaki 100 kiŒi ve üzeri kapasiteli yaŒlı ve/veya engelli bakım merkezleri ve esenlik tesisi (wellness) yatırımları,
- Asgari 500 milyon TL. tutarındaki orta-yüksek teknoloji sınıfındaki ürünlerin üretimine yönelik yatırımlar.

Tablo 5: Öncelikli Yatırımlar İçin Sağlanan Destek Unsurları

Destek Unsurları		Destek Oran ve Süreleri*
KDV İstisnası		VAR
Gümrük Vergisi Muafiyeti		VAR
Vergi İndirimi	Yatırıma Katkı Oranı (%)	40**
	Vergi İndirimi (%)	80**
Sigorta Primi İşveren Hissesi Desteği		7 yıl
Yatırım Yeri Tahsisi		VAR
Faiz Desteği	İç Kredi	5 puan
	Döviz / Döviz Endeksli Kredi	2 puan

* 1-5. Bölgelerde yapılacak yatırımlar için 5. Bölge desteği,

6. Bölgede yapılacak yatırımlar için 6. Bölge desteği

**İmalat sanayiine yönelik (US-97 Kodu:15-37) düzenlenen yatırım teşvik belgeleri kapsamında, 1/1/2017 ile 31/12/2019 tarihleri arasında gerçekleştirilecek yatırım harcamaları için yatırıma katkı oranı mevcut orana 15 puan ilave edilmek suretiyle, vergi indirimi oranı tüm bölgelerde %100 oranında ve yatırıma katkı tutarının yatırım döneminde kullanılabilecek oranı %100 olarak uygulanır.

1.5.5. Büyük Ölçekli Yatırımların Teşviki

Aşağıda, belirtilen 13 yatırım konusu, büyük ölçekli yatırımların teşviki çerçevesinde desteklenmektedir (Tablo 6).

Tablo 6: Büyük Ölçekli Yatırımlar

Yatırım Konuları	Asgari Sabit Yatırım Tutarları (Milyon TL)
Rafine Edilmiş Petrol Ürünleri İmalatı	1000
Kimyasal Madde ve Ürünlerin İmalatı,	200
Liman ve Liman Hizmetleri Yatırımları ile Havalimanı ve Havalimanı Yer Hizmetleri Yatırımları,	
Motorlu Kara Taşıtları Ana Sanayi Yatırımları,	50
Motorlu Kara Taşıtları Yan Sanayi Yatırımları,	
Demiryolu ve Tramvay Lokomotifleri ve/veya Vagon İmalatı Yatırımları,	
Transit Boru Hattıyla Taşımacılık Hizmetleri Yatırımları,	
Elektronik Sanayi Yatırımları,	
Tıbbi Alet, Hassas ve Optik Aletler İmalatı Yatırımları,	
İlaç Üretimi Yatırımları,	
Hava ve Uzay Taşıtları ve/veya Parçaları İmalatı Yatırımları,	
Makine (Elektrikli Makine ve Cihazlar Dahil) İmalatı Yatırımları,	
Metal Üretimine Yönelik Yatırımlar: Maden Kanununda belirtilen IV/c grubu metalik madenlerin cevher ve/veya konsantresinden nihai metal üretime yönelik yatırımlar (bu tesislere entegre madencilik yatırımları dahil)	

Bu uygulama kapsamında sağlanan destek oran ve süreleri özet olarak Tablo 7’de gösterilmiştir.

Tablo 7: Büyük Ölçekli Yatırımlar İçin Sağlanan Destek Unsurları

Destek Unsurları			BÖLGELER					
			I	II	III	IV	V	VI
KDV İstisnası			VAR	VAR	VAR	VAR	VAR	VAR
Gümrük Vergisi Muafiyeti			VAR	VAR	VAR	VAR	VAR	VAR
Vergi İndirimi*	Yatırıma Katkı Oranı* (%)	OSB ve EB Dışı	25	30	35	40	50	60
		OSB ve EB İçi	30	35	40	50	60	65
Sigorta Primi İşveren Hissesi Desteği	Destek Süresi	OSB ve EB Dışı	2 yıl	3 yıl	5 yıl	6 yıl	7 yıl	10 yıl
		OSB ve EB İçi	3 yıl	5 yıl	6 yıl	7 yıl	10 yıl	12 yıl
Yatırım Yeri Tahsisi			VAR	VAR	VAR	VAR	VAR	VAR
Sigorta Primi (İşçi Hissesi) Desteği			YOK	YOK	YOK	YOK	YOK	10 yıl
Gelir Vergisi Stopajı Desteği			YOK	YOK	YOK	YOK	YOK	10 yıl

EB: İmalat sanayiine yönelik olarak Endüstri Bölgesinde gerçekleştirilen yatırımlar

* İmalat sanayiine yönelik (US-97 Kodu:15-37) düzenlenen yatırım teşvik belgeleri kapsamında, 1/1/2017 ile 31/12/20197 tarihleri arasında gerçekleştirilecek yatırım harcamaları için yatırıma katkı oranı her bir bölgede geçerli olan yatırıma katkı oranına 15 puan ilave edilmek suretiyle, vergi indirimi oranı tüm bölgelerde %100 oranında ve yatırıma katkı tutarının yatırım döneminde kullanılabilir oranı %100 olarak uygulanır.

1.5.6. Stratejik Yatırımların Teşviki

İthalat bağımlılığı yüksek olan ara malı veya ürünlerin üretimine yönelik yatırımlar stratejik yatırımların teşviki uygulamaları kapsamında desteklenmektedir. Bu kapsamda desteklenecek olan yatırımların aşağıdaki kriterlerin tamamını sağlamaları gerekmektedir.

Asgari sabit yatırım tutarının 50 milyon TL. olması,

- Yatırım konusu ürünle ilgili yurt içi toplam üretim kapasitesinin ithalattan az olması,
- Yatırımla sağlanan katma değer in asgari %40 olması (rafineri ve petrokimya yatırımlarında bu şart aranmayacaktır),
- Üretilen ürünle ilgili toplam ithalat değerinin son 1 yıl itibarıyla en az 50 milyon ABD Doları olması.

Ayrıca, asgari sabit yatırım tutarı 3 milyar TL. üzerinde olan öncelikli yatırımlar stratejik yatırım olarak kabul edilir. Ancak, bu yatırımlar için sağlanacak faiz desteği tutarı 700 Bin TL.’yi geçemez.

Bu uygulama kapsamında sağlanan destek oran ve süreleri özet olarak Tablo 8’de gösterilmiştir.

Tablo 8: Stratejik Yatırımlar İçin Sağlanan Destek Unsurları

Destek Unsurları		BÖLGELER					
		I	II	III	IV	V	VI
KDV İstisnası		VAR					
Gümrük Vergisi Muafiyeti		VAR					
Vergi İndirimi	Yatırıma Katkı Oranı* (%)	50					
Sigorta Primi İşveren Hissesi Desteği	Destek Süresi	7 yıl (6. bölgede 10 Yıl)					
Yatırım Yeri Tahsisi		VAR					
Faiz Desteği	İç kredi	5 puan					
	Döviz / Dövizde Endeksli Kredi	2 puan					
Sigorta Primi (İşçi Hissesi) Desteği		10 yıl (Sadece 6. bölgede Gerçekleştirilecek Yatırımlar İçin)					
Gelir Vergisi Stopajı Desteği		10 yıl (Sadece 6. bölgede Gerçekleştirilecek Yatırımlar İçin)					
KDV İadesi		VAR (Sadece 500 milyon TL ve üzeri yatırımlar için)					

* İmalat sanayiine yönelik (US-97 Kodu:15-37) düzenlenen yatırım teşvik belgeleri kapsamında, 1/1/2017 ile 31/12/2019 tarihleri arasında gerçekleştirilecek yatırım harcamaları için yatırıma katkı oranı mevcut orana 15 puan ilave edilmek suretiyle, vergi indirimi oranı tüm bölgelerde %100 oranında ve yatırıma katkı tutarının yatırım döneminde kullanılabilir oranı %100 olarak uygulanır.

1.5.7. Alt Bölge Desteklerinden Yararlanma

Aşağıda belirtilen yatırımlara, vergi indirimi ve sigorta primi işveren hissesi desteği açısından alt bölgelerde sağlanan daha avantajlı destekler sağlanmaktadır:

- Organize sanayi bölgelerinde yapılacak yatırımlar veya imalat sanayiine yönelik olarak endüstri bölgesinde gerçekleştirilen yatırımlar,
- Sektörel işbirliğine dayalı yatırımlar.

OECD teknoloji yoğunluk tanımına göre orta-yüksek teknolojlili sanayi sınıfında yer alan bazı yatırım konuları ise; İstanbul ili hariç olmak üzere 1., 2., ve 3. bölgede gerçekleştirilecekler 4. Bölge desteklerinden, 4., 5. ve 6. bölgede gerçekleştirilecekler ise bulunduğu bölgede uygulanan bölgesel desteklerden yararlanacaktır.

Cazibe Merkezleri Programı kapsamında yer alan 4 üncü ve 5 inci bölge illerindeki organize sanayi bölgeleri ile Kilis ilinde yer alan organize sanayi bölgelerinde gerçekleştirilecek yatırımlar, 6 ncı bölge şartlarında 6 ncı bölgede uygulanan desteklerden aynı oran, miktar ve sürelerde yararlanır.

NOT:

Bölgesel Teşvik Uygulamalarında her ilde desteklenecek sektörler, illerin potansiyelleri ve ekonomik ölçek büyüklükleri dikkate alınarak tespit edilmiş olup, bölgelerin gelişmişlik seviyelerine göre yardım yoğunlukları farklılaştırılmıştır.

Bu uygulama kapsamında;

- Bölgesel desteklerden faydalanabilecek sektörler ve bölgeler itibariyle asgari yatırım tutarları veya kapasiteleri (19/06/2012 tarihli ve 28328 sayılı Resmî Gazete Karar Sayısı: 2012/3305 Ekli “Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Karar” EK-2A) belirlenmiştir.

- İllerin bölgesel desteklerden yararlanabilecek sektörlerine ilişkin sektör numaraları (19/06/2012 tarihli ve 28328 sayılı Resmî Gazete Karar Sayısı: 2012/3305 Ekli “Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Karar EK-2B) belirlenmiştir.

Desteklerden Yararlanma Koşulları

Yatırım Teşvik Sistemi kapsamındaki uygulamalarla sağlanan desteklerden, her bir uygulamanın gerektirdiği koşulları sağlamak kaydı ile;

- Gerçek kişiler, adi ortaklıklar, sermaye şirketleri, birlikler, kooperatifler, iş ortaklıkları,
- Kamu kurum ve kuruluşları (genel ve özel bütçeli kurum ve kuruluşlar, il özel idareleri, belediyeler ve kamu iktisadi teşebbüsleri ile bunların sermaye bileşimindeki hisse oranları yüzde elliyi geçen kurum ve kuruluşlar),
- Kamu kuruluşu niteliğindeki meslek kuruluşları ve üniversiteler,
- Dernekler ve vakıflar,
- Yurt dışındaki yabancı şirketlerin Türkiye’deki şubeleri faydalanabilmektedir.

4875 sayılı Doğrudan Yabancı Yatırımlar Kanununa göre yabancı ülkelerin vatandaşlığına sahip olan gerçek kişiler ve/veya yabancı ülkelerin kanunlarına göre kurulmuş (şirketler gibi) tüzel kişiler tarafından Türkiye’de kurulan şirketler, Türk şirketi statüsünde oldukları için Yatırım Teşvik Programı kapsamındaki desteklerden yerli yatırımcılarla eşit koşullarda faydalanma hakkına sahiptir.

Dolayısıyla bu nitelikteki şirketler, yukarıda belirtilen “sermaye şirketleri” kapsamında değerlendirilmekte ve Yatırım Teşvik Programı’ndan faydalanmaktadır. Diğer taraftan, merkezleri Türkiye dışında bulunan yabancı şirketlerin Türk Ticaret Kanununa göre Türkiye’de kurdukları, şirket statüsünde olmayan “şubeler” de desteklerden faydalanabilecekler arasında yer almaktadır.

Türkiye’de yatırım yapmak isteyen yabancı bir gerçek kişi Türkiye’de kuracağı anonim veya limited şirketle; yurtdışında kurulmuş bir yabancı şirket ise yine Türkiye’de kuracağı anonim veya limited şirketle ya da şubeyle Yatırım Teşvik Programı’ndan faydalanmak üzere başvuruda bulunabilmektedir.

Yatırım Teşvik Belgesi Müracaatı

Destek unsurlarından yararlanabilmek için yatırımcı adına yatırım teşvik belgesi düzenlenmesi gerekmekte olup, Bakanlık internet sitesinde bulunan Elektronik Teşvik Uygulama ve Yabancı Sermaye Bilgi Sistemi (E-TUYS) adlı web tabanlı uygulamaya giriş yapılarak yatırım teşvik belgesi müracaatı yapılabilmektedir.

Yatırım Teşvik Belgesi Alabilmek İçin Aranılan Belgeler

Teşvik belgesi düzenlenebilmesi için yapılacak müracaatlarda aşağıda belirtilen belgeler aranır:

- Kamu kurum ve kuruluşları tarafından yapılacak müracaatlar hariç olmak üzere, 31/05/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu uyarınca Türkiye genelinde Sosyal Güvenlik Kurumuna muaccel olmuş prim ve idari para cezası borçlarının bulunmadığına veya tecil ve/veya taksitlendirildiğine ya da yapılandırıldığına ve yapılandırmanın bozulmadığına dair Sosyal Güvenlik Kurumunun ilgili birimlerinden alınacak yazı veya Kurumun elektronik bilgi iletişim ortamından alınacak barkodlu çıktı.
- 03/10/2013 tarihli ve 28784 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği hükümlerine göre “Çevresel Etki Değerlendirmesi Olumlu Kararı” veya “Çevresel Etki Değerlendirmesi Gerekli Değildir Kararı” şartı aranması gereken yatırım konuları için Çevre ve Şehircilik Bakanlığından alınan Karar ve/veya Karara ilişkin yazı,
- Teşvik belgesi talebinde bulunulmadan önce yatırımın karakteristiğine bağlı olarak ilgili mevzuatı gereği diğer kamu kurum ve kuruluşlarından alınması gereken ve 2012/3305 sayılı Kararın EK-2’inde belirtilen bilgi ve belgeler.

- Stratejik yatırımlar için ayrıca, yatırım konusu ile ilgili olarak sektörel, mali ve teknik analizlerin yanında 10 uncu maddede belirtilen kriterlerin her birinin yerine getirildiğini tevsik eden bilgi, belge, hesap ve tabloları içeren fizibilite raporu.
- Yatırımın sektörüne, büyüklüğüne veya teşvik uygulamalarına bağlı olarak Genel Müdürlükçe talep edilebilecek diğer bilgi ve belgeler.

Başvuru ve Uygulama Usul ve Esasları

Yatırımcıların, Yatırım Teşvik Programı kapsamındaki uygulamalar çerçevesinde desteklerden yararlanabilmek için resmi bir başvuruda bulunması gerekmektedir. Belirli usul ve esaslara dayalı olarak yapılacak başvurudan önce yatırımcılar Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Teşvik Uygulama ve Yabancı Sermaye Genel Müdürlüğü'nden projesinin hangi uygulama kapsamında desteklenebileceği konusunda bilgi alabilir veya teşvik kararını inceleyerek hangi uygulamaya dâhil olduklarını tayin edebilirler. Yatırımcıların projesi ile ilgili olarak aşağıda belirtilen konulara ilişkin bilgilere sahip olması, bu bilgi edinme sürecinin verimli bir şekilde yürütülebilmesine katkı sağlayacaktır:

- Proje için belirlenen yatırım yeri veya alternatif yatırım yerleri
- Yatırım projesinin sektörü
- Yatırım projesinin konusu, kapasitesi ve yaklaşık tutarı
- Stratejik yatırımlar için, üretilecek ürüne ilişkin yurt içi üretim kapasitesi ve ithalat verileri

Proje Bazlı Destek Sistemi

2012 yılından itibaren Yatırım Teşvik Sistemi kapsamında yatırımlar desteklenmekle birlikte ülkemiz için stratejik önemi haiz özel nitelikli projeler ile teknolojik dönüşüm sağlayacak yatırımların desteklenmesine yönelik hazırlanan proje bazlı destek sistemine ilişkin usul ve esasları belirleyen “Yatırımlara Proje Bazlı Devlet Yardımı Verilmesine İlişkin Karar” 26/11/2016 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Söz konusu düzenleme ile kalkınma planları ve yıllık programlarda öngörülen hedefler doğrultusunda ülkemizin mevcut veya gelecekte ortaya çıkabilecek ihtiyaçlarını karşılama, arz güvenliğini sağlama, dışa bağımlılığını azaltma, teknolojik dönüşümünü sağlama, yenilikçi, Ar-Ge yoğun ve katma değeri yüksek olma niteliklerini haiz yatırımların proje bazlı olarak desteklenmesi amaçlanmaktadır.

Uygulama sürecinde, sistemin amacına uygun olarak belirlenecek yatırım konularında yapılacak sabit yatırım tutarı 100 milyon ABD Dolarının üzerinde olan yatırım projelerine ilişkin müracaatlar Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından davet veya çağrı usulü ile toplanacaktır. Yatırım projeleri Sanayi ve Teknoloji Bakanlığınca, Kararda belirtilen;

- Ülkemizin mevcut durumda veya gelecekte ortaya çıkabilecek kritik ihtiyaçlarını karşılama,
- Ülkemizde üretim kapasitesi yetersiz olan ürünlerde arz güvenliğini sağlama,
- Ülkemizin teknoloji açığı olan alanlarda teknoloji kapasitesini geliştirme,
- Dış ticaret açığı verilen alanlarda ithalat bağımlılığını azaltma,
- Yüksek katma değerli olma,
- Ülkemizde üretimi olmayan, yeni nesil teknolojiler kullanılarak üretim yapılmasını sağlama,
- Farklı sektörlerde ülkemize rekabet gücü kazandırma,
- Etkileşimde olduğu sektörlerde teknolojik dönüşümü hızlandırma ve bu sektörlerde pozitif dışsallık sağlama,
- Yenilikçi ve Ar-Ge yoğun yatırım olma,
- Cari işlemler dengesini olumsuz etkileyen ve hammadde sıkıntısı yaşanan sektörlerde gerçekleştirilecek yüksek katma değerli işlenmiş ürünlerin üretimine yönelik olma,
- Ülkemizin hammadde potansiyelinin değerlendirilmesine olanak sağlayan entegre üretime yönelik olma niteliklerine uygunlukları bakımından değerlendirmeye tabi tutulmaktadır.

Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından uygun görülen projeler, yatırıma sağlanacak desteklerin, desteklere ilişkin oran, miktar ve sürelerin, öngörülen yatırım süresinin, desteklerin uygulamasından sorumlu kurumlar ile yatırıma ilişkin taahhütlerin belirlenmesini teminen Cumhurbaşkanlığı'na sunulacak olup, desteklenmesine karar verilen her bir proje için Cumhurbaşkanlığı Kararı (Destek Kararı) yayımlanmaktadır. Destek Kararının Resmi Gazete'de yayımlanmasını müteakip proje bazlı olarak desteklenmesine karar verilen yatırım projesi için Sanayi ve Teknoloji Bakanlığınca teşvik belgesi düzenlenmektedir.

Teşvik belgesi düzenlenen yatırım projeleri için değişik nitelikteki tedbirlerden oluşan destek havuzundan bir veya birden fazlası Cumhurbaşkanlığı Kararı ile sağlanacak olup, söz konusu projeler için sağlanabilecek destekler aşağıdaki şekilde gruplandırılmaktadır.

Vergisel Destekler

- KDV İstisnası
- Gümrük Vergisi Muafiyeti
- Bina inşaat harcamaları için KDV İadesi
- Yatırım tutarının 2 katına kadar Kurumlar Vergisi İndirimi veya 10 yıla kadar Kurumlar Vergisi İstisnası

İstihdam Destekleri

- 10 yıla kadar Sigorta Primi İşveren Hissesi Desteği,
- 5 yılı geçmemek üzere aylık brüt asgari ücretin 20 katına kadar Nitelikli Personel Desteği
- 10 yıl süreyle Gelir Vergisi Stopajı Desteği

Finansman Destekleri

- Enerji tüketim harcamalarının % 50'sine kadar en fazla 10 yıl süreyle Enerji Desteği
- Yatırımın finansmanında kullanılan yatırım kredisi için 10 yıla kadar Faiz veya Kâr Payı Desteği ya da Hibe Desteği
- Yatırım tutarının %49'unu geçmemek üzere ve edinilen payların 10 yıl içerisinde halka arz veya yatırımcıya satışı şartıyla Sermaye Katkısı

Yatırım Yeri İle İlgili Destekler

- 49 yıl süreyle bedelsiz Yatırım Yeri Tahsisi ve yatırımın tamamlanmasını müteakip öngörülen istihdamın 5 yıl sağlanması şartıyla söz konusu taşınmazın bedelsiz olarak yatırımcıya devredilmesi,
- Altyapı Desteği,

Diğer Destekler

- Kamu Alım Garantisi,
- İzin, Ruhsat, Tahsis, Lisans ve Tescillerde istisna getirilmesi veya kolaylık sağlanması

Proje Bazlı Teşvik Sistemi Kapsamında Başvuru Süreci ve Desteklerden Yararlanma Koşulları

- Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, kalkınma planları ve yıllık programlarda öngörülen hedefler doğrultusunda ülkemizin mevcut durumda veya gelecekte ortaya çıkabilecek kritik ihtiyaçlarını karşılayacak, arz güvenliğini sağlayacak, dışa bağımlılığını azaltacak, teknolojik dönüşümünü gerçekleştirecek, yenilikçi, Ar-Ge yoğun ve yüksek katma değerli yatırımlar konusunda bir veya birden fazla firmayı yatırım için davet edebilir veya duyuru yapmak suretiyle çağrıda bulunabilir.
- Davet veya duyuruya istinaden proje bazlı desteklerden yararlanmak isteyen yatırımcı firma, aşağıdaki bilgi ve belgelerle Sanayi ve Teknoloji Bakanlığına müracaat eder.
- Sanayi ve Teknoloji Bakanlığına yapılacak müracaatlarda;

- ✓ Yatırımlara Proje Bazlı Devlet Yardımı Verilmesine İlişkin Karar Ek 1'deki örneğe uygun olarak hazırlanmış yatırımcı firma ve proje bilgileri, yatırımın fizibilitesi, etki analizi ve yatırıma sağlanması istenilen destekler ile gerekçeleri.
- ✓ Yatırımcıyı temsil ve ilzama yetkili kişi veya kişilerce imzalı müracaat dilekçesi.
- ✓ Yatırımcıyı temsil ve ilzama yetkili kişilere ait noter tasdikli imza sirküleri ve şahıs şirketleri için imza beyannamesi yer almalıdır.
- ✓ Bakanlık müracaatın değerlendirme aşamasında ihtiyaç duyduğu bilgi ve belgeler için talepte bulunabilir.

Müracaatlar kapsamındaki yatırım projeleri, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığınca ön değerlendirmeye tabi tutulacaktır. Yatırımların Proje Bazlı Yatırım Teşvik Sistemi kapsamında değerlendirilebilmesi için,

- 100 milyon ABD Doları asgari yatırım tutarının sağlanması ve
- Nitelik açısından
  - ✓ Ülkemizin mevcut durumda veya gelecekte ortaya çıkabilecek kritik ihtiyaçlarını karşılayabilme,
  - ✓ Ülkemizde üretim kapasitesi yetersiz olan ürünlerde arz güvenliğini sağlayabilme, ülkemizin teknoloji açığı olan alanlarda teknoloji kapasitesini geliştirme,
  - ✓ Dış ticaret açığı verilen alanlarda ithalat bağımlılığını azaltma,
  - ✓ Yüksek katma değerli olma, ülkemizde üretimi olmayan, yeni nesil teknolojiler kullanılarak üretim yapılmasını sağlayabilme,
  - ✓ Farklı sektörlerde ülkemize rekabet gücü kazandırabilme,
  - ✓ Etkileşimde olduğu sektörlerde teknolojik dönüşümü hızlandırma ve bu sektörlerde pozitif dışallık sağlayabilme,
  - ✓ Yenilikçi ve ar-ge yoğun yatırım olma,
  - ✓ Cari işlemler dengesini olumsuz etkileyen ve hammadde sıkıntısı yaşanan sektörlerde gerçekleştirilecek yüksek katma değerli işlenmiş ürünlerin üretimine yönelik olma,
  - ✓ Ülkemizin hammadde potansiyelinin değerlendirilmesine olanak sağlayan entegre üretime yönelik olma gibi niteliklerden bir veya birkaçının sağlanması gerekmektedir.

Bu kriterleri karşıladığı tespit edilen ve Cumhurbaşkanlığı'nca proje bazlı olarak desteklenmesine karar verilen yatırımlar için teşvik belgesi düzenlenmekte ve teşvik belgesi kapsamındaki desteklerden yararlandırılmaktadır.

1.6. KÜÇÜK VE ORTA ÖLÇEKLİ İŞLETMELERİ GELİŞTİRME VE DESTEKLEME İDARESİ BAŞKANLIĞI (KOSGEB)

KOSGEB, 3624 sayılı Kanun kapsamında ülkenin ekonomik ve sosyal ihtiyaçlarının karşılanmasında KOBİ (Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler)'lerin payını ve etkinliğini artırmak, rekabet güçlerini ve düzeylerini yükseltmek, sanayide entegrasyonu ekonomik gelişmelere uygun biçimde gerçekleştirmek amacıyla 20/04/1990 tarihinde kurulmuştur.

Misyonu, "KOBİ ve girişimcilerin rekabet güçlerini geliştirecek destek ve hizmetler sunarak ekonomik ve sosyal kalkınmadaki paylarını artırmak"; vizyonu ise "Küresel pazarda söz sahibi KOBİ'ler için güçlü ve öncü KOSGEB"tir. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının ilgili kuruluşu olan ve tüzel kişiliğe haiz KOSGEB'in hedef kitlesi Bakanlar Kurulu tarafından belirlenmektedir.

Buna göre;

- Madencilik ve taş ocakçılığı
- İmalat
- Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtım

- Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri
- İnşaat
- Ulaştırma ve depolama
- İdari ve destek hizmet faaliyetleri sektörleri tüm alt başlıklar dâhilinde;
- Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı
- Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri
- Bilgi ve iletişim
- Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler
- Kültür, sanat, eğlence, dinlenme ve spor
- Finans ve Sigorta Faaliyetleri
- Diğer hizmet faaliyetlerinde yer alan

sektörler ise bazı alt başlıklar hariç tutularak desteklenmektedir.

KOSGEB tarafından KOBİ'lere sağlanan destekler 12 başlık altında toplanmıştır. Bunlar:

1.6.1. Girişimcilik Destek Programı

2010 yılında yürürlüğe giren Girişimcilik Destek Programı ile ekonomik kalkınma ve istihdam sorunlarının çözümünün temel faktörü olan girişimciliğin desteklenmesi ve yaygınlaştırılması, başarılı ve sürdürülebilir işletmelerin kurulması, girişimcilik kültürünün yaygınlaştırılması, İş Geliştirme Merkezleri'nin kurulması ile girişimciliğin geliştirilmesi, istihdamın artırılması ve yerel dinamiklere dayalı girişimciliğin desteklenmesi amaçlanmaktadır. Program;

- Uygulamalı Girişimcilik Eğitimi
- Yeni Girişimci Desteği
- İŞGEM Desteği
- İş Planı Ödülü

alt bileşenlerinden oluşmaktadır.

Girişimcilik Destek Programı ile KOSGEB, girişimcilik ekosisteminde büyük rol üstlenmiştir. Girişimcilik Destek Programı kamu tarafından sağlanan destekler nezdinde girişimciler ve işletmeler tarafından bilinirliği en yüksek program olmuştur. Bununla birlikte KOSGEB'in yeni vizyonu, günün değişen ihtiyaçları ve hedef kitleden alınan geri bildirimler doğrultusunda; hedef kitle içindeki farklı odak gruplarının (imalat, hizmet, ticaret vb) farklı ihtiyaçları gözetilerek, daha basit, daha hızlı ve daha nitelikli bir şekilde desteklenmesi için yeni destek modelleri tasarlanmıştır.

Bu çerçevede KOSGEB İcra Komitesi'nin 2018-10 ve 2018-21 sayılı kararları ile Girişimcilik Destek Programının yürürlükten kaldırılması ve Girişimciliği Geliştirme Destek Programının yürürlüğe alınması hususlarında Başkanlığımıza yetki verilmiştir. Bu doğrultuda, Girişimcilik Destek Programı alt bileşeni Yeni Girişimci Desteği 31/12/2018 tarihinde sonlandırılarak yerine 01/01/2019 tarihi itibarıyla Girişimciliği Geliştirme Destek Programı alt bileşeni Yeni Girişimci Programı yürürlüğe alınmıştır.

Girişimcilik Destek Programının diğer bileşenleri halen uygulanmakta olup, söz konusu bileşenlerinin Girişimciliği Geliştirme Destek Programı kapsamındaki mevzuat çalışmaları devam etmektedir.

1.6.1.1. Uygulamalı Girişimcilik Eğitimi

Uygulamalı Girişimcilik Eğitimleri (UGE), ülkede girişimcilik kültürünün yaygınlaştırılması ve başarılı işletmelerin kurulması genel hedefine uygun olarak; girişimcilerin iş kurma ve yürütme konularında bilgi ve

beceri sahibi olmaları, bu süreçte kendi rol ve sorumluluklarının farkına varmaları ve kendi iş fikirlerine yönelik iş planı hazırlayabilecek bilgi ve deneyim kazanmaları amacıyla düzenlenmektedir.

UGE'ler en az 32 saat süren, genel katılıma açık ve ücretsiz eğitimler olup aşağıdaki kategorilere ayrılmaktadır:

- KOSGEB birimleri tarafından düzenlenen UGE'ler,
- Ulusal veya uluslararası projeler kapsamında KOSGEB tarafından yürütülen UGE'ler,
- Kurum/kuruluşlar tarafından düzenlenen ve KOSGEB tarafından onaylanan Uygulamalı Girişimcilik Eğitimleri/Girişimcilik Programları,
- Yükseköğretim veya Ortaöğretim Kurumları tarafından örgün eğitim kapsamında verilen ve KOSGEB tarafından onaylanan girişimcilik dersleri'dir.

05/05/2010 tarihli ve 2010/2 sayılı İcra Komitesi kararı ile yürürlüğe alınan Girişimcilik Destek Programı kapsamında düzenlenen Uygulamalı Girişimcilik Eğitimi tamamlayan girişimciler diğer şartları taşımaları kaydıyla 01/01/2021 tarihine kadar bu program kapsamındaki eğitim şartı aranmaksızın Yeni Girişimci Programına başvuru yapabilmektedir.

1.6.1.2.Yeni Girişimci Desteği

Girişimcilik Destek Programı-Yeni Girişimci Desteği 31/12/2018 tarihinde sonlandırılarak yerine 01/01/2019 tarihi itibarıyla *Girişimciliği Geliştirme Destek Programı* alt bileşeni *Yeni Girişimci Programı* uygulamaya alınmıştır.

1.6.1.3. İş Geliştirme Merkezi (İŞGEM) Desteği

Bünyesinde barındırdığı işletmelere, işletme geliştirme koçluğu, destek ağlarına ulaşım, finans kaynaklarına erişim imkânı, uygun koşullarda iş yeri mekânı, ortak ofis ekipmanı, ofis hizmetleri gibi hizmetler sunarak işletmelerin en kırılgan oldukları ilk yıllarını sağlıklı bir şekilde aşmalarını ve büyümelerini sağlamak amacıyla kurulan ve işletilen İş Geliştirme Merkezlerine kuruluş ve işletme desteği sağlanmaktadır.

İŞGEM adı KOSGEB tarafından koruma altına aldırılmış olup, İş Geliştirme Merkezlerinin bu adı kullanabilmesi; İŞGEM kriterlerine haiz olması ve KOSGEB'in izni ile mümkündür.

Desteğe belediyeler, yükseköğretim kurumları, özel idareler, meslek kuruluşları ve inkübatörler başvurabilmektedir. Destekleme süresi İŞGEM Kuruluş Desteği için en fazla 18 ay, İŞGEM İşletme Desteği için en fazla 36 aydır.

Bu uygulama kapsamında "İŞGEM Destek Unsurları" Tablo 9'da gösterilmiştir.

Tablo 9: İŞGEM Destek Unsurları

DESTEK UNSURU		ÜST LİMİTİ (TL)	DESTEK ORANI (%) (1. ve 2. Bölge)	DESTEK ORANI (%) (3., 4., 5. ve 6. Bölge)
İŞGEM Kuruluş Desteği	Geri Ödemesiz	650.000	60	70
Bina Tadilatı		500.000		
Mobilya Donanım		100.000		
Personel Gideri		50.000		
İŞGEM İşletme Desteği		200.000	60	70
Personel	100.000			
Eğitim, Danışmanlık	50.000			
Küçük Tadilat	20.000			
İŞGEM tanıtım/organizasyon giderleri, işbirliği ağlarına erişim giderleri için		30.000		

İŞGEM Kuruluş Desteği kapsamında;

- Bina tadilatı için 500.000 TL.,
- Ofisler ve ortak kullanım alanları için gerekli olan mobilyalar ve donanım (bilgisayar altyapısı dâhil) alımı için toplam 100.000 TL.,
- Personel net ücreti (asgari geçim indirimi, ikramiye, prim vb. ek ödemeler hariç), kişi başına 3.000 TL.'yi geçmemek üzere en fazla 3 personel için, toplam 50.000 TL. olmak üzere geri ödemesiz destek üst limiti 650.000 TL. destek sağlanır.

İŞGEM İşletme Desteği kapsamında;

- Personel net ücreti (asgari geçim indirimi, ikramiye, prim vb. ek ödemeler hariç), kişi başına 3.000 TL.'yi geçmemek üzere en fazla 5 personel için, toplam 100.000 TL.,
- İŞGEM işletmelerine yönelik toplu eğitim/danışmanlık faaliyetleri için 50.000 TL.,
- İŞGEM Binası küçük tadilat işleri için 20.000 TL.,
- İŞGEM tanıtım/organizasyon giderleri, işbirliği ağlarına erişim giderleri için 30.000 TL. olmak üzere geri ödemesiz destek üst limiti 200.000 TL. destek sağlanır.

1.6.1.4. İş Planı Ödülü

İş Planı Ödülü Yarışması, işbirliği yapılan Yükseköğretim Kurumu tarafından örgün eğitim kapsamında "Girişimcilik" dersi alan öğrenciler arasında veya yurtiçi/yurtdışında faaliyet gösteren kurum/kuruluşlar tarafından düzenlenerek KOSGEB tarafından uygun bulunan ödüllü/ödüksüz yarışmalar kapsamında gerçekleştirilir.

a) Yükseköğretim Kurumları ile Gerçekleştirilen İş Planı Ödülü

İş Planı Ödülünden yararlanmak isteyen üniversite eğitim dönemi sona ermeden ilgili KOSGEB Müdürlüklerine başvurur. Söz konusu yarışma her bir akademik dönem için yapılabilir. İş planları ilk üç dereceye girmiş olan öğrencilere, en fazla 24 ay içinde işini kurmuş olmaları kaydı ile;

- Birinciye 15.000 TL.,
- İkinciye 10.000 TL.,
- Üçüncüye 5.000 TL. ödül verilmektedir.

b) Yurtiçi/Yurtdışı Kurum/Kuruluşlar Tarafından Düzenlenen Yarışmalar Kapsamında Gerçekleştirilen İş Planı Ödülü

Yurtiçi veya yurtdışında faaliyet gösteren kurum/kuruluşlar tarafından düzenlenecek ödüllü/ödüksüz yarışmalar için ilgili kurum/kuruluş tarafından İş Planı Ödülü Yurtiçi/Yurtdışı Kurum/Kuruluş KOSGEB Başkanlığına başvuru yapılır. KOSGEB tarafından uygun bulunan ödüllü/ödüksüz yarışmalar sonucunda sundukları iş fikirleri/iş modelleri/iş planları, ilk üç dereceye girmiş olan yarışmacılara 100.000 TL.'ye kadar ödül verilebilir.

1.6.2. Girişimciliği Geliştirme Destek Programı

Girişimciliği Geliştirme Destek Programı 2018 yılında yürürlüğe alınmıştır. Girişimciliği Geliştirme Destek Programı ile girişimcilerin iş kurma ve yürütme konularında bilgi ve becerilerinin geliştirilmesi, başarılı iş planlarının/iş modellerinin ödüllendirilmesi, girişimcilik ekosisteminde yer alan aktörler arası işbirliğinin artırılması, yeni kurulan işletmelerin en kırılgan oldukları dönemde hayatta kalma oranının artırılmasına katkı sağlayacak yapıların ve ulusal plan ve programlar doğrultusunda yeni işletmelerin kurulması ve sürdürülmesi amaçlanmaktadır.

Program;

- Girişimcilik Eğitimi,
- Yeni Girişimci Programı,
- İŞGEM/TEKMER Programı
- İş Planı Ödülü

olmak üzere dört alt bileşenden oluşmaktadır.

Girişimciliği Geliştirme Destek Programı alt bileşeni Yeni Girişimci Programı 01/01/2019 tarihi itibarıyla uygulamaya alınmıştır. Girişimciliği Geliştirme Destek Programının diğer alt bileşenleri için mevzuat çalışmaları devam etmektedir.

1.6.2.1. Yeni Girişimci Programı

Uygulamalı Girişimcilik Eğitimi tamamlayan girişimcilerin kurdukları işletmeler ile İŞGEM/TEKMER'de yer alan işletmeler; diğer şartları karşılamak koşuluyla, sahip veya ortaklarının Girişimcilik Eğitimine katılım şartı aranmaksızın, İŞGEM/TEKMER'de kurulmuş olması şartıyla bu programa başvurabilir.

Program başvurusunda bulunacak işletmenin Türk Ticaret Kanununda tanımlı gerçek veya tüzel kişi statüsünde kurulmuş olması ve girişimcinin;

- İşletmedeki kurucu ortak payının en az %50 olması ve program süresinde ortaklık payının %50'nin altına düşmemesi,
- Daha önce bu programdan faydalanmamış olması,
- İşletmesinin kuruluş tarihinden üç yıl öncesinden programa başvurduğu tarihe kadar, başvuruda bulunduğu işletme dışında; - gerçek kişi statüsünde bir firmasının olmaması, - tüzel kişi statüsünde kurulmuş herhangi bir firmada %30 ve üzeri ortaklığının bulunmaması,
- İşletmeyi münferiden temsile yetkili olması gerekmektedir.

Program başvurusunda bulunacak işletmenin program başvuru tarihi itibarı ile son bir yıl içinde kurulmuş olması şartı aranır.

Yeni Girişimci Programı, *Geleneksel Girişimci Programı* (Tablo 10) ve *İleri Girişimci Programı* (Tablo 11) olmak üzere iki alt programdan oluşmaktadır.

a) Geleneksel Girişimci Programı

Geleneksel Girişimci Programının hedefi, işletmeleri kuruluş yıllarında desteklemek ve bu işletmelerde istihdamı teşvik etmektir. Geleneksel Girişimci Programı kapsamında işletmelerin kuruluşuna ve performansına yönelik olarak destek sağlanır.

Kuruluş desteği

Kuruluş desteği kapsamında geri ödemesiz olarak, gerçek kişi statüsünde kurulmuş olan işletmeye 5.000 TL., sermaye şirketi statüsünde kurulmuş olan işletmeye 10.000 TL destek sağlanır.

Performans desteği

İşletmenin vergi mükellefiyetinin devam etmesi ve istihdam sayısına göre belirlenecek olup; destek tutarı hesaplanırken ilgili dönemde Sosyal Güvenlik Kurumu nezdinde 4(a) kapsamındaki tüm personelin tahakkuk eden prim gün sayılarının toplamı dikkate alınır. Performans desteği, program başlangıç tarihinden itibaren 1 inci yıl birinci performans dönemi ve 2 nci yıl ikinci performans dönemi olmak üzere, performans dönemleri sonunda işletmeye geri ödemesiz olarak sağlanır. Her performans dönemi bir yılı kapsar.

Tablo 10: Geleneksel Girişimci Programı Destek Unsurları

Kuruluş Desteği	Gerçek kişi statüsünde kurulmuş olan işletmeler için	5.000 TL.
	Sermaye şirketi statüsünde kurulmuş olan işletmeler için	10.000 TL.

Performans Desteği**	1. Performans Dönemi*	2. Performans Dönemi*
	Toplam prim gün sayısı	Toplam prim gün sayısı
	- 180-539 olan işletmeye 5.000 TL.	- 360-1079 olan işletmeye 5.000 TL.
	- 540-1079 olan işletmeye 10.000 TL.	- 1080-1439 olan işletmeye 15.000 TL.
	- 1080 ve üstü olan işletmeye 20.000 TL.	- 1440 ve üstü olan işletmeye 20.000 TL.

*1. Performans Dönemi: Program başlangıç tarihinden itibaren birinci yılın sonuna kadar olan dönemi,

*2. Performans Dönemi ise 1. Performans Dönemi son gününden ikinci yılın sonuna kadar geçen süredir.

** Asgari prim gün sayısına ulaşan işletme için girişimcinin; genç, kadın, engelli, gazi veya birinci derecede şehit yakını olması durumunda her bir performans döneminde belirlenen tutarlara 5.000 TL eklenmektedir.

b) İleri girişimci programı

İleri Girişimci Programının hedefi, ülkemizin stratejik önceliklerine uygun olarak yenilikçi, sanayide dijitalleşme uygulamaları, orta yüksek/yüksek teknoloji düzeyindeki sektörler ile imalat sektöründe faaliyet gösteren işletmelerin sayısının artırılması, işletmelerin en kırılgan olduğu kuruluş yıllarında desteklenmesi ve bu işletmelerde istihdamın teşvik edilmesidir.

İleri Girişimci Programında işletmelerin kuruluşuna, performansına, makine, teçhizat ve yazılım giderleri ile mentörlük, danışmanlık ve işletme koçluğuna yönelik hizmet alımlarına destek sağlanır.

Kuruluş desteği

Kuruluş desteği kapsamında geri ödemesiz olarak, gerçek kişi statüsünde kurulmuş olan işletmeye 5.000 TL., sermaye şirketi statüsünde kurulmuş olan işletmeye 10.000 TL destek sağlanır.

Performans desteği

İşletmenin vergi mükellefiyetinin devam etmesi ve istihdam sayısına göre belirlenecek olup; destek tutarı hesaplanırken ilgili dönemde Sosyal Güvenlik Kurumu nezdinde 4(a) kapsamındaki tüm personelin tahakkuk eden prim gün sayılarının toplamı dikkate alınır.

Performans desteği, program başlangıç tarihinden itibaren 1 inci yıl birinci performans dönemi ve 2 nci yıl ikinci performans dönemi olmak üzere, performans dönemleri sonunda işletmeye geri ödemesiz olarak sağlanır. Her performans dönemi bir yılı kapsar.

Makine, teçhizat ve yazılım desteği

Makine, teçhizat ve yazılım desteği kapsamında, işletme kuruluş tarihinden programın 1 inci yılının sonuna kadar satın alınan makine ve teçhizat giderleri ile yazılım lisans bedeli veya zaman sınırlı lisans kullanım bedeli için işletmenin teknoloji düzeyine göre geri ödemesiz destek sağlanır. Teknoloji düzeyleri işletmelerin faaliyet konularına göre belirlenmekte olup, İleri Girişimci Programı Faaliyet Konuları Tablosunda yer almaktadır.

Mentörlük, danışmanlık ve işletme koçluğu desteği

Mentörlük, danışmanlık ve işletme koçluğu desteği, orta yüksek ve yüksek teknoloji alanlarında faaliyet gösteren işletmeler için;

a) Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından akredite edilmiş bireysel katılım yatırımcısı ağlarına dâhil olan melek yatırımcılar, sanayi odaları/il ticaret ve sanayi odalarınca belirlenen tecrübeli girişimciler veya KOSGEB tarafından desteklenen tecrübeli girişimciler tarafından; işletme faaliyetlerinin/vizyonunun geliştirilmesine yönelik tecrübelerin paylaşılarak tavsiye ve yönlendirmelerin yapıldığı ücretsiz mentörlük hizmetini,

b) KOBİ Danışmanı veya inkübatörler tarafından verilen, işletmenin mevcut durum analizini yaparak güçlü ve zayıf yanları ile ilk yıllarındaki ihtiyaçlarının belirlenmesi, bu ihtiyaçların giderilmesini sağlamak amacıyla iş zaman planı oluşturulması ve raporlanmasına yönelik işletme koçluğu hizmetlerini,

c) İşletme koçluğu hizmeti kapsamında hazırlanan iş zaman planında yer alan konularda alınacak danışmanlık hizmetlerini kapsar.

Tablo 11: İleri Girişimci Programı Destek Unsurları

Kuruluş Desteği	Gerçek kişi statüsünde kurulmuş olan işletmeler için	5.000 TL.
	Sermaye şirketi statüsünde kurulmuş olan işletmeler için	10.000 TL.

Performans Desteği**	1. Performans Dönemi* Toplam prim gün sayısı	2. Performans Dönemi* Toplam prim gün sayısı
	- 180-539 olan işletmeye 5.000 TL. - 540-1079 olan işletmeye 10.000 TL. - 1080 ve üstü olan işletmeye 20.000 TL.	- 360-1079 olan işletmeye 5.000 TL. - 1080-1439 olan işletmeye 15.000 TL. - 1440 ve üstü olan işletmeye 20.000 TL.

İleri Girişimci Makine Teçhizat ve Yazılım Desteği	Düşük Orta-Düşük Teknoloji Düzeyi	Orta Yüksek Teknoloji Düzeyi	Yüksek Teknoloji Düzeyi	Destek Oranı***
Destek Tutarı	100.000 TL.	200.000 TL.	300.000 TL.	% 75

İleri Girişimci Mentörlük, Danışmanlık ve İşletme Koçluğu Desteği	Destek Tutarı	Destek Oranı
	10.000 TL.	% 75

* 1. Performans Dönemi: Program başlangıç tarihinden itibaren birinci yılın sonuna kadar olan dönemi,

* 2. Performans Dönemi ise 1. Performans Dönemi son gününden ikinci yılın sonuna kadar geçen süredir.

** Asgari prim gün sayısına ulaşan işletme için girişimcinin; genç, kadın, engelli, gazi veya birinci derecede şehit yakını olması durumunda her bir performans döneminde belirlenen tutarlara 5.000 TL. eklenmektedir.

*** Destekleme kararı verilen makine, teçhizat ve yazılımın; Sanayi ve Teknoloji Bakanlığınca 13/09/2014 tarih ve 29118 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan SGM 2014/35 sayılı Yerli Malı Tebliği’ne uygun olarak alınmış ve fatura tarihi itibarıyla güncel yerli malı belgesi ile tefrik edilmesi durumunda, destek oranına %15 ilave edilmektedir.

1.6.3. Gelişen İşletmeler Pazarı KOBİ Destek Programı

Destek Üst Limiti: 500.000 TL.

Destek Alt Limiti: -

Destek Oranı: %75 (SPK kurul kaydına alma ücreti, Merkezi Kayıt Kuruluşu masrafı. masraflar %100 oranında desteklenmektedir.) Program ile gelişme ve büyüme potansiyeline sahip KOBİ’lerin, Borsa İstanbul (BIST) Gelişen İşletmeler Pazarı’nda işlem görerek, söz konusu işletmelerin sermaye piyasalarından fon temin edilmesine imkân sağlanması amaçlanmaktadır.

Program kapsamında aşağıda belirtilen masraflar karşılanmaktadır.

- Piyasa danışmanı danışmanlık hizmet bedeli,
- Bağımsız denetim hizmeti bedeli,
- Sermaye Piyasası Kurulu (SPK) kurul kaydına alma ücreti,
- Hukukçu Raporu Masrafı
- Merkezi Kayıt Kuruluşu (MKK) Masrafı,
- Aracı kuruluşu ödenecek aracılık komisyonu maliyetleri KOSGEB tarafından karşılanmaktadır.
- Programa başvuracak KOBİ’lerin, KOSGEB veri tabanına kayıtlı ve anonim şirket statüsünde olması gerekmektedir.

Tablo 12: KOBİ Destek Programı Destek Unsurları

Destek Unsurları	Destek Üst Limiti (TL)	Destek Oranı (%)
Piyasa Danışmanı Danışmanlık Hizmet Bedeli	100.000	75
Aracı Kuruma Ödenecek Aracılık Komisyonu	300.000	75
Bağımsız Denetim Hizmeti Bedeli	80.000	75
Hukukçu Raporu Masrafı	10.000	75
SPK Kurul Kaydına Alma Ücreti	10.000	100

1.6.4. İşletme Geliştirme Destek Programı

(İcra Komitesi'nin 01/03/2018 tarihli ve 2018/05 No'lu kararı ile Genel Destek Programının yürürlükten kaldırılması ve İşletme Geliştirme Destek Programının yürürlüğe alınmasına karar verilmiş olup; 24/09/2018 tarihi itibari ile İşletme Geliştirme Destek Programı yürürlüğe girmiştir.)

Destek Üst Limiti: Her bir destek için üst limit farklı olmakla birlikte, destek üst limitleri 20.000 TL. ile 50.000 TL. arasında değişmektedir. Program kapsamında toplam 290.000 TL.'ye kadar destek verilmektedir.

Destek Oranı: Tüm bölgeler için destek oranı % 60 olarak uygulanmaktadır.

Bu program ile, proje hazırlama kapasitesi düşük küçük ve orta ölçekli işletmelerin rekabet güçlerinin, kurumsallaşma-markalaşma düzeylerinin ve ekonomideki paylarının artırılması, kapasitelerinin geliştirilmesi ve öncelikli ihtiyaçlarının karşılanması amaçlanmaktadır.

Program kapsamında KOBİ'ler, "İşletme Geliştirme Destek Programı Destekleri" kapsamında Tablo 13'de belirtilen desteklerden faydalanabilmektedir.

Tablo 13: İşletme Geliştirme Destek Programı Destekleri

		DESTEK ÜST LİMİTİ (TL)	DESTEK ORANI
1	Yurt İçi Fuar Desteği	50.000	%60
2	Yurt Dışı İş Gezisi Desteği	20.000*	
3	Nitelikli Eleman İstihdam Desteği	50.000**	
4	Eğitim Desteği	20.000	
5	Enerji Verimliliği Desteği	35.000	
6	Tasarım Desteği	25.000	
7	Sınai Mülkiyet Hakları Desteği	30.000***	
8	Belgelendirme Desteği	30.000***	
9	Test ve Analiz Desteği	30.000	

(*) KOSGEB KOBİ ve Girişimcilik Ödülleri kapsamında her yıl belirlenen finalistler, KOSGEB tarafından düzenlenen yurt dışı iş gezisi programından bir defaya mahsus olmak üzere üst limitler dikkate alınmaksızın %100 (yüz) oranında desteklenir.

(**) Nitelikli Eleman İstihdam Desteği kapsamında istihdam edilecek elemanın; yeni mezun, kadın, engelli, birinci derece şehit yakını veya gazi olması halinde destek oranına %20 (yirmi) ilave edilir.

(***) TSE ve TÜRKPATENT'ten alınacak belgeler, %100 (yüz) oranında desteklenir.

1.6.5. İşbirliği Destek Programı

Destek Üst Limiti ve Asgari Ortak Sayıları,

İşbirliği Destek Programı Asgari Ortak Sayısı ve Destek Üst Limitleri Tablo 14'deki gibi uygulanır.

Destek Oranı: Tüm bölgelerde % 60, olarak uygulanmaktadır. (Projeye konu satın alınacak makine, teçhizat ve yazılımın; Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığınca 13/9/2014 tarihli ve 29118 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan SGM 2014/35 sayılı Yerli Malı Tebliği'ne uygun olarak alınmış yerli malı belgesi ile tefrik edilmesi durumunda, geri ödemesiz destek oranlarına % 15 (onbeş) ilave edilir.)

Bu Destek Programında, küçük ve orta ölçekli işletmelerin birbirleriyle veya büyük işletmelerle ortak çalışma kültürünün geliştirilmesine ve karşılıklı fayda ve rekabet avantajı sağlayıcı nitelikteki işbirlikleri tesis etmelerine katkı sağlanması amaçlanmaktadır.

Program kapsamında işbirliği amacıyla tesis edilecek ortaklıklar, işletici kuruluş modeli veya proje ortaklığı modeli ile gerçekleştirilir.

İşletici Kuruluş Modeli

Projenin kabul edilmesinden sonra proje ortakları tarafından işletici kuruluşun kurulduğu, işbirliğinin ve projeye ilişkin tüm süreçlerin işletici kuruluş tarafından yürütüldüğü ortaklık modelidir. Yatırım, mülkiyet, gelir, gider veya benzeri unsurların tek bir yapı tarafından gerçekleştirileceği işbirliği ortaklık modelidir. İşletici kuruluşun, 14/02/2011 tarihli ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda belirtilen limited veya anonim şirket statüsünde kurulması gerekir.

İşletici kuruluş modeli aşağıdaki şekillerden birinde gerçekleştirilmelidir:

- a) Proje ortağı işletmeler mevcudiyetlerini koruyarak kurulacak işletici kuruluşa ortak olabilirler. Bu durumda proje ortağı işletmelerin tamamının kurulacak işletici kuruluşa ortak olması şartı aranır. Ortak olacak işletmelerin şahıs işletmesi olması durumunda ise işletme sahipleri işletici kuruluşa ortak olabilir.
- b) Proje ortağı işletmelerin bir kısmı ya da tamamı kendilerini feshederek, kurulacak işletici kuruluşa ortak olabilirler. Bu durumda kendisini feshederek işletici kuruluşa dahil olacak işletmenin sahip/ortakları feshedilen işletme yerine, işletici kuruluşa ortak olurlar. Feshedilen işletmenin ortaklarının hisse oranının toplamı bu maddenin 6'ncı fıkrasında yer alan oranı geçemez.

Proje Ortaklığı Modeli

Proje ortaklarından her birinin, proje başvuru formunun iş-zaman planında belirtilen faaliyetlerin bir bölümünü yerine getirdikleri ortaklık modelidir. Yatırım, mülkiyet, gelir, gider veya benzeri unsurların proje ortağı işletmeler tarafından ayrı ayrı gerçekleştirileceği işbirliği ortaklık modelidir.

Desteklenecek proje konuları aşağıdaki gibidir:

İşletmelerin birbirleriyle ve/veya büyük işletmelerle;

- Kapasite, verimlilik, ürün çeşitliliği ve kalitelerini artırmaları amacıyla ortak imalat,
- Müşteri istekleri ve pazarın talebinin karşılanması amacıyla ortak tasarım, ürün ve hizmet geliştirmeleri,
- Ürün ve hizmet kalitelerini geliştirmeleri amacıyla ortak laboratuvar,
- Pazar paylarını artırmaları ve marka imajı oluşturmaları amacıyla ortak pazarlama,
- Beceri ve kabiliyetlerini geliştirmeleri ve değer zincirlerine katılmaları amacıyla yapılan işbirlikleri ve bunlara benzer karşılıklı fayda sağlanan, maliyet düşürücü ve rekabet avantajı sağlayıcı nitelikteki işbirliği projeleri desteklenir.

Proje süresi en az 12 (on iki) ay, en fazla 36 (otuz altı) aydır. İşletici kuruluş/proje koordinatörünün talep etmesi halinde, toplam proje süresi 36 (otuz altı) ayı geçmemek kaydıyla Kurul kararı ile 6 (altı) aya kadar ek süre verilebilir.

Tablo 14: İşletici Kuruluş ve Proje Ortaklığı Modeli

İŞLETİCİ KURULUŞ MODELİ					
İşletici Kuruluşun Teknoloji Alanı	Asgari KOBİ Sayısı	İşletici Kuruluş Proje Destek Üst Limiti (TL)			Toplam Üst Limit (TL)
		Geri Ödemesiz	Geri Ödemeli	Toplam	
Yüksek	2	2 Milyon	3 Milyon	5 Milyon	5 Milyon
Orta Yüksek	3	2 Milyon	3 Milyon	5 Milyon	5 Milyon
Diğer	5	2 Milyon	3 Milyon	5 Milyon	5 Milyon
* Büyük işletme ile işbirliği yapılması durumunda asgari KOBİ sayısı 1 (bir)'dir.					
PROJE ORTAKLIĞI MODELİ					
Projenin Teknoloji Alanı	Asgari KOBİ Sayısı	Her Bir Proje Ortağı İşletme İçin Destek Üst Limiti (TL)			Toplam Üst Limit (TL)
		Geri Ödemesiz	Geri Ödemeli	Toplam	
Yüksek	2	1 Milyon	1 Milyon	2 Milyon	10 Milyon
Orta Yüksek	3	500 Bin	500 Bin	1 Milyon	10 Milyon
Diğer	5	250 Bin	500 Bin	750 Bin	5 Milyon
* Büyük işletme ile işbirliği yapılması durumunda asgari KOBİ sayısı 1 (bir)'dir.					

1.6.6. Ar-Ge, İnovasyon ve Endüstriyel Uygulama Destek Programı

Destek Üst Limiti: Ar-Ge, İnovasyon ve Endüstriyel Uygulama Destek Programı üst limiti 1.568.000 TL.'dir. (800.000 TL. geri ödemeli)

Ar-Ge ve İnovasyon Programı için üst limit 750.000 TL.'dir. (300.000 TL. geri ödemeli)

Endüstriyel Uygulama Programı için üst limit 818.000 TL.'dir. (500.000 TL. geri ödemeli)

Destek Alt Limiti: -

Destek Oranı: %75 (Başlangıç Sermayesi destek oranı %100'dür.) Proje kapsamında satın alınan yerli malı belgesine haiz makine- teçhizat, güncel yerli malı belgesi bulunması durumunda destek oranları %90 olarak uygulanmaktadır.

Programdan KOBİ'ler ve Girişimciler faydalanabilmektedir.

Bilim ve teknolojiye dayalı yeni fikir ve buluşlara sahip KOBİ ve girişimcilerin geliştirilmesi, teknolojik fikirlere sahip tekno-girişimcilerin desteklenmesi, KOBİ'lerde Ar-Ge bilincinin yaygınlaştırılması ve Ar-Ge kapasitesinin artırılması, mevcut Ar-Ge desteklerinin geliştirilmesi, inovatif faaliyetlerin desteklenmesi ve Ar-Ge ve inovasyon proje sonuçlarının ticarileştirilmesi ve endüstriyel uygulamasına yönelik destek mekanizmalarına olan ihtiyacın karşılanması amaçlanmaktadır.

Söz konusu destek programı, "Ar-Ge İnovasyon Programı" ve "Endüstriyel Uygulama Programı" olmak üzere 2 alt programdan oluşmaktadır.

Ar-Ge ve İnovasyon Programı

Bu destek programı ile yenilikçi faaliyetlerin desteklenmesi, KOBİ'lerde Ar-Ge kültürünün oluşturulması, inovatif fikirlere sahip girişimcilerin desteklenmesi ve yeni fikir ve buluşlara sahip KOBİ'lerin desteklenmesi amaçlanmaktadır.

Araştırma, geliştirme ve inovasyon konularında projesi olan işletmeler girişimciler yararlanabilmektedir. İşletmelerin/girişimcilerin; yeni bir ürün/süreç/hizmet üretilmesi, mevcut bir ürün/süreç/hizmet geliştirilmesi, iyileştirilmesi, ürün kalitesi veya standardının yükseltilmesi veya maliyet düşürücü nitelikte yeni tekniklerin, yeni üretim teknolojilerinin geliştirilmesi vb. konulardaki ar-ge ve inovasyon niteliği taşıyan projelerine destek sağlanmaktadır.

Desteklenecek Giderler

- İşlik Desteği
- Kira Desteği
- Makine-Teçhizat, Donanım, Hammadde, Yazılım ve Hizmet Alımı Giderleri Desteği
- Personel Gideri Desteği
- Başlangıç Sermayesi Desteği
- Proje Geliştirme Desteği (Proje danışmanlık, eğitim, tanıtım, yurt içi ve yurt dışı kongre, konferans, fuar ziyaret ve teknolojik işbirliği ziyaret, test-analiz ve belgelendirme, sınai mülkiyet ve fikri mülkiyet hakları tescili).

Endüstriyel Uygulama Programı

Yeni bir ürün/hizmetin; üretilmesi, kalitesinin artırılması, maliyet düşürücü nitelikte yeni tekniklerin uygulamaya alınması, ürün ya da süreçlerinin pazara uygun biçimde ticarileştirilmesi amacıyla hazırlanan projeler desteklenmektedir. Endüstriyel Uygulama Programına;

- Ar-Ge ve/veya inovasyon projesi kamu kaynakları ile desteklenerek başarıyla tamamlanmış projelerin,
- Doktora çalışması neticesinde ortaya çıkan projelerin ve
- Patent belgesi ile koruma altına alınmış ve prototip aşaması tamamlanmış buluş ve fikirlerin sahipleri, kullanım hakkını sözleşme ile hak sahibinden devralmış İşletmeler veya Türk Patent ve Marka Kurumu (TÜRKPATENT) tarafından devri yapılmış patent sahibi İşletmeler başvurabilmektedir.

Desteklenecek Giderler

- Kira Desteği
- Personel Gideri Desteği
- Makine-Teçhizat, Donanım, Sarf Malzemesi, Yazılım ve Tasarım Gideri Desteğidir. Kamu kaynakları ile desteklenerek başarıyla tamamlanmış Ar-Ge ve İnovasyon projesi sahibi işletmelerin,

projenin başarı ile tamamlandığı tarihten itibaren 3 yıl içinde Endüstriyel Uygulama Programı'na proje başvurularını yapmaları esastır.

Tablo 15: Ar-Ge, İnovasyon ve Endüstriyel Uygulama Destek Programı

AR-GE, İNOVASYON VE ENDÜSTRİYEL UYGULAMA DESTEK PROGRAMI		Destek Üst Limiti (TL)	DESTEK ORANI (%)
Ar-Ge ve İnovasyon Programı			
İşlik Desteği		İşliklerden bedel alınmaz	
Kira Desteği		24.000 (teknopark dışı) 30.000 (teknopark içi)	75
Makine-Teçhizat, Donanım, Hammadde, Yazılım ve Hizmet Alımı Giderleri Desteği		150.000	75*
Makine-Teçhizat, Donanım, Hammadde, Yazılım ve Hizmet Alımı Giderleri Desteği (Geri Ödemeli)		300.000	75*
Personel Gideri Desteği		150.000	75
Başlangıç Sermayesi Desteği		20.000	100
Proje Geliştirme Desteği	Proje Danışmanlık Desteği	25.000	75
	Eğitim Desteği	10.000	
	Sınai ve Fikri Mülkiyet Hakları Desteği	20.000	
	Proje Tanıtım Desteği	5.000	
	Yurtdışı Kongre/Konferans/Fuar Ziyareti/Teknolojik İşbirliği Ziyareti Desteği	15.000	
	Test, Analiz, Belgelendirme Desteği	25.000	
	Endüstriyel Uygulama Programı		
Kira Desteği		18.000	75
Personel Gideri Desteği		150.000	75
Makine-Teçhizat, Donanım, Sarf Malzemesi, Yazılım ve Tasarım Giderleri Desteği		150.000	75*
Makine-Teçhizat, Donanım, Sarf Malzemesi, Yazılım ve Tasarım Giderleri Desteği (Geri Ödemeli)		500.000	75*

* Proje kapsamında satın alınan yerli malı belgesine haiz makine- teçhizat, güncel yerli malı belgesi bulunması durumunda destek oranları %15 artırımlı uygulanmaktadır.

Proje Süresi

Ar-Ge ve İnovasyon Programı için en çok 24 ay,

Endüstriyel Uygulama Programı için en çok 18 ay,

Her iki program için de Kurul kararı ile 12 aya kadar ek süre verilebilmektedir.

1.6.7. Teknolojik Ürün Tanıtım ve Pazarlama (Teknopazar) Destek Programı

Destek Üst Limiti: 150.000 TL. geri ödemesiz.

Yurt dışındaki tanıtım ve pazarlama faaliyetleri için 100.000 TL.,

Yurt içindeki tanıtım ve pazarlama faaliyetleri için ise 50.000 TL.'dir.

Destek Alt Limiti:-

Destek Oranı: Tüm bölgelerde %100

Teknoloji tabanlı KOBİ'lerin uluslararası pazarlarda rekabet güçlerinin artırılarak daha dinamik bir yapıya kavuşturulmalarında teknolojik ürün veya prototiplerin ticarileşmesi amacıyla tanıtım ve pazarlanmasına yönelik destek sağlanmaktadır. Destek programının süresi 12 aydır.

1.6.8. Uluslararası Kuluçka Merkezi ve Hızlandırıcı Destek Programı

Bu programın amacı; Ar-Ge ve inovasyon faaliyetleri ülkemizde gerçekleştirilen teknolojik ürünlerin uluslararası pazarlarda yer alması, ihracatın artırılması, yerli teknoloji yoğun başlangıç işletmelerinin gelişmiş girişimcilik ekosistemleri içerisinde yer alması için, uluslararası kuluçka merkezi kurulmasını ve işletmelerin hızlandırma programlarına katılmasını desteklemektir.

Bu program,

- Uluslararası Kuluçka Merkezi Kurma Programı
- Uluslararası Hızlandırıcı Programı olmak üzere iki alt programdan oluşmaktadır.

Uluslararası Kuluçka Merkezi Kurma Programı

Destek Üst Limiti: 3.850.000 ABD Doları geri ödemesiz.

Kuruluş ve Donanım Desteği kapsamında 100.000 ABD Doları,

Operasyonel Giderler Desteği kapsamında 3.750.000 ABD Doları.

Destek Alt Limiti:-

Destek Oranı: Destek oranı 1. ve 2. yıl %80, 3., 4. ve 5. yıl %60'tır.

Program süresi 5 yıldır.

Uluslararası Kuluçka Merkezi Kurma Programı'ndan üniversiteler, üniversitelerin bu amaçla kurulmuş iştirakleri ve teknoloji geliştirme bölgesi yönetici şirketleri tek başına ya da konsorsiyum olarak başvuru yapmaları halinde faydalanabilmektedir.

Uluslararası Hızlandırıcı Programı

Destek Üst Limiti: 60.000 ABD Doları geri ödemesiz Destek Alt Limiti:-

Destek Oranı: %80 Program süresi 3 yıl

Uluslararası Hızlandırıcı Programı'ndan işletmeler faydalanabilmektedir. Program iki alt başlıktan oluşmaktadır.

a) Organizasyonel Uluslararası Hızlandırıcı Programı

Organizasyonel Uluslararası Hızlandırıcı Programı kapsamında, işletmelerin KOSGEB birimleri, üniversiteler, teknoloji geliştirme bölgesi yönetici şirketleri, teknoloji transfer ofisleri ve özel kuluçka merkezleri/hızlandırıcılar tarafından münferiden veya birlikte düzenlenecek uluslararası hızlandırıcı programlarına katılmalarına destek verilmektedir.

b) Bireysel Olarak Katılım Sağlanacak Uluslararası Hızlandırıcı Programı

KOSGEB tarafından Ar-Ge ve inovasyon projesi desteklenerek başarı ile tamamlanmış işletmelerin bireysel olarak uluslararası hızlandırıcı programlarına katılmalarına destek verilecek olup, Bireysel olarak

katılım sağlanabilecek uluslararası hızlandırıcılar, Organizasyonel Uluslararası Hızlandırıcı Programı Kurulu tarafından uygun bulunan hızlandırıcılar da dikkate alınarak ilgili Başkanlık birimi tarafından belirlenerek www.kosgeb.gov.tr internet adresinde yayınlanması planlanmaktadır.

1.6.9. Stratejik Ürün Destek Programı

Bu programın amacı, stratejik ürün yatırımlarının desteklenmesi suretiyle küçük ve orta ölçekli işletmelerin teknolojik üretim yeteneklerini geliştirerek ithalatı yüksek olan stratejik ürünlerin yerleştirilmesini sağlamak, üretimde daha yüksek oranda yerli girdi kullanımını sağlayarak cari açığın azaltılmasına katkıda bulunmaktır.

Bu programa KOSGEB Veri Tabanına kayıtlı ve aktif durumda olan, en az 1 yıldır faaliyette olan, Türk Ticaret Kanunu'nda tanımlı gerçek veya tüzel kişi statüsündeki işletmeler www.kosgeb.gov.tr internet adresinde ilan edilen stratejik ürünleri üretmek üzere başvurabilir.

Program kapsamında verilen destekler

- Makine-teçhizat desteği
- Yazılım giderleri desteği
- Personel gideri desteği
- Bilgi transferi desteği
- Test-analiz, kalibrasyon ve referans numune desteği
- Hizmet alımı desteği (eğitim ve danışmanlık, tasarım, diğer hizmet alımı giderleri)

Destek Oranları, Üst Limitler ve Süre

Destek Üst Limiti: 5.000.000 TL. geri ödemeli ve/veya geri ödemesiz.

Destek Oranı: KOBİ'lerin makine ve teçhizat giderleri için % 60 geri ödemesiz, % 40 geri ödemeli olmak üzere %100'e varan oranlarda ve ayrıca yazılım giderlerine, personel giderlerine, bilgi transferi, test-analiz, kalibrasyon ve referans numune giderlerine %60 oranında geri ödemesiz destek sağlanmaktadır. Makine-teçhizat ve yazılım giderleri için yerli malı belgesi bulunması durumunda geri ödemesiz destek oranına % 15 ilave edilir.

Proje Süresi: Azami 36 Ay

1.6.10. KOBİ Teknolojik Ürün Yatırım (KOBİ Teknoyatırım) Destek Programı

Programın amacı, Ar-Ge veya yenilik faaliyetleri sonucu ortaya çıkan yeni ürün/ürünlerin üretimini ve ticarileştirilmesini amaçlayan yatırımları desteklemek suretiyle ihracatı artırmak ve ülke ekonomisine katma değer sağlamak için yapılacak yatırımlarının desteklenmesidir.

KOBİ Teknoyatırım Destek Programı "Teknoloji Alanları Tablosunda" belirlenen

- Düşük Teknoloji ve Orta-Düşük Teknoloji alanlarından yer alan Ar-Ge veya yenilik faaliyetleri sonucu ortaya çıkmış ürünler için gerçekleştirilecek yatırımlar 500 Bin TL.'ye kadar,
- Orta-Yüksek Teknoloji ve Yüksek Teknoloji alanlarında yer alan ürünler için gerçekleştirilecek yatırımlar 5 Milyon TL.'ye kadar

geri ödemesiz olarak veya geri ödemesiz ve geri ödemeli desteklenmesini kapsamaktadır.

Başvuru Şartları

1. En az 1 yıldır faaliyette olan,
2. En çok 5 yıl önce alınmış Ar-Ge projesini tamamladığını gösterir aşağıdaki belgelerden birine sahip olan

- KOSGEB ve diğer kamu kurum ve kuruluşları, kanunla kurulan vakıflar veya uluslararası fonlar tarafından desteklenen ar-ge ve yenilik projeleri sonucunda ortaya çıkan,
- Patent belgesi ile koruma altına alınan,
- Doktora çalışması neticesinde ortaya çıkan,
- Teknolojik Ürün (TÜR) Deneyim belgesi alan,

ve prototip çalışmasını tamamlamış ürün sahibi işletmeler veya kullanım hakkını sözleşme ile hak sahibinden devralmış işletmeler başvuru yapabilir.

Desteklenecek Projeye ilişkin Süre, Üst Limit ve Destek Kalemleri

Destek Süresi: Yatırım Projesi Süresi: Azami 36 Ay

Destek Üst Limitleri: Düşük Teknoloji, Orta-Düşük Teknoloji alanlarından yer alan ürünler için 500 Bin TL., Orta-Yüksek Teknoloji ve Yüksek Teknoloji alanlarında yer alan ürünler için 5 Milyon TL.'dir.

Tablo 16: KOBİ Teknoyatırım Destek Kalemleri ve Oranları

Destek Kalemleri	Destek Oranları
a)Makine-teçhizat desteği*	%100 (%60 Geri ödemesiz + %40 Geri Ödemeli)
b)Üretim hattı tasarım giderleri desteği	%60 Geri ödemesiz
c)Yazılım giderleri desteği	%60 Geri ödemesiz
ç)Personel gideri desteği	%60 Geri ödemesiz
d)Eğitim ve danışmanlık desteği	%60 Geri ödemesiz
e)Tanıtım ve pazarlama giderleri desteği	%60 Geri ödemesiz

* Yerli malı belgesi kapsamında alınması durumunda geri ödemesiz destek oranına %15 ilave edilir ve %100 olması için kalan destek oranı kadar geri ödemeli destek verilir.

1.6.11. KOBİGEL - KOBİ Gelişim Destek Programı

Destek Üst Limiti: Geri ödemesiz 300.000 (üç yüz bin) TL. ve geri ödemeli 700.000 TL. olmak üzere azami 1.000.000 TL.'dir.

Destek Alt Limiti: -

Program kapsamında desteklenecek proje süresi azami 36 aydır.

Destek Oranı: 1. ve 2. Bölgelerde % 60 olup; 3., 4., 5. ve 6. Bölgelerde bu oran % 80 olarak uygulanmaktadır.

Yukarıdaki limit ve oranları geçmemek üzere Proje Teklif Çağrısı özelinde yeni limit ve oranlar belirlenebilir, destek unsurları kısıtlanabilir. Bu destek programı ile ülkenin ulusal ve uluslararası hedefleri doğrultusunda, küçük ve orta ölçekli işletmelerin, ekonomideki paylarının ve etkinliklerinin artırılması, rekabet güçlerinin ve sağladıkları katma değerini yükseltilmesi amacıyla hazırlayacakları projelerin desteklenmesidir.

Program kapsamında desteklenecek proje giderleri Başkanlık tarafından Proje Teklif Çağrısında belirlenmekte ve belirlenen esaslar dâhilinde desteklenecek proje giderlerine Kurul karar vermektedir. Ancak; gayrimenkul alım, bina inşaat, tefrişat, taşıt aracı alım ve kiralama, proje ile ilişkilendirilmemiş personel giderleri ve diğer maliyetler ile vergi, resim ve harçlar, sosyal güvenlik primleri

desteklenmemektedir. Programa başvurmak isteyen KOBİ'lerin, KOSGEB veri tabanına kayıtlı olmaları gerekmektedir.

1.6.12. Laboratuvar Hizmetleri Desteği

Destek Üst Limiti: Verilen hizmete göre değişmektedir.

Destek Alt Limiti: Verilen hizmete göre değişmektedir.

Destek Oranı: -

KOBİ'lerin ürettikleri ürünlerin kalitesinin artırılması amacıyla, ürünlerini test ettireceği Laboratuvar ücretleri, KOSGEB'e kayıtlı KOBİ Statüsündeki işletmelere %50 oranında indirimli olarak uygulanmaktadır. KOSGEB Laboratuvar Hizmetleri; 5 ilde kurulu 8 laboratuvar ile sunulmakta olup, bu laboratuvarlardan 7 tanesi metal mühendislik malzemelerine yönelik test ve analiz hizmetleri verirken, KOSGEB Bursa Müdürlüğü bünyesinde Plastik Kauçuk Laboratuvarı hizmetleri de verilmektedir.

KOSGEB Müdürlükleri bünyesine hizmet veren laboratuvarlardan, "Şubeli Akreditasyon Modeli"ne göre hizmetlerine devam edecektir.

KOSGEB Müdürlükleri bünyesine hizmet veren laboratuvarlardan, 3 tanesi hâlihazırda TÜRKAK tarafından TS EN ISO/IEC 17025 standardına göre akredite edilmiştir.

95 alanda yapılacak deney ve test hizmetlerinde destek sağlanmaktadır. Laboratuvar ücretleri, KOSGEB'e kayıtlı KOBİ Statüsündeki işletmelere %50 oranında indirimli olarak uygulanmaktadır.

Laboratuvarın bulunduğu iller; Adana, Ankara (Ostim ve Sincan Müdürlüğü), Bursa, İstanbul (Anadolu Yakası ve İkitelli Müdürlüğü), ve Konya'dır.

1.7. TÜRKİYE BİLİMSEL VE TEKNOLOJİK ARAŞTIRMA KURUMU (TÜBİTAK)

TÜBİTAK ülkemizin kendi teknolojisini geliştirmesine ve teknoloji tabanlı ürünlerin üretilmesine katkı vermek amacıyla faaliyetlerini kararlılıkla sürdürmektedir. Bu kapsamda, özel sektör kuruluşları dâhil olmak üzere ilgili tüm kesimlerin araştırma, geliştirme, yenilik ve girişimcilik faaliyetlerini desteklemekte, bilim insanlarının kendilerini geliştirmelerine yönelik burs ve ödüller vermekte, toplumda araştırma ve geliştirme farkındalığının artırılmasını temin etmeye yönelik destekler ve faaliyetler yürütmekte, uluslararası program ve işbirlikleri destekleri vasıtasıyla ülkemizin gelişimine katkı sağlamakta ve enstitüleri aracılığıyla dışa bağımlılığımızı azaltacak projeler yürütmektedir.

1.7.1. 1501-Sanayi Ar-Ge Projeleri Destekleme Programı

Destek Üst Limiti: Proje bütçesinde herhangi bir kısıtlama bulunmamaktadır.

Destek Oranı: Büyük kuruluşlar için %60 ve KOBİ ölçeğindeki kuruluşlar içinse %75

Programın amacı, firma düzeyinde katma değer yaratan kuruluşların Ar-Ge çalışmalarını desteklemek ve bu yolla Türk sanayisinin Ar-Ge yeteneğinin yükseltilmesine katkıda bulunmaktadır.

Bu kapsamda;

- Yeni bir ürün üretilmesi
- Mevcut bir ürünün geliştirilmesi veya iyileştirilmesi

- Ürün kalitesi veya standardının yükseltilmesi
- Maliyet düşürücü nitelikte yeni tekniklerin, yeni üretim teknolojilerinin geliştirilmesi vb. projeleri desteklenmektedir.

Sektör ve büyüklüğüne bakılmaksızın firma düzeyinde katma değer yaratan, ülkemizde yerleşik tüm sermaye şirketleri proje başvurusunda bulunabilmektedir.

Ancak; 1501 Sanayi Ar-Ge Destek Programı Uygulama Esasları 14/03/2019 tarihinde yapılan TÜBİTAK Yönetim Kurulu toplantısında değiştirilerek, programa sadece KOBİ'lerin başvuru yapabilmesi şartı getirilmiştir.

Bu düzenleme ile büyük ölçekli firmalar; konu bağımsız başvuru yapılabilen 1501 Programı yerine, hedef odaklı destek mekanizmalarına yönlendirilmiş olacaktır. Böylece Ar-Ge kapasitesi çok daha güçlü olan büyük firmaların Ar-Ge projelerini ulusal öncelikli alanlarımızda gerçekleştirmesi sağlanarak, katma değeri yüksek ürün ve teknolojilerin pazara erişmesi yolunda daha hızlı ve verimli sonuç alınabilecektir. Uygulamaya 01/07/2019 tarihinden itibaren başlanacaktır.

Proje başvuru tarihinde KOBİ ölçeğindeki kuruluşlar tarafından yürütülen ve TÜBİTAK desteği ile tamamlanan projelerde, proje ekibinde yer alan ve firma ortağı veya yönetim kurulu üyesi olmayan proje fikir sahibi araştırmacıya, proje faaliyetlerine katkı sağlamış ve proje süresince kuruluşta çalışmış olması koşuluyla, TÜBİTAK tarafından 7.500.-TL. (yedi bin beş yüz) teşvik ödülü verilir.

Desteklenen gider kalemleri;

- Personel giderleri,
- Proje personeline ait proje kapsamındaki seyahat giderleri kapsamında; uçak, tren, otobüs, gemi ile yapılan şehirlerarası ve uluslararası ekonomi sınıfı ulaşım giderleri,
- Alet, teçhizat, yazılım ve yayın alım giderleri,
- Malzeme ve sarf giderleri,
- Yurt içi ve yurt dışı danışmanlık hizmeti ve diğer hizmet alım giderleri
- Türkiye'deki üniversiteler, TÜBİTAK'a bağlı Ar-Ge birimleri, özel sektör Ar-Ge kuruluşları ve benzeri Ar-Ge kurum ve kuruluşlarına yaptırılan Ar-Ge hizmet giderleri.

Destek süresi proje bazında en fazla otuz altı aydır. Ancak uluslararası ortaklı projeler için destek süresinde kısıtlama yoktur. Proje uluslararası proje süresi kadar desteklenir.

1.7.2. 1507-KOBİ Ar-Ge Başlangıç Destek Programı

Destek Üst Limiti: 600.000 TL.

Destek Alt Limiti: -

Destek Oranı: %75

Bu destek ile KOBİ'lerin, teknolojik ve yenilik kapasitelerinin artırılması, sistematik bir şekilde proje hazırlamasına yardımcı olunması, katma değeri yüksek ürün geliştirme kapasitelerinin artırılması, KOBİ'lere kurumsal araştırma ve teknoloji geliştirme kültürü aşılması hedeflenmektedir.

KOBİ Ar-Ge Başlangıç Destek Programı ile KOBİ'lerin mevcut kapasitelerini geliştirmesi, yeni bir ürün üretmesi, ürün kalitesini ve standardını yükseltmesi veya maliyetlerin düşürülmesi yönünde yeni yöntemlerin, yeni üretim teknolojilerinin geliştirilmesi amaçlanmaktadır.

Destek kapsamında en fazla 600.000 TL.'ye kadar ve 18 ay süre ile en az ikisi ortaklı başvuru olmak kaydıyla ilk beş proje desteklenmektedir.

Proje fikir sahibi araştırmacıya 7.500 teşvik ödülü verilmektedir.

Teknogirişim sermaye şirketleri tarafından 1507 KOBİ Ar-Ge Başlangıç Destek Programına sunulan projelerde, dönemsel desteklemeye esas harcama tutarının %10'u genel giderleri desteği verilir; Bu kapsamdaki projelerin genel giderler dâhil toplam desteklemeye esas harcama tutarı 660.000 TL.'yi (altıyüzaltmışbin Türk Lirası) geçemez.

Destek sağlanacak projelerin:

- Kavram geliştirme
- Teknolojik/teknik ve ekonomik yapılabirlik etüdü
- Geliştirilen kavramdan tasarıma geçiş sürecinde yer alan laboratuvar ve benzeri çalışmalar
- Tasarını, tasarım uygulama ve tasarım doğrulama çalışmaları
- Prototip üretimi
- Pilot tesisin kurulması
- Deneme üretimi ve tip testlerinin yapılması, aşamalarından tamamını veya bir kısmını içermesi beklenir.

KOBİ şartlarını taşıyan, sektörüne bakılmaksızın firma düzeyinde katma değer yaratan, Türkiye'deki sermaye şirketlerinin, en az ikisi ortaklı başvuru olmak kaydıyla ilk beş projeleri desteklenmektedir.

1.7.3. 1509-Uluslararası Sanayi Ar-Ge Projeleri Destekleme Programı

Destek Üst Limiti: - Destek Alt Limiti: - Proje bütçesinin sınırı uluslararası programın koşullarına bağlıdır.
Destek Oranı: Büyük Ölçekli Firmalar için %60, KOBİ'ler için %75

Programın amacı, uluslararası Ar-Ge ve yenilik projeleri yapan Türkiye'de yerleşik kuruluşlara sağlanacak destekle, ülkemizdeki teknik yeterliliğin ve bilgi birikiminin artırılması, kuruluşların uluslararası teknoloji birikimine erişiminin ve teknoloji transferinin sağlanması, edinilen teknolojik bilgi ve deneyimin kuruluş bünyesinde içselleştirilerek, özgün teknolojilerin geliştirilmesinde ivme kazandırıcı ve yönlendirici bir etken olması ve kuruluşların uluslararası pazarlarda yer almasına katkı sağlanmasıdır.

Bu program kapsamında destek almaya hak kazanan

- Büyük ölçekli firmaların Ar-Ge projelerinin, uygun bulunan proje harcamalarına en fazla %60,
- KOBİ'lerin proje harcamalarına da %75 oranında hibe destek sağlanması öngörülmektedir.

Destekleme Süresi, uluslararası projenin başlangıç ve bitiş tarihleri arasındadır.

Uluslararası Sanayi Ar-Ge Projeleri Destekleme Programı; EUREKA, EUROSTARS, ERA-NET ve Avrupa Birliği Çerçeve Programları altında ortak proje çağrılarında çıkan programlar ve benzeri uluslararası programlara sunulan uluslararası ortaklı Ar-Ge ve yenilik projelerinin desteklenmesi için oluşturulmuştur.

Programın amacı, uluslararası Ar-Ge ve yenilik projeleri yapan Türkiye'de yerleşik kuruluşlara sağlanacak destekle, ülkemizdeki teknik yeterliliğin ve bilgi birikiminin artırılması, kuruluşların uluslararası teknoloji birikimine erişiminin ve teknoloji transferinin sağlanması, edinilen teknolojik bilgi ve deneyimin kuruluş bünyesinde içselleştirilerek, özgün teknolojilerin geliştirilmesinde ivme kazandırıcı ve yönlendirici bir etken olması ve kuruluşların uluslararası pazarlarda yer almasına katkı sağlamasıdır.

1.7.4. 1511-Öncelikli Alanlar Araştırma Teknoloji Geliştirme ve Yenilik Projeleri Destekleme Programı

(2019 yılından itibaren 1511 programında çağrıya çıkmayacaktır. Hedef odaklı çağrılar tek bir destek mekanizmasıyla yürütülecektir. Şu anda tasarımı süren program 2019 yılı içerisinde ilan edilecektir.)

Destek Üst Limiti: Bütçe sınırı çağrı duyurularında belirtilmektedir

Destek Alt Limiti: -

Destek Oranı: Büyük ölçekli kuruluşlar için %60, KOBİ'ler için %75

Ülkemiz öncelikli alanlarında hedef ve ihtiyaç odaklı, izlenebilir sonuçları olan projelerin desteklenmesi amaçlanmaktadır. Program kapsamında sağlanacak desteklerle,

- Teknolojik yeterlilik ve bilgi birikiminin artırılması
- Mevcut yeteneklerin farklı alanlarda da değerlendirilmesi
- Özgün teknolojilerin geliştirilmesi
- Teknolojik gelişimde ivme kazanılması hedeflenmektedir.

Firmaların desteklenen proje giderlerine harcama sonrası büyük ölçekli kuruluşlar için %60, KOBİ'ler için %75 oranında geri ödemesiz (hibe) destek verilmektedir. Destek Süresi: Her çağrı duyurusunda belirtilir.

Desteklenen giderler:

- Personel giderleri
- Seyahat (yalnızca ulaşım) giderleri
- Alet, teçhizat, yazılım ve yayın alım giderleri
- Ülke içindeki üniversiteler, TÜBİTAK'a bağlı Ar-Ge birimleri, özel sektör Ar-Ge kuruluşları ve benzeri Ar-Ge kurum ve kuruluşlarına yaptırılan Ar-Ge hizmet giderleri
- Yurtiçi ve yurtdışı danışmanlık hizmeti ve diğer hizmet alım giderleri
- Malzeme ve sarf giderleri
- Projenin Ar-Ge faaliyetlerini yürütmek amacıyla proje kapsamında gerçekleşen; destek personeli, elektrik, su, gaz, bakım-onarım, haberleşme, vb. giderlere karşılık gelen proje genel giderleri (proje genel giderleri, projenin her bir AGY311'i için belirlenen dönemsel desteklemeye esas harcama tutarının %10'u olup, bu tutar dönemsel desteklemeye esas harcama tutarına ilave edilir.)

Program kapsamında, ülkemizin Ar-Ge ve yenilik kapasitesinin güçlü olduğu veya geliştirilmesinin amaçlandığı alanlardaki hedefleri veya ihtiyaçları doğrultusunda çağrı duyuruları yapılarak Ar-Ge projeleri desteklenmektedir.

2012-2018 yıllarında 204 çağrıya çıkmış, 3.027 proje başvurusu alınmış, 900 proje için destek kararı verilmiştir.

1.7.5. 1515-Öncül Ar-Ge Laboratuvarları Destekleme Programı

Programın amacı, Türk bilim insanlarının araştırma niteliklerinin yükseltilmesi ve ülkemizin belirli bilim ve teknoloji alanlarında küresel çekim merkezi olmasının sağlanmasıdır.

Belirtilen amaçlarla, alanında öncül bilimsel ve teknolojik bilgi üreten ulusal/uluslararası kuruluşların Türkiye’de kuracağı Ar-Ge laboratuvarlarının belirli giderleri geri ödemesiz olarak desteklenmektedir.

1515 Öncül Ar-Ge laboratuvarları kapsamında, ülkemizde Ar-Ge laboratuvarı kurmayı amaçlayan ve alanında önde gelen teknolojiler oluşturan firmaların, Türkiye’deki sermaye şirketi şeklindeki yapılanmaları başvuru yapabilmektedir.

TÜBİTAK’a niyet beyanında bulunan ve kuruluşun içerisinde yer aldığı ulusal veya uluslararası alanında önde gelen teknolojiler oluşturan firmanın;

- Son üç yıldaki ortalama Ar-Ge yoğunluğunun en az %1 olan ve
- Son üç yıldaki net satış ortalamasının 2 Milyar TL. olması gerekmektedir.

Başvurusu onaylanan Ar-Ge laboratuvarı 5+5 yıl süreyle programdan yararlanabilmekte, Ar-Ge laboratuvarı bütçesinin %75’i desteklenmektedir. Program kapsamında 4 tane Araştırma Laboratuvarı desteklenmekte olup, laboratuvar bilgilerine programın web sayfasından erişilebilir.

1.7.6. 1505-Üniversite Sanayi İşbirliği Destek Programı

Destek Üst Limiti: 1.000.000 TL. Destek Alt Limiti: -

Destek Oranı: %75 (KOBİ’ler), %60 (Büyük işletmeler)

Destek Süresi: 24 ay

Üniversite Sanayi İşbirliği Destek Programı ile üniversite/kamu araştırma merkez ve enstitülerindeki bilgi birikimi ve teknolojinin, Türkiye’de yerleşik ve proje sonuçlarını Türkiye’de uygulamayı taahhüt eden kuruluşların ihtiyaçları doğrultusunda, ürüne ya da sürece dönüştürülerek sanayiye aktarılması yoluyla ticarileştirilmesine katkı sağlamak amaçlanmıştır.

Programa sektörüne bakılmaksızın firma düzeyinde katma değer yaratan, Türkiye’de yerleşik ve proje sonuçlarını Türkiye’de uygulamayı taahhüt eden sermaye şirketleri ile Yükseköğretim Kanunu kapsamında yer alan yükseköğretim kurumları, vakıf üniversiteleri, eğitim ve araştırma hastaneleri ve ilgili mevzuatında Ar-Ge yapmakla görevlendirilmiş kamu araştırma merkez ve enstitüleri ortak proje başvurusunda bulunmaktadır.

- Proje başvuruları “Proje Değerlendirme ve İzleme Sistemi (PRODİS)” uygulaması üzerinden online olarak eteydeb.tubitak.gov.tr adresinden 7/24 kabul edilmektedir.
- Müşteri kuruluşun KOBİ olması durumunda, proje bütçesinin % 75’i TÜBİTAK tarafından, % 25’i ise KOBİ tarafından karşılanır. Müşteri kuruluşun büyük ölçekli kuruluş olması durumunda, proje bütçesinin % 60’ı TÜBİTAK tarafından, % 40’ı ise büyük ölçekli kuruluş tarafından karşılanır.

İstenmesi durumunda 3 ay süreli 10.000 TL.’lik fizibilite desteği sağlanır.

1.7.7. 1512-Teknogirişim Sermaye Desteği (BiGG-Bireysel Genç Girişim)

Destek Üst Limiti:

2. Aşama için: 200.000 TL.

3. Aşama için: 600.000 TL.

Destek Oranı:

2. Aşama için: %100,

3. Aşama için: %75 (bu aşamada ayrıca %10 genel gider desteği)

1512 Teknogirişim Sermaye Destek Programı ile girişimcilerin, teknoloji ve yenilik odaklı iş fikirlerini, katma değer ve nitelikli istihdam yaratma potansiyeli yüksek teşebbüslere dönüştürebilmeleri için, fikir aşamasından pazara kadar olan faaliyetlerin desteklenmesi, böylece nitelikli girişimciliğin özendirilmesi ve uluslararası rekabet gücü olan, yenilikçi, teknoloji düzeyi yüksek ürün ve hizmetleri geliştirebilen başlangıç firmalarının oluşturulması amaçlanmaktadır.

Program kapsamında girişimcilere girişimcilik eğitimi verilmekte, ayrıca sanayi deneyimi olan rehberler ile girişimciye teknik, ticari ve idari konularda destek sağlanmaktadır.

Bu program yenilikçi iş fikirlerinin ticari ürüne/sürece/hizmete dönüştürülmesine yönelik aşağıda açıklanan üç aşamadan oluşmaktadır. Girişimci her bir aşamayı sırasıyla tamamlayarak TÜBİTAK tarafından uygun bulunması durumunda bir sonraki aşamaya geçebilmektedir.

Aşama 1; girişimcilerin iş fikirlerini uygulayıcı kuruluşlara sunduğu, uygulayıcı kuruluşun bu iş fikirlerini değerlendirdiği, başarılı bir iş planına dönüşme olasılığı yüksek olan iş fikirleri için girişimcilere eğitim, rehberlik, kuluçka vb. hizmetler verdiği, iş fikrinin iş planına dönüşmesi sürecinde fikrin ticari açıdan doğrulanması çalışmalarının yürütüldüğü aşamadır. Aşama 1, teknogirişim sermaye desteği çağrısında belirtilen iş planı son başvuru tarihinde tamamlanmaktadır.

Uygulayıcı Kuruluş aracılığı ile yürütülecek 1. Aşama sürecinde tüm Türkiye'den ve teknoloji alanı gözetmeksizin her teknoloji alanından gelecek iş fikri başvuruları Uygulayıcı Kuruluşlar tarafından toplanacak, değerlendirilecek ve 2. Aşama başvurusu yapacak girişimci adayları belirlenmektedir.

Aşama 2: Uygulayıcı Kuruluşlarca belirlenen adaylar arasından, TÜBİTAK İş planı değerlendirme panelleri ile seçilmiş iş planı sahiplerine şirket kurdurur. Ticari prototip hedefli destek bu aşamada sağlanmaktadır.

2012-2018 yılları arasında program kapsamında toplam 20.783 iş fikri başvurusu alınmış, bu iş fikirlerinden 3358 iş planı hazırlanmış ve iş planlarından, 1.094'ü firmalarını kurmuşlardır.

Aşama 3: İleri Ar-Ge aşaması. İlk Ar-Ge Projesi 1507 KOBİ Ar-Ge Başlangıç Destek Programı kapsamında desteklenmektedir.

1.7.8. 1513-Teknoloji Transfer Ofisleri Destek Programı

Üniversitelerdeki bilgi ve teknolojinin, uygulamaya dönüştürülerek ticarileştirilmesine, üniversite ve özel sektör kuruluşları arasında işbirliği oluşturulmasına ayrıca sanayinin ihtiyaç duyduğu bilgi ve teknolojinin üniversitelerde üretilmesine yardımcı olan Teknoloji Transfer Ofisleri (TTO)'ne hibe destek verilmektedir. TTO'ların faaliyetleri 5 modül çerçevesinde desteklenmektedir:

- Ar-Ge projeleri oluşturma, geliştirme ve lojistik destek sağlama,
- Üniversite sanayi işbirliğinin gelişmesine katkı sağlama,
- Fikri ve sınai mülkiyet haklarının tescili ve korunması, pazarlanması, ticarileştirilmesi,
- Girişim sermayesi desteği, kuluçka merkezi kurma, iş rehberliği, danışmanlık ve eğitim hizmetleri sağlama,

- Bu konularda bilinçlenme oluşturacak etkinlikler düzenleme, yayınlar yapma Türkiye’de kurulmuş veya kurulacak teknoloji transfer ofislerinin projelerine katkı sağlama.

Başvuru Yapabilecek Kuruluşlar şunlardır:

- Üniversiteler,
- Üniversitelerin ortak olduğu şirketler,
- Teknopark yönetici şirketleri,
- Teknopark yönetici şirketinin ortak olduğu şirketler.

Destekleme süresi 5 yıldır. Bu süre en fazla 5 yıl daha uzatılabilir. Destek oranı, TTO'nun desteklenen ilk projesinin başlangıç tarihinden itibaren ilk 5 yıla kadar onaylanan yıllık proje bütçesinin %80'i, ikinci 5 yıl ise performansa bağlı olarak %40-80 arasında değişmektedir. Kurumsal Kapasite Geliştirme Aşaması için bütçe üst sınırı (Genel Giderler ve PTİ ödemeleri hariç) 1.250.000 TL., Hedef Odaklı Büyüme Aşaması için (Genel Giderler hariç) ise bütçe üst sınırı 1.750.000 TL. olabilmektedir. Bu aşamada PTİ ödenmez.

Projenin dönemsel destek tutarının en fazla %15’i oranında genel gider desteği ödenir. Proje teşvik ikramiyesi genel gider desteği hesaplanmasında dikkate alınmaz. Genel gider desteği bütçeye dâhil değildir.

“1601 TTO Kapasite Geliştirme” çağrısıyla 23, 1513 Programı ile 25 olmak üzere; toplamda 44 üniversite ve 4 TGB desteklenmiştir.

2013-2018 yıllarında toplam 48 TTO’ya yaklaşık 136 Milyon TL. (*2018 Sabit Fiyatlarıyla) hibe destek verilmiştir.

1.7.9. 1503-Proje Pazarları Destekleme Programı

Destek Üst Limiti: Ulusal İşbirlikleri için 30.000 TL., Uluslararası İşbirlikleri için 40.000 TL.

Destek Alt Limiti: -

Proje Pazarları Destekleme Programı

- Somut Ar-Ge düşünce ya da proje önerilerine sahip olup, bunları gerçekleştirmek için kendi yetenekleri dışında başka uzmanlık alanlarında katkıya gereksinim duyan,
- Proje öneri veya sonuçlarına ilişkin talep varlığını araştıran,
- Arz edilen proje işbirliği önerilerine teknolojik veya finansal katkıda bulunmak isteyen,

üniversite, araştırma ve özel sektör kuruluşlarından temsilcilerin bir araya gelerek aktif katılımları ile projelerini birbirlerine tanıtmaları yoluyla işbirliği olanaklarına ortam oluşturulmasına yönelik düzenlenen ulusal ve/veya uluslar arası etkinliklerdir.

Proje Pazarı etkinliğinde en az bir üniversite ile

- Sanayi Odası,
- Ticaret Odası,
- Ticaret ve Sanayi Odası,
- İhracatçı Birliğinden

herhangi biri veya daha fazlasının katılımcı olması zorunlu olup, bu katılımcı kuruluşlardan (üniversite, sanayi odası, ticaret odası, ticaret ve sanayi odası, ihracatçı birliği) herhangi biri TÜBİTAK’a etkinlik için destek başvurusunda bulunabilir.

TÜBİTAK tarafından belirlenen üst sınırı geçmeyecek biçimde, etkinliği düzenleyen kuruluşun talebinin uygun görülen kısmı için hibe destek sağlanmaktadır. Ulusal etkinlik için 30.000 TL'ye uluslararası katılımlı etkinlik için 40.000 TL.'ye kadar hibe destek sağlanmaktadır.

1.7.10. 1601-Yenilik Girişimcilik Alanlarında Kapasite Artırılmasına Yönelik Destek Programı

Destek süresi: Süre uzatımı dâhil 36 ayı geçmemek kaydıyla çağrı duyurusunda belirtilir.

Bütçe: Program kapsamında desteklenecek projelere geri ödemesiz (hibe) olarak %100'e kadar destek sağlanır. Proje bütçesi üst sınırı ve destek oranı çağrı duyurusunda belirtilir.

Girişimciliğin geliştirilmesine yönelik eğitim, mentorluk, iş birliği ağları, proje ve teknoloji yönetimi, yatırımcı pazarı gibi mekanizmaları içeren projelere hibe destek sağlanmaktadır. Özel sektör, üniversiteler ve bireysel girişimcilere yönelik farklı çağrılarla TÜBİTAK tarafından proje bazlı destek sağlanacak programla, özel sektörün Ar-Ge ve yeniliğe yaptıkları yatırımın sonuçlarını etkin bir şekilde alabilmeleri, üniversite-sanayi işbirliklerinin canlanması ve teknolojik iş fikirleri olan girişimcilerin kurduğu başlangıç firmalarının daha hızlı gelişmesine katkı sağlanması hedeflenmektedir. Program kapsamında açılan çağrılarla ilgili bilgi vermesi amacıyla şu ana kadar açılan çağrılar aşağıdaki Tablo 16'da verilmektedir.

Tablo 17: 1601 –Yenilik Girişimcilik Alanlarında Kapasite Artırılmasına Yönelik Destek Programı

Çağrı Kodu	Çağrı Başlığı
1601 – 2013 - 1	Üniversitelerde Girişimcilik Sertifika Programı Oluşturulması ve Yürütülmesi
1601 – 2013 - 2	KOBİ'lerin Yenilik Kapasitesini Artırmaya Yönelik Mentorluk Mekanizmasının Geliştirilmesi ve Uygulanması
1601 – 2014 - 1	Teknoloji Transfer Ofislerine Yönelik Hazırlık, Başlangıç ve Kapasite Artırımı Sağlanması ve Uygulanması
1601 – 2015 - 1	Üniversitelerde Girişimcilik Sertifika Programı Oluşturulması ve Yürütülmesi
1601 – 2015 - 2	1512 Bireysel Genç Girişim (BiGG) Programı Aşama Çağrısı (Uygulayıcı Kuruluşlar Çağrısı)
1601 – 2015 - 3	KOBİ'lere Yönelik Mentorluk Ağı Oluşturma Amacıyla Mentor Eğitim Çağrısı
1601 – 2015 - 4	Sanayi Kuruluşlarında Çalışan Genç Doktoralı Personel Sayısının Artırılması Çağrısı
1601 – 2015 - 5	Teknoloji Transfer Ofislerine Yönelik Hazırlık, Başlangıç ve Kapasite Artırımı Sağlanması ve Uygulanması
1601 – 2016 - 1	1512 Bireysel Genç Girişim (BiGG) Programı Aşama Çağrısı (Uygulayıcı Kuruluşlar Çağrısı)
1601 – 2016 - 2	Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde TTO Kurulum ve Kapasite Artırımının Sağlanması
1601 – 2016 - 3	Teknoloji Transfer Ofislerine Yönelik Hazırlık, Başlangıç ve Kapasite Artırımı Sağlanması ve Uygulanması
1601 – 2017 - 1	Teknoloji Transfer Ofislerine Yönelik Hazırlık, Başlangıç ve Kapasite Artırımı Sağlanması ve Uygulanması
1601 – 2018 - 1	1512 Bireysel Genç Girişim (BiGG) Programı Aşama Çağrısı (Uygulayıcı Kuruluşlar Çağrısı)
1601 – 2018 - 2	Newton- Katip Çelebi Royal Academy Sanayi- Akademi Ortaklığı

1.7.11. 1602-TÜBİTAK Patent Destek Programı

Ülkemiz kaynaklı uluslararası patent başvuru sayısının artırılması, gerçek ve tüzel kişilerin patent başvurusu yapmaya teşvik edilmesi ve ülkemizdeki patent sayısının artırılması hedeflenen programda destekler hibe şeklindedir.

Destek Üst Limiti: Gerçek kişiler için 5 başvuru, tüzel kişiler için 20 başvuruya kadar

Destek Alt Limiti: Destek alt limiti bulunmamaktadır

Destek Oranı: -

1602 kodlu "TÜBİTAK Patent Destek Programı" ile Türk Patent ve Marka Kurumu (TÜRKPATENT) ve Dünya Fikri Haklar Örgütüne (WIPO) yapılacak olan her patent başvurusu için destek alınabilecektir.

WIPO'ya başvuru yaparak, başvuru numarası alan Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları veya ülkemizde yerleşik olan şirketler, üniversiteler, kamu kurum ve kuruluşları bu Uygulama Esasları kapsamında öngörülen desteklerden faydalanabilirler.

Gerçek kişiler bir takvim yılı içerisinde en fazla 5 patent başvurusu için, Tüzel kişiler bir takvim yılı içerisinde en fazla 20 patent başvurusu için desteklerden faydalanabilirler.

WIPO'ya yapılan patent başvurularında;

- Başvuru veya Araştırma Raporu Desteği,
- İnceleme Raporu Desteği, (Patent İşbirliği Anlaşması (PCT) başvuruları sonrasında Avrupa Patent Ofisi (EPO), Japonya Patent Ofisine (JPO), Amerika Birleşik Devletler Patent ve Marka Tescil Ofisi (USPTO), Çin Halk Cumhuriyeti Fikri Mülkiyet Ofisi (SIPO) veya Kore Fikri Mülkiyet Ofisi (KIPO) nezdindeki ülke giriş, inceleme raporu desteği)
- EPO, USPTO, JPO, SIPO veya KIPO'dan Patent alınması durumunda patent ödülü verilecektir.

Desteğe başvururken dikkat edilmesi gereken hususlar

WIPO'ya yapılan PCT başvurularında Uluslararası Araştırma ve İnceleme Otoritesi olarak TÜRKPATENT'in seçilmesi durumunda WIPO tarafından ilan edilen başvuru ve araştırma tutarı aşmamak kaydıyla araştırma ücretinin tamamı, Uluslararası Araştırma ve İnceleme Otoritesi olarak TÜRKPATENT'in seçilmemesi durumunda %50'si karşılanır. Bu kapsamında PCT başvuruları için talep edilecek olan Uluslararası Patent Başvuru Desteğine ilişkin talepler doğrudan TÜRKPATENT'e yapılacaktır.

Uluslararası Patent İnceleme Raporu Desteği, Uluslararası Patent Tescil Ödüllerine ilişkin başvurular TÜBİTAK'a yapılacaktır.

1.7.12. 1514-Girişim Sermayesi Destekleme Programı

Destek Üst Limiti: 20.000.000 TL.

Destek Oranı: %50

Destek Süresi: En fazla 12 yıl

Ar-Ge yoğun erken aşamadaki firmalarının fon ihtiyaçlarının karşılanması için bu şirketlere yatırım yapacak girişim sermayesi fonlarının etkinleştirilmesi amacıyla, 07/04/2018 tarihinde TÜBİTAK-

TEYDEB bünyesinde “Tech-InvesTR Girişim Sermayesi Destekleme Programı” oluşturulmuştur. Hazine ve Maliye Bakanlığı ile ortak işbirliği şeklinde yürütülen Girişim Sermayesi Destekleme Programı ile esas olarak;

- Erken aşama teknoloji tabanlı Girişim Şirketlerinin sermaye ihtiyaçlarının giderilmesine katkı sağlanması,
- Erken aşama teknoloji tabanlı girişimlerde Ar-Ge ve yenilik sonuçlarının ticarileştirilmesi yoluyla yüksek katma değerli üretim ortamının oluşturulması,
- Ülkemizde Girişim Şirketlerini destekleyen Girişim Sermayesi Fonlarının etkinleştirilmesi ve bu süreçlerin kamunun katkılarıyla iyileştirilmesi,
- Teknoloji Transfer Ofisleri (TTO), Teknoloji Geliştirme Bölgeleri (TGB) ile Araştırma Altyapıları (AA) üzerinden erken aşama teknoloji tabanlı girişimlerin desteklenmesine yönelik sürdürülebilir bir girişim sermayesi ekosisteminin oluşturulması,
- Teknoloji Transfer Ofisleri, Teknoloji Geliştirme Bölgeleri ile Araştırma Altyapılarında girişim sermayesi konusunda tecrübe ve kaynak birikiminin sağlanması amaçlanmaktadır.

Program kapsamında kurulacak girişim sermayesi fonlarına başta TTO, TGB, AA ile T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı olmak üzere diğer 3. parti kuruluşlar da (uluslararası kuruluşlar, bankalar, katılım bankaları, melek yatırımcılar vb.) yatırımcı olarak katılabilmektedir. Fonların yönetimi ise bağımsız fon yöneticileri tarafından gerçekleştirilmektedir.

Fonlara katılan TTO, TGB ve AA’ların erken aşama teknoloji tabanlı girişimler için ödeyecekleri girişim sermayesi katkı paylarının %50’si TÜBİTAK tarafından hibe şeklinde desteklenmektedir. Ayrıca bu Kuruluşlara girişim sermayesi katkı paylarının %10’u kadar da genel gider desteği sağlanmaktadır. Yine bu kapsamda talep edilmesi durumunda desteklenen kuruluşun nakit ihtiyacının karşılanması amacıyla destek kapsamına alınan proje bütçesinin %20’sine kadar teminat karşılığı ön ödeme yapılabilmektedir.

TÜBİTAK tarafından verilen hibe destek, kaynak ve tecrübe birikimi olmak üzere 2 ana koşula bağlıdır.

Kaynak birikimi şartı ile fonun sona ermesi ve yatırımlardan çıkış durumlarında, anapara ve kar payı tutarlarından TÜBİTAK hibesine denk gelen tutarlar hibe alan TTO, TGB ve AA kuruluşunun bünyelerinde birikerek ileriki dönemlerde yine sadece teknoloji tabanlı girişimlerin fonlaması amacıyla kullanılacaktır.

Tecrübe birikimi şartı kapsamında ise; TTO, TGB ve AA’lardan en az bir personelin fon faaliyetlerinde yer alması ve bu kişilerin fon yönetimi, şirket değerlemesi, hukuki muameleler, ticarileşme vb. konularda tecrübe edinmesi ve edindiği bu tecrübeleri ekosisteme aktarmasına yönelik özgün modellerini belirlemesi gerekmektedir.

Programın sürdürülebilir bir şekilde işleyebilmesi amacıyla 14/06/2018 tarihinde TÜBİTAK ile T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı arasında İşbirliği Anlaşması imzalanmış ve aynı tarihte TÜBİTAK tarafından 100 milyon TL. limitle Tech-InvesTR 2018 çağrısına çıkılmıştır.

Tech-InvesTR 2018 Çağrısı kapsamında; 13 Teknoloji Geliştirme Bölgesi, 9 Teknoloji Transfer Ofisi ve 1 Araştırma Altyapısı olmak üzere toplam 23 üniversite Kuruluşunun 10 ayrı fona katılımına yönelik 34 talebi desteklenmeye uygun bulunmuş ve şartlı destek kararları 2018 yılı Kasım ayı içinde ilgili üniversite Kuruluşlarına bildirilmiştir. Hazine ve Maliye Bakanlığı ile imzalanan İşbirliği Anlaşması’nın hükümleri uyarınca TÜBİTAK tarafından şartlı destek kararı verilen kuruluşlar ve katılacakları 10 farklı fonun bilgileri de eşzamanlı olarak Hazine ve Maliye Bakanlığına iletilmiştir.

Hazine ve Maliye Bakanlığı da 11/01/2019 tarihinde Tech-InvesTR Programı kapsamında TÜBİTAK tarafından şartlı destek kararı verilen kuruluşların katılacağı girişim sermayesi fonlarına yönelik toplamda 400 milyon TL.'ye kadar olan kaynak taahhüdüne ilişkin duyurusunu yayınlamış ve son başvuru süresi olan 15/02/2019 tarihine kadar söz konusu 10 fonun başvurularını almıştır.

Hazine ve Maliye Bakanlığı başvuruları Bakanlık bünyesinde oluşturacağı Fon Değerlendirme Komitesinde değerlendirecek ve nihai onay için Hazine ve Maliye Bakanına sunacaktır. Değerlendirme ve onay süreçleri sonrasında Hazine ve Maliye Bakanlığı fonlar ile fona katılım sözleşmelerini ve TÜBİTAK'ta fonlara katılacak Kuruluşlar ile proje destek sözleşmelerini imzalayacaktır. Sözleşme tarihlerinden itibaren 1 yıl içerisinde de fonlar kuruluş işlemlerini tamamlayarak, Türkiye'de yerleşik erken aşama teknoloji tabanlı girişimlerin Ar-Ge sonuçlarının ticarileşmesi amacıyla yatırımlara başlayacaktır.

TÜBİTAK'ın 100 milyon TL. ile çıktığı Tech-InvesTR 2018 Çağrısı kapsamında kurulacak fonların ilk kapanışta yaklaşık 980 Milyon TL., son kapanışta da yaklaşık 1 Milyar 800 Milyon TL.'ye ulaşması hedeflenmektedir.

Yurtiçi ve yurtdışından getirilecek kaynaklarla oluşturulacak fonların 5 yıl içerisinde Türkiye'de yerleşik yaklaşık 334 erken aşama teknoloji tabanlı girişime yatırım yapması ve bu girişimleri büyütürük ticarileştirmeleri beklenmektedir.

Tech-InvesTR Programının başarılı bir şekilde uygulanması ile birlikte kurulacak fonların erken aşama teknoloji tabanlı girişimlere yatırım yaparak bu girişimleri ticarileştirmelerinin yanı sıra TÜBİTAK tarafından destek verilen Kuruluşlarda girişim sermayesi konusunda tecrübe ve kaynak birikimi sağlanacak ve ticarileşme bakış açısı geliştirilmiş olacaktır.

1.7.13. Sanayi Yenilik Ağ Mekanizması (SAYEM) Çağrısı

Yüksek teknolojlili ürün veya ürün grubunun geliştirilmesi ve ihracattaki yüksek teknolojlili ürün payının artırılarak cari açığın azaltılması ülkemizin önemli bir ihtiyacıdır. Bu ihtiyaç kapsamında Sanayi Yenilik Ağ Mekanizmasını (SAYEM) tasarlanmıştır.

Bu mekanizma kapsamında, ithalat bağımlılığını giderecek, cari açığın düşürülmesine ve yüksek teknolojlili ürün ihracatının artırılmasına katkı verecek çalışmalar yürütmek üzere; özel sektör liderliğinde oluşturulacak sanayi yenilik ağları desteklenmektedir. "Sanayi yenilik ağları" kapsamındaki temel hedef; özel sektör firmalarının tedarik zincirlerindeki diğer firmalar, son kullanıcılar, teknoloji geliştirme bölgeleri ve üniversiteler ile oluşturdukları Ar-Ge ve yenilik tabanlı işbirliği ağlarına ve büyük çaplı konsorsiyumlara odaklanmalarıdır. Bu sayede odak sektörlerde hedeflenen teknoloji tabanlı ürünlerin, son kullanıcı ile etkin işbirliği içinde başarılı bir şekilde ticarileşebilecektir. SAYEM kapsamında teknoloji hazırlık seviyesi 5 - 9 arasındaki, pazara görece daha yakın alandaki teknoloji geliştirme faaliyetleri teşvik edilecektir.

Projeler iki fazda desteklenecektir; birinci fazda, aktörler arası işbirliği ağının ve stratejik araştırma planlarının hazırlanması beklenmektedir. İkinci fazda ise; yenilik ağının ortaya koyduğu yol haritaları doğrultusunda Ar-Ge ve yenilik projeleri desteklenecek ve çıktı odaklı bir şekilde takibi yapılacaktır.

SAYEM 1. faz çağrısı Ağustos-Aralık 2018 döneminde açılmış olup, yapılan 41 proje başvurusu arasından 24 projenin desteklenmesine karar verilmiştir. Bu projelerin odaklandıkları başlıca alanlar ise 5G, akıllı şehirler ve sistemler, insansız hava ve deniz araçları, uydu teknolojileri, lazer savunma, ilaç teknolojileri, akıllı protez, tıbbi görüntüleme, eklemeli imalat, sağlık biyoteknolojisi olmuştur.

Yüksek Katma Değerli Ürün veya Ürün Grubu Geliştirilmesini Sağlayacak SAYEM programını TÜBİTAK TEYDEB’de Sanayi kuruluşları ve Üniversitelerimizin ortak başvurabilecekleri ilk arayüz çağrısıdır.

SAYEM desteği iki fazlı olarak tasarlanmıştır;

1. Faz: Özel sektör öncülüğünde, üniversite ve kamu iş birliğiyle ihtisaslaşmış bir Ar-Ge ve Yenilik konsorsiyumu oluşturulması ve bu konsorsiyum aracılığıyla yüksek teknoloji ürünü veya ürün grubu geliştirmeye yönelik Yol Haritası hazırlanması amaçlanmaktadır. Bu faz için Proje Bütçesi üst sınırı 150 bin TL. olup Çağrının toplam bütçesi 2 milyon TL.’dir. Projeler 9 aylık süre ile desteklenecektir.

2. Faz: Bu Yol Haritası çerçevesinde oluşturulacak projeler ile 2020 yılında TEYDEB programlarına başvuru yapabileceklerdir. Proje süreleri 36 ay ya da fazla olabilecektir.

1.7.14. 2209-B Sanayiye Yönelik Lisans Araştırma Projeleri Desteği Programı

Lisans öğrencilerinin hazırladıkları, sanayinin bir sorununu çözmeyi hedefleyen ve/veya sanayide uygulama potansiyeli olan ürün/yöntem/üreç iyileştirme ve/veya geliştirmeye yönelik araştırma konusuna sahip lisans projelerinin gerektirdiği makine/teçhizat, sarf malzemesi, kırtasiye giderleri, seyahat, hizmet alımı vb. giderler için destek sağlanır. Araştırma projesinin hazırlanması ve sanayiye uygulanmasında öğrenciye danışmanlık yapan akademik ve sanayi danışmanlarına danışmanlık ücreti verilir. Araştırma projeleri en çok bir yıllık süre ile desteklenir. 2018 yılı için programın destek tutarı:

Proje başına en çok 4.000 TL.’dir.

Akademik ve sanayi danışmanları için proje başına 1.000 TL.’dir. (Bir danışman ilgili başvuru döneminde en çok 2 proje için danışman desteği alabilir.)

2015-2018 yılları arasında 1.272 bursiyer bu program kapsamında desteklenmiştir.

1.7.15. 2242-Üniversite Öğrencileri Araştırma Proje Yarışmaları

Bu yarışma, ön lisans ve lisans öğrencilerinin, ülkemizin ihtiyaç duyduğu tüm alanlar da bilimsel çözümler üretmelerini ve bu doğrultuda bilgi ve becerilerini geliştirmelerine yönelik olarak projeler geliştirmelerini teşvik etmektedir. 2241 Sanayiye Yönelik Lisans Bitirme Tezleri Yarışması kapsamında mühendislik ve teknoloji bilimleri, doğa bilimleri, sosyal ve beşeri bilimler, tıbbi bilimler ve tarımsal bilimler bölümlerinden birinde öğrenim gören lisans öğrencilerinin hazırladıkları, sanayinin bir sorununu çözmeyi hedefleyen ve/veya sanayide uygulama potansiyeli olan ürün/yöntem/süreç iyileştirme ve/veya geliştirmeye yönelik araştırma konusuna sahip lisans bitirme projeleri için yarışmalar düzenlenmektedir. 2013 yılında uygulamaya koyulan program ile 2013-2018 yılları arasında 1.043 proje başvurusu alınmış, 397 proje final sergisine çağrılmaya hak kazanmış ve 64 proje ödüle layık görülmüştür. Programa 2018 yılında ise 152 proje başvuru alınmış ve bu projelerin 26’sı final sergisine çağırılmıştır.

2241 Sanayiye Yönelik Lisans Bitirme Tezleri Yarışması 2019 yılında revize edilmiş ve bu kapsamda, Eğitim, Enerji ve Çevre, Gıda ve Tarım, Makina İmalatı ve Otomotiv, Sağlık, Savunma, Uzay ve Havacılık, Akıllı Şehirler ve Ulaşım, Bilgi ve İletişim Teknolojileri, Sosyal Yenilikçilik ve Girişimcilik olmak üzere 9 kategoride başvuru alınan 2242-Üniversite Öğrencileri Araştırma Proje Yarışmaları adı altında güncellenmiştir.

Tablo 18: 2242-Üniversite Öğrencileri Proje Yarışma Ödülleri

Öğrenci Ödülleri		Danışman Ödülleri	
Birincilik	15.000 TL.	Birincilik	5.000 TL.
İkincilik	10.000 TL.	İkincilik	4.000 TL.
Üçüncülük	7.500 TL.	Üçüncülük	3.000 TL.
Teşvik Ödülü	5.000 TL.	Teşvik Ödülü	2.000 TL.

1.7.16. 2210-D Yurt İçi Sanayiye Yönelik Yüksek Lisans Burs Programı

Programın amacı; Türkiye’de tezli yüksek lisans öğrenimi yapan başarılı öğrencileri destekleyerek; bilim insanlarının yetişmesine ve ülkemizin önceliklerine, ihtiyaç duyduğu alanlara yönelik insan kaynağı yetiştirilmesine katkı sağlamaktır. Bu program kapsamında tezini sanayiye yönelik alanlarda yapan yüksek lisans öğrencilerine burs verilir. Burslar, bursiyerin desteklenmeye başladığı başvuru dönemi esas alınarak 12 ay sonunda sona erdirilir. Bursiyerler, 2.100 TL.’ye kadar 1 yıl boyunca desteklenmektedir. Bu program kapsamında 2018 yılında, 20 başvuru alınmış olup 10’u desteklenmiştir.

1.7.17. 2244-Sanayi Doktora Programı

Ülkemizin 2023 yılı öncelikli alan hedefleri kapsamında, sanayimizde ihtiyaç duyulan doktora derecesine sahip nitelikli insan kaynağını üniversite-sanayi işbirliği ile yetiştirilmesine yönelik Sanayi Doktora Programı Çağrısı ilk defa 2018 yılında açılmıştır. Program kapsamında özel sektörde daha fazla araştırmacı istihdam edilmesini teşvik etmek amacıyla, doktora öğrencilerine yönelik burs ve özel sektöre yönelik istihdam desteği verilmektedir. Bu sayede hibe, destekler ve yatırım destekleriyle hedeflenen teknolojik dönüşümün sağlanması ve değer zincirinde istenilen seviyelere ulaşılması için kritik önem arz eden insan kaynağının, nicelik ve nitelik olarak iyileştirilmesi sağlanacaktır. Bu amaç doğrultusunda firmaların ihtiyaçları merkeze alınacak, firmalar ile işbirliği içinde kritik doktoralı insan kaynağının yetiştirilmesi sağlanacaktır. Sanayi Doktora Programı çağrısına yurtiçinde doktora eğitimi veren devlet veya vakıf yükseköğretim kurumları, 6550 sayılı Kanun kapsamında yeterlik almış araştırma altyapıları ve özel sektör kuruluşlarının işbirliği ile başvuru yapılabilecektir. 5746 sayılı Kanun kapsamındaki Ar-Ge/tasarım merkezleri ve teknoparklar bünyesindeki sermaye şirketleri ile özel sektör kuruluşları projeye dâhil olabilecektir.

Sanayi Doktora Programı ile;

- Doktora öğrencilerine burs,
- Proje yöneticisi ve akademik tez danışmanlarına Proje Teşvik İkramiyesi,
- Özel sektör kuruluş/kuruluşlarına istihdam desteği,

sağlanır.

Doktora Öğrencilerine Burs

Proje kapsamında öğrencilere verilecek bursun süresi; tezli yüksek lisans sonrası doktora eğitimi için bursiyerin doktora kayıt tarihinden itibaren en fazla 48 ay, bütünlük doktora eğitimi için bursiyerin doktora kayıt tarihinden itibaren en fazla 60 aydır. Proje kapsamında özel sektör kuruluşlarına yönelik verilecek istihdam desteğinin süresi öğrencinin doktora eğitiminden mezuniyeti sonrası en fazla 36 aydır. Proje süresi burs ve istihdam desteği dönemleri dâhil en fazla 96 aydır. Aylık burs miktarı bursiyerin başka bir yerden burs, ücret, maaş, ticari kazanç vb. gelirinin olup olmamasına göre, tam ya da kısmi burs şeklinde değişebilir. Hâlihazırda özel sektör kuruluşları bünyesinde istihdam edilen araştırmacılar bu programa bursiyer olarak dâhil edilebilir. Bu durumda istihdam desteği, programa dâhil edilen doktora bursiyeri/bursiyerlerinin mezuniyeti sonrası başlatılır. Proje kapsamında doktora bursiyerlerine verilecek

bursun en az %25'i projeye dahil olan özel sektör kuruluş/kuruluşları tarafından karşılanır. Kısmi Burs: 800 TL/ay, Tam Burs: 4.500 TL/ay (Burs Tutarının %25'i Özel sektör tarafından karşılanacaktır) olarak ödenecektir.

İstihdam Desteği

Üniversite-Sanayi İşbirliği modelinde istihdam edilen araştırmacılara ödenen ücretin %40'ı, Rekabet Öncesi Üniversite-Sanayi İşbirliği modelinde ise verilen ücretin %60'ı bursiyerin mezuniyeti sonrasında maksimum 3 yıl süreyle TÜBİTAK tarafından desteklenir.

İstihdam desteği için toplam destek miktarı üniversite-sanayi işbirliği modelinde ilgili dönemde geçerli brüt asgari ücretin en fazla 2 katını; rekabet öncesi işbirliği modelinde ilgili dönemde geçerli brüt asgari ücretin 3 katını aşamaz.

Proje Teşvik İkramiyesi

Desteklenen projelerde üniversite/araştırma altyapısı bünyesindeki proje yöneticisine proje süresiyle sınırlı olmak üzere ve akademik danışmanlara tez dönemleri süresince ödenecek Proje Teşvik İkramiyesi (PTİ) tutarı TÜBİTAK Yönetim Kurulu tarafından belirlenir (Tablo 18).

Tablo 19: 2244-Sanayi Doktora Programı Burs, Teşvik İkramiyesi ve İstihdam Desteği Üst Limitleri

Doktora Burs (Tam/Kısmi)	4.500/800TL/Ay
Proje Yöneticisine Ödenecek Proje Teşvik İkramiyesi Üst Limiti	800TL/Ay
Akademik Danışmana Ödenecek Proje Teşvik İkramiyesi Üst Limiti*	Öğrenci başına 300TL/Ay
Proje Kapsamında İstihdam Desteği	En çok üç yıl süreyle, brüt asgari ücretin üç katını aşmamak üzere istihdam edilen doktora mezununa ödenen ücretin en çok %60'ı
*Her akademik danışmana bir yıl içinde en çok 4 öğrenci için ödenir.	

Açılan ilk çağrı kapsamında 2.244 Sanayi Doktora Programına; 33 farklı üniversitenin, 77 farklı firmayla yaptığı işbirliği projeleri desteklenmeye hak kazanmış olup, 120 farklı projeye sanayimizin ihtiyaçları doğrultusunda 517 doktora öğrencisi yetiştirilecektir.

1.7.18. 2232-Uluslararası Lider Araştırmacılar Programı

Uluslararası Lider Araştırmacılar Programı kapsamında ülkemiz açısından stratejik değer taşıyan alanlarda yürütülecek projelere katkı sağlamak üzere alanlarında yaptıkları üst seviye bilimsel ve/veya teknolojik çalışmalar ile temayüz etmiş ve yurt dışında çalışma deneyimine sahip başta Türk bilim insanları olmak üzere nitelikli araştırmacıların yurtdışından Türkiye'ye gelmelerini teşvik etmek ve çalışmalarını Türkiye'nin önde gelen akademi, sanayi kurum ve kuruluşları veya kamu kurumlarında yürütmelerini sağlamak için destek verilecektir.

Bu program ile,

- Proje Yürütücüsüne yönelik burs,
- Proje yürütücüsünün varsa eş veya çocuğu için aile yaşam gideri bursu,
- Araştırma başlangıç paketi ödeneği,
- Araştırma desteği (PTİ, Kurum Hissesi/Genel Giderler ve doktora öğrencilerine verilecek burslar hariç)

- Araştırmacı ekibinin oluşturulması desteği, (Türkiye’de yürüteceği araştırmaları için araştırma ekibinde yer vereceği 5 doktora öğrencisinin burs giderleri)
- Projede yer alacak araştırmacılara verilecek PTİ,
- Ev sahibi kurum/kuruluşa Kurum Hissesi/Genel Gider,
- Proje yürütücüsü ile eş ve çocukları için sağlık sigortası desteği,
- Proje yürütücüsü ile eş ve çocukları için yol desteği,

sağlanır. Destek süresi en az 24 ay, en fazla 36 aydır.

Tablo 20: 2232-Uluslararası Lider Araştırmacılar Programı Destek Üst Limitleri

Proje Yürütücüsüne Verilecek Burs	Genç Araştırmacı: 20.000 TL./ay
	Deneyimli Araştırmacı: 24.000 TL./ay
Araştırma Başlangıç Paketi Ödeneği	Genç Araştırmacı: 500.000 TL.
	Deneyimli Araştırmacı: 1.000.000 TL.
Araştırma Desteği	En çok 720.000 TL. (PTİ ve Kurum Hissesi/Genel Gider hariç)
Araştırmacılara Verilecek PTİ	750 TL./ay
Aile Yaşam Gideri Bursu (Proje yürütücüsünün eş veya çocuğu varsa)	2.250 TL./ay
Araştırma Ekibindeki Doktora Öğrencisi Bursu (en çok 5 doktora öğrencisi için)	Öğrenci başına 4.500 TL./ay
Kurum Hissesi/Genel Gider	3.750 TL./ay
Araştırmacı ile Eş ve Çocukları için Sigorta Desteği	Kişi başı 100 TL./ay
Araştırmacı ile Eş ve Çocukları için Yol Desteği	Seyahat Bilet Tutarı (Geliş için)

1.7.19. 2236-Uluslararası Deneyimli Araştırmacı Dolaşımı Destek Programı

2236 Uluslararası Deneyimli Araştırmacı Dolaşım Programı Avrupa Birliği Komisyonu Ufuk 2020 Marie Sklodowska-Curie Aksiyonları kapsamında AB Yürütme Ajansı ile yapılan sözleşme kurallarına göre yürütülmektedir. Program kapsamında alanında tecrübeli araştırmacıların araştırma projelerini Türkiye’nin önde gelen akademi veya sanayi kurum ve kuruluşlarında yürütmeleri ve ülkemizin tecrübeli araştırmacılar için cazibe merkezi haline getirilmesi için destek verilmektedir. (CO-FUNDED Brain Circulation2 Scheme/ CoCirculation2) daha önce AB ile yapılan hibe sözleşmesi çerçevesinde 01/04/2012 – 31/03/2018 tarihleri arasında uygulanan Co-Circulation1 programının devamı niteliğindedir. AB ile Ufuk 2020 programları kapsamında yapılan yeni sözleşmeye göre CoCirculation2 programı ile AB ile 2236 programı kapsamında 02/07/2018-30/06/2023 tarihleri arasında çağrıya çıkılması yönünde protokol imzalanmıştır. 5 yıllık proje süresince 4 ayrı çağrı yayınlanacak ve her çağrıda 25 olmak üzere toplam 100 Türk ya da yabancı araştırmacı yurtdışından Türkiye’deki akademi ve sanayi kuruluşlarına araştırma yapmak üzere davet edileceklerdir. Program kapsamında yeni çağrıya 01/08-31/10/2018 tarihleri arasında çıkmıştır. 137 başvuru alınmış olup, bu başvuruların değerlendirme süreci devam etmektedir. Projenin toplam bütçesi 13.838.400 Avro olup, bu bütçenin 6.195.000 (45%) Avrosu Avrupa Komisyonu’na karşılanacaktır. TÜBİTAK’ın payına düşen bütçe ise 7.643.400 Avrodur (55%). Desteklenecek araştırmacıların her birisine aylık brüt 5050 Avro maaş; 800 Avro araştırma, eğitim ve ağ kurma bütçesi verilecektir. Engelli

Araştırmacıların aylık ücretine 400 € ilave edilmektedir. Destek süresi ilk 3 çağrı için 24 ay, son çağrı için 12 aydır. Kurum hissesi olarak da aylık ek 130 € destek verilmektedir.

1.7.20. 1001-Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Projelerini Destekleme Programı

Destek Üst Limiti: 720.000 TL.

Destek Alt Limiti: Destek alt limiti bulunmamaktadır.

Destek Oranı: %100

Destek Süresi: En fazla 36 ay

Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Projelerini Destekleme Programının amacı, yeni bilgiler üretilmesi, bilimsel yorumların yapılması veya teknolojik problemlerin çözümlenmesi için bilimsel esaslara uygun olan projeler desteklemektir.

Konu sınırlaması olmaksızın temel araştırma, uygulamalı araştırma ve deneysel geliştirme türündeki özgün Ar-Ge projelerine destek verilmektedir.

Programın hedef kitlesi; üniversiteler ile eğitim ve araştırma hastanelerinde çalışan doktora/sanatta yeterlik/tıpta uzmanlık derecesine sahip kişiler ile lisans derecesine sahip kamu kurumu ve özel kuruluş çalışanlarıdır. Ayrıca Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti sınırları içerisindeki üniversitelerde çalışan araştırmacılar da yapılan protokol çerçevesinde programa başvuru yapabilmektedir.

Programa Mart ve Eylül aylarında olmak üzere yılda iki kere başvuru alınır.

1.7.21. 1003 - Öncelikli Alanlar Araştırma ve Geliştirme Projeleri Destekleme Programı

(2019 yılından itibaren 1003 programında çağrıya çıkılmayacaktır. Hedef odaklı çağrılar tek bir destek mekanizmasıyla yürütülecektir. şu anda tasarımı süren program 2019 yılı içerisinde ilan edilecektir.)

Destek Alt ve Üst Limitleri

Küçük Ölçekli projeler: 750.000 TL'.ye kadar

Orta Ölçekli projeler: 750.001 - 1.500.000 TL.

Büyük Ölçekli projeler: 1.500.001 - 3.750.000 TL.

Destek Süresi

Küçük Ölçekli projelerin süresi en fazla 24 ay,

Orta ve Büyük Ölçekli projelerin süresi en fazla 36 aydır.

Destek Oranı: %100

Bu destek programının amacı, öncelikli alanlarda sonuç odaklı, izlenebilir hedefleri olan, ilgili bilim/teknoloji alanlarının dinamiklerini gözeten ve yurt içinde yapılan Ar-Ge projelerini desteklemek ve bu projeler arasında eşgüdüm sağlamaktır. Program kapsamında, ülkemizin Ar-Ge ve yenilik kapasitesinin güçlü olduğu veya geliştirilmesinin amaçlandığı alanlardaki hedefleri veya ihtiyaçları doğrultusunda çağrı duyuruları yapılarak çağrıya özel hususlara uygun olan özgün Ar-Ge projeleri desteklenmektedir.

Programın hedef kitlesi; üniversiteler ile eğitim ve araştırma hastanelerinde çalışan doktora/sanatta yeterlik/tıpta uzmanlık derecesine sahip kişiler ile lisans derecesine sahip kamu kurumu ve özel kuruluş çalışanlarıdır.

1.7.22. 1005-Ulusal Yeni Fikirler ve Ürünler Araştırma Destek Programı

Destek Üst Limiti: 300.000 TL.

Destek Alt Limiti: Destek alt limiti bulunmamaktadır

Destek Oranı: %100

Destek Süresi: En fazla 18 ay

Programın amacı; ülkemizde ihtiyaç duyulan, teknolojik dışa bağımlılığımızı azaltacak ve/veya ülkemizin rekabet gücünü artıracak ulusal/uluslararası yeni bir ürün/süreç/yöntem/model geliştirme amacına yönelik uygulamalı araştırma ve/veya deneysel geliştirme projelerinin desteklenmesidir.

Konu sınırlaması olmaksızın, salt temel araştırma niteliği taşımayan, teknolojik dışa bağımlılığımızı azaltacak ve/veya ülkemizin rekabet gücünü artıracak ulusal/uluslararası yeni bir ürün/süreç/yöntem/model geliştirme amacı taşıyan uygulamalı araştırma ve/veya deneysel geliştirme projelerine destek verilmektedir.

Programın hedef kitlesi; lisans derecesine sahip üniversite, kamu kurumu ve özel kuruluş çalışanlarıdır.

Program sürekli başvuruya açıktır.

1.7.23. 3501-Kariyer Geliştirme Programı

Destek Üst Limiti: 360.000 TL.

Destek Alt Limiti: Destek alt limiti bulunmamaktadır

Destek Oranı: %100

Destek Süresi: En fazla 36 aydır.

Kariyer Geliştirme Programı'nın amacı; kariyerlerine yeni başlayan doktoralı bilim insanlarının çalışmalarını proje desteği vererek teşvik etmektir. 21. yüzyılın akademik önderliğini yüklenecek genç araştırmacıların çalışmaları desteklenerek, hem genç bilim insanlarının kariyerlerini araştırmacı ve eğitimci olarak en iyi şekilde sürdürmeleri, hem de bilimsel düzeyimizin geliştirilmesi ve bilimin ülke kalkınmasındaki rolünün artırılması amacına yönelik bir programdır.

Konu sınırlaması olmaksızın temel araştırma, uygulamalı araştırma ve deneysel geliştirme türündeki özgün ve kariyer geliştirme etkisi olan Ar-Ge projelerine destek verilmektedir.

Programın hedef kitlesi; başvuru tarihinden önceki 7 yıl içerisinde doktora derecesini almış ve başvuru sırasında doktora derecesini aldığı kurumdan farklı bir kurum/kuruluşta çalışan ve doçent ve üstü akademik unvana sahip olmayan üniversite, kamu kurumu ve özel kuruluş çalışanlarıdır.

Program sürekli başvuruya açıktır.

1.7.24. 1004-Mükemmeliyet Merkezi Destek Programı

Destek Üst Limiti: Çağrı duyurusunda belirtilir.

Destek Alt Limiti: Destek alt limiti bulunmamaktadır.

Destek Oranı: %100

Destek Süresi: I. Faz için çağrıda belirlenir, II. Faz için en fazla 48 aydır.

Bu destek programının amacı, yükseköğretim kurumları araştırma altyapılarının, Ar-Ge/Tasarım merkezleri ve kamu Ar-Ge birimleri ile iş birliği yaparak ihtisaslaşması ve mükemmeliyet merkezi haline gelmesi için, ulusal hedef ve politikalar kapsamında belirlenen öncelikli alanlarda, yurt içinde yapılan, izlenebilir hedefleri olan, bilimsel nitelikli, ticarileşme potansiyeli yüksek araştırma programlarını desteklemektir.

Araştırma programı ile; yükseköğretim kurumlarındaki araştırma altyapılarının, özel sektör Ar-Ge merkezleri ve kamu Ar-Ge birimleri ile iş birliği yaparak geliştirdikleri ürün/teknolojileri özel sektöre transfer edebilecekleri yüksek teknoloji platformlarının oluşturulması amaçlanmaktadır.

Ar-Ge ve yenilik faaliyetlerinin; Teknoloji Hazırlık Seviyesinin (THS) 3-6 düzeyinde ve çağrı dokümanında belirtilen yüksek teknoloji alanlarında olması beklenir. Programın hedef kitlesi; araştırma üniversiteleri bünyesindeki araştırma altyapıları, 6550 Sayılı Kanun kapsamında yeterlik alan altyapılar, Yükseköğretim Kurulu (YÖK) tarafından kurulmaları uygun görülmüş, yükseköğretim kurumları bünyesindeki uygulama ve araştırma merkezleri, 5746 sayılı kanun kapsamındaki Ar-Ge/Tasarım merkezleri, kamu Ar-Ge birimleri ve 5746 sayılı Kanun kapsamında olmayan özel kuruluşlardır. Araştırma programı, I. Faz ve II. Faz olmak üzere iki fazlı olarak desteklenir.

Makine-teçhizat, laboratuvar kurulumu, bina yapımı gibi sadece altyapı oluşturmaya yönelik başvurular desteklenmez. Destek bütçesi dahilinde; makine ve teçhizat, sarf malzemesi alım giderleri, danışmanlık ve hizmet alım giderleri (yurt dışı araştırmacı giderleri dahil), bakım onarım giderleri, araştırma programı ekibi personel giderleri, bursiyer giderleri, kurum hissesi vb. giderler desteklenebilmektedir.

Yükseköğretim kurumları kamu Ar-Ge birimlerine %10 ve 6550 sayılı Kanun kapsamında yeterlik alan araştırma altyapılarına %12 kurum hissesi desteği verilmektedir. Ar-Ge Merkezleri ve özel kuruluşlara %30 genel gider desteği verilmektedir.

1.7.25. 1007-Kamu Kurumları Araştırma ve Geliştirme Projelerini Destekleme Programı

Destek Üst Limiti: Her çağrı duyurusunda belirtilir.

Destek Alt Limiti: Destek alt limiti bulunmamaktadır.

Destek Oranı: %100

Destek Süresi: En fazla 48 ay olmakla birlikte bu süre değerlendirme sürecinde Grup Yürütme Kurulu kararı ve Başkanlık Makamı Onayı ile arttırılabilmektedir.

10/03/2005 tarihinde başlayan Kamu Kurumları Araştırma ve Geliştirme Projelerini Destekleme Programı (1007 Programı) kapsamında kamu kurumlarının Ar-Ge ile giderilebilecek ihtiyaçlarının karşılanması ya da sorunlarının çözümü hedeflenmektedir. 1007 Programı kapsamındaki çağrılar ve destekleme süreci TÜBİTAK Kamu Araştırmaları Destek Grubu (KAMAG) ve TÜBİTAK Savunma ve Güvenlik Teknolojileri Araştırma Destek Grubu (SAVTAG) olmak üzere iki araştırma destek grubu tarafından yürütülmektedir. Program kapsamında desteklenen projeler ile kamu kurumlarının Ar-Ge nitelikli ihtiyaçlarının karşılanması için Ar-Ge'ye dayalı tedarik yöntemi, teknolojik nitelikli ürün/sistem tedarikinin ulusal kaynaklardan sağlanması, teknolojik nitelikli ürün/sistem ithalatı için yurtdışına aktarılan kaynakların daha az maliyetle yurtiçinde üretime aktarılması amaçlanmaktadır.

Ar-Ge'ye dayalı çözüme ihtiyacı olan ve proje sonuçlarının uygulanmasını taahhüt eden kamu kurumları "Müşteri Kurum"; proje hazırlama ve proje yürütme, beceri, deneyim ve altyapısına sahip; projenin yürütüldüğü kamu Ar-Ge birimi, üniversite ve/veya özel kuruluş ise "Proje Yürütücüsü Kuruluş" olarak programda yer alırlar.

Desteklenecek projeler çıktılarına göre üç farklı nitelikte olabilir:

- Prototip/Sistem/Pilot Tesis Projesi: Çıktısı prototip, sistem veya pilot tesis niteliğinde olan, müşteri kurum ihtiyacının prototipin çoğaltılması, sistemin doğrudan veya çoğaltılarak kullanılması veya pilot tesisin büyük tesise dönüştürülmesiyle karşılandığı, müşteri kurum ihtiyacının karşılanmasının yanında ticarileştirme potansiyeli olan projeler
- Model/Yöntem/Süreç Projesi: Çıktısı model, yöntem veya süreç niteliğinde olan, müşteri kurum ihtiyacının bu çıktılarının doğrudan kullanımı ile karşılandığı ve ticarileştirme potansiyeli öncelik taşımayan projeler
- Teknoloji Birikim Projesi: Teknolojik olarak yerli üretim potansiyeli olmayan ürünleri üretebilme yetkinliği kazanma amacına yönelik, çıktısının doğrudan endüstriyel ölçekte kullanılmadığı, teknolojik birikim elde etmeyi hedefleyen projeler

Müşteri Kurum, 1007 Programı kapsamında desteklenen projelerin çıktılarını kullanmayı taahhüt ettiği Proje Sonuçları Uygulama Planını (PSUP) TÜBİTAK'a sunmaktadır. TÜBİTAK proje sonuçlarının müşteri kurum tarafından uygulamaya aktarılmasını bu plana göre takip etmektedir. Teknoloji birikim projelerinde PSUP yerine proje yürütücüsü kuruluşlar tarafından Teknoloji Kazanım Yol Haritası (TKYH) düzenlenmekte ve bu yol haritası doğrultusunda teknoloji geliştirme süreci izlenmektedir.

Personel (yürütücü, araştırmacı, danışman, bursiyer), makine-teçhizat, sarf malzemesi, hizmet alımı ve seyahat giderleri %100 oranında desteklenmektedir. Özel kuruluşların seri üretim amacıyla da kullanılacak makine-teçhizat talepleri en fazla %40 oranında desteklenmektedir. Ayrıca, proje bütçesinin %10'u oranında kurum hissesi ve %20'sini geçmemek üzere Bilgi ve Kazanımların Sürekliliği Bütçesi verilmektedir.

Programa ait çağrılar, TÜBİTAK web sitesinde yayınlanmaktadır.

1.7.26. Uluslararası İşbirlikli Projeler

Uluslararası Ar-Ge ve yenilik işbirliği içerisinde yürütülen projelerin amacı;

- Araştırma ve yenilik programlarının geliştirilip güçlendirilerek uluslararası işbirliğinin artırılması,
- Çok taraflı programlar aracılığıyla uluslararası çalışmalar yürüten araştırmacılar arasında etkileşim ve işbirliğini destekleyerek uluslararası alanda bilimsel ve teknik araştırmalar gerçekleştirilmesi,
- Bilim ve teknoloji alanında ülkelerle hükümetler arası ya da kurumlar arası düzeyde imzalanan ikili işbirliği anlaşmaları aracılığı ile ortak araştırma projelerini desteklemek ve izlemektir.

TÜBİTAK Uluslararası İşbirliği Daire Başkanlığı İkili ve Çoklu İlişkiler Müdürlüğü bünyesinde diğer ülke fonlayıcı kuruluşları ve uluslararası bilim ve teknoloji kuruluşları ile olan işbirlikleri doğrultusunda dönemsel olarak açılan çağrılara sanayi kuruluşları da başvurabilmektedir.

Dönemsel olarak açılan çağrılarının duyurusu <http://tubitak.gov.tr/tr/kurumsal/icerik-uluslararasi> adresinden yapılmaktadır.

Başvurular <https://uidb-pbs.tubitak.gov.tr> adresinden gerçekleştirilmektedir.

Ar-Ge ve yenilik alanında uluslararası işbirliğine yönelik projeler 1071 programı ile desteklenmektedir.

1.7.27. 1071-Uluslararası Araştırma Fonlarından Yararlanma Kapasitesinin ve Uluslararası Ar-Ge İşbirliklerine Katılımın Arttırılmasına Yönelik Destek Programı

Destek Üst Limiti: Çağrı kapsamında Başkanlık tarafından belirlenmektedir.

Destek Alt Limiti: Çağrı kapsamında Başkanlık tarafından belirlenmektedir.

Destek Oranı: Çağrı kapsamında Başkanlık tarafından belirlenmektedir.

Projelerin (hibe) destek miktarı, kapsamı, süresi ve hedef kitlesi (özel sektör kuruluşları ve kamu kurumları) çağrıya göre Başkanlık tarafından belirlenmektedir.

Uluslararası Araştırma Fonlarından Yararlanma Kapasitesinin ve Uluslararası Ar-Ge İşbirliklerine Katılımın Arttırılmasına Yönelik Destek Programının amacı, ülkemiz araştırmacılarının uluslararası destek fonlarına başvuru kapasitesinin arttırılması ve başvurularda başarı performansının iyileştirilmesi ile ikili ve çok taraflı uluslararası Ar-Ge işbirliklerine katılımın arttırılmasına yönelik belirlenecek çağrı başlıkları kapsamındaki projelerin desteklenmesidir.

Uluslararası işbirliği kapsamında katılım sağlanan ortak proje çağrıları için çağrılı sistemle çevrimiçi ulusal başvuru alınmaktadır. Ulusal başvuru koşulları, değerlendirme yöntemi ve çağrıya özel diğer hususlar Başkanlık tarafından belirlenerek ilan edilir.

1.7.28. TÜBİTAK Uluslararası İşbirliklerine Katılımı Özendirmeye Yönelik Destek ve Ödül Programları

Avrupa Birliği Çerçeve Programlarına Türkiye’den katılımı özendirmek ve sunulan proje kalitesini arttırmak amacıyla tasarlanan “TÜBİTAK Uluslararası İşbirliklerine Katılımı Özendirmeye Yönelik Destek ve Ödül Programları” kapsamında verilen destek ve ödüllere ilişkin bilgiler şu şekildedir:

1.7.28.1. Ufuk2020 Seyahat Desteği

U2020 Seyahat Desteği, Ufuk2020 Programı'na sunulacak projelerde yer almak isteyen proje yürütücüsü adaylarının proje pazarları, bilgi günleri, konsorsiyum toplantıları ve TÜBİTAK tarafından uygun görülebilecek diğer toplantılara ve etkinliklere katılımı için verilmektedir.

U2020 Seyahat Desteği, Ufuk2020 Programı'na sunulacak projelerde yer almak isteyen akademisyenler ile kamu sektörü veya özel sektör çalışanı olan proje yürütücüsü adaylarına yöneliktir.

Destek sürekli başvuruya açıktır ve online olarak başvuru alınmaktadır. Destek için belirlenen üst limit seyahat başına 1.500 Avro’dur.

1.7.28.2. MSCA Ön Değerlendirme Desteği Programı

Marie Skłodowska-Curie Programları kapsamındaki Bireysel Burslar (Individual Fellowships-IF) ve Kurumsal Burs Desteği Programı (CO-FUND) projeleri için, proje önerilerinin başarı şansını yükseltmek amacıyla uzman kişi ve kuruluşlardan ön değerlendirme hizmeti alınması için verilen desteklerdir.

Marie Skłodowska-Curie Proje Ön Değerlendirme Destek Programı kapsamında, Avrupa Komisyonu’na sunulacak proje önerilerinin, projeler sunulmadan önce, bu konulardaki başvuruları değerlendirme konusunda uzman kişi ve kuruluşlarca incelenmesi amacıyla ön değerlendirme desteği verilmektedir.

Desteğe konu proje önerisinin Avrupa Komisyonu'nun belirlediği değerlendirme kriterlerine göre yazılmış olması gerekmektedir. Destek için belirlenen üst limit 8.000 Avro'dur.

1.7.28.3. Ufuk2020 Koordinatörlüğü Destekleme Programı

Program ile Türkiye'den koordinatör sayısını ve sunulan proje kalitesini artırmak hedeflenmiş olup program kapsamında seyahat desteği, organizasyon desteği, proje yazma-sunma eğitimi, proje yazdırma ve proje ön değerlendirme hizmeti alımı destekleri yer almaktadır.

Ufuk2020 Koordinatörlüğü Destekleme Programı, Ufuk2020'ye koordinatör olarak başvuruda bulunacak, Türkiye'de faaliyet gösteren kuruluşlarda görev yapmakta olan proje koordinatör adaylarına ve onların ekiplerine yönelik bir destek programıdır.

Program kapsamında beş alt destek bulunmakta olup bu alt destekler Konsorsiyum Kurma Amaçlı Seyahat Desteği, Konsorsiyum Kurma Amaçlı Organizasyon Desteği, Proje Yazma-Sunma Eğitimi Desteği, Proje Yazdırma Desteği ve Proje Ön Değerlendirme Desteği'dir.

Programa yapılan genel başvurunun onaylanmasının ardından alt desteklerin her biri için yeni başvuru yapılması ve TÜBİTAK'tan onay alınması gerekmektedir. Bu başvurularda hizmet alınacak uzman kişi/kuruluşun yayınlanmış kriterlere uygunluğu veya eğitim/seyahat/organizasyon gerçekleştirilecekse ilgili etkinliğin amacına bakılarak değerlendirme yapılmaktadır.

Program kapsamında destek üst limiti 33.000 Avro'dur.

1.7.28.4. Eşik Üstü Ödülü

Eşik üstü ödülü, Ufuk2020'ye sunulan ve Avrupa Komisyonu, Ortak Teknoloji Girişimleri, ERC, EURAMET veya Eurostars tarafından atanan bağımsız hakemlerce değerlendirildikten sonra, her çağrı özelinde TÜBİTAK tarafından belirlenen eşik üstünde puanı alan proje önerilerine verilmektedir.

Destek kapsamında proje teklifleri eşik üstü puan alan ancak desteklenmeyen projelerin yürütücü adaylarına ve ekiplerine 12.000 Avro'ya kadar ödül verilmektedir.

1.7.28.5. Başarı Ödülü

Ufuk2020'ye sunulup Avrupa Komisyonu, Ortak Teknoloji Girişimleri, ERC, EURAMET veya Eurostars tarafından bağımsız hakemlerce değerlendirildikten sonra desteklenen proje önerilerine verilecek olan ödüldür. Ödüle hibe sözleşmelerinin imzalanması sonrası başvuru yapılabilmektedir.

Başarı ödülünün, %80'i proje yürütücüsü ve varsa proje ekibine, %20 lik kısmı ise genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri hariç olmak üzere proje yürütücüsünün kuruluşuna ödenmekte, MSCA-IF ve ERC projeleri için ödül yalnızca proje yürütücüsüne ve kuruluşuna verilmektedir. Başarı ödülünün %20'lik kısmının proje yürütücüsünün kuruluşuna ödenmediği durumlarda, ödülün tamamı proje yürütücüsüne ve varsa proje ekibine ödenebilmektedir.

Başarı ödülü miktarı alınan fon miktarına göre belirlenmekte olup, ödül için belirlenen üst limit bulunmamaktadır.

2. DİĞER BAKANLIKLARIN VE KURULUŞLARIN VERDİKLERİ DESTEK VE TEŞVİKLER

2.1. ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI

3154 Sayılı Kanun'a göre Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'nın kuruluş amacı; enerji ve tabii kaynaklarla ilgili hedef ve politikaların, ülkenin savunması, güvenliği ve refahı, milli ekonominin gelişmesi ve güçlenmesi doğrultusunda tespitine yardımcı olmak; enerji ve tabii kaynakların bu hedef ve politikalara uygun olarak araştırılmasını, geliştirilmesini, üretilmesini ve tüketilmesini sağlamaktır. Bu amaç doğrultusunda yatırımcılara çeşitli destek ve teşvikler vermektedir.

2.1.1. Verimlilik Artırıcı Projeler (VAP)

Proje Uygulama Bedeli : En Fazla 5.000.000 TL
Proje Uygulama Süresi : En Fazla 2 Yıl
Proje Geri Ödeme Süresi: En Fazla 5 Yıl
Destek Üst Limiti: 1.500.000 TL
Destek Alt Limiti: yok
Destek Oranı: Proje Uygulama Bedelinin %30'u
Destek Tipi : Hibe

"Enerji Kaynaklarının ve Enerjinin Kullanımında Verimliliğin Artırılmasına Dair Yönetmelik" kapsamında Endüstriyel İşletmelerde Verimlilik Artırıcı Projelerin (VAP) uygulanmasına yönelik destekler verilmektedir.

Sanayi firmalarında enerji etüt çalışması ile belirlenen önlemlerin uygulanması ve enerji tasarrufu sağlanması için hazırlanan projeler Verimlilik Artırıcı Proje (VAP) olarak ifade edilmektedir.

VAP endüstriyel işletmelerde enerji atıklarının, kayıpların ve verimsizliklerin giderilmesi için gerekli önlemlerin uygulanması amacıyla hazırlanmaktadır.

Yıllık toplam enerji tüketimleri 500 TEP ve üzeri olan ticaret ve sanayi odası, ticaret odası veya sanayi odasına bağlı olarak faaliyet gösteren ve her türlü mal üretimi yapan işletmeler VAP desteklerinden faydalanabilmektedir.

Destekten yararlanabilmek için işletmelerin enerji verimliliği portalına kayıtlı olmaları ve her yıl Mart ayı sonuna kadar önceki yıla ait enerji tüketim bilgilerini Enerji Verimliliği ve Çevre Dairesi Başkanlığı'na bildirmeleri gerekmektedir. Ayrıca TS EN ISO 50001 Enerji Yönetimi Sistemine ilişkin belgenin alınması veya başvuru yapıldığına dair belgenin ibraz edilmesi şartı aranmaktadır. Her yıl Ocak ayında başvuru alınmaktadır. Başkanlık, internet sitesinden ilan etmek suretiyle başvuru almayacağı gibi birden fazla dönemde başvuru alabilir.

2.1.2. Gönüllü Anlaşma (GA) Destekleri

Destek Üst Limiti: 1.000.000 TL.
Destek Alt Limiti: Yok
Destek Oranı: Anlaşmanın yapıldığı yıla ait enerji giderinin % 30'u
Destek Tipi : Hibe

"Enerji Kaynaklarının ve Enerjinin Kullanımında Verimliliğin Artırılmasına Dair Yönetmelik" kapsamında Endüstriyel İşletmelerde Gönüllü Anlaşmaların (GA) uygulanmasına yönelik destekler verilmektedir. Gönüllü Anlaşmalar yoluyla işletmelerin geçmiş beş yıllık enerji yoğunluklarının ortalaması olan referans

enerji yoğunluğuna göre, c yıllık izleme dönemi sonunda ortalama en az % 10 olmak kaydıyla taahhüt edilen oranda enerji yoğunluğunu azaltan işletmelere hibe şeklinde devlet desteği verilir.

Yıllık toplam enerji tüketimleri 500 TEP ve üzeri olan ticaret ve sanayi odası, ticaret odası veya sanayi odasına bağlı olarak faaliyet gösteren ve her türlü mal üretimi yapan işletmeler GA desteklerinden faydalanabilmektedir. Destekten yararlanabilmek için işletmelerin enerji verimliliği portalına kayıtlı olmaları ve her yıl Mart ayı sonuna kadar önceki yıla ait enerji tüketim bilgilerini Yenilenebilir Enerji Genel Müdürlüğüne bildirmeleri gerekmektedir. Ayrıca TS EN ISO 50001 Enerji Yönetimi Sistemine ilişkin belgenin alınması veya başvuru yapıldığına dair belgenin ibraz edilmesi şartı aranmaktadır. Her yılın Ekim ayında başvuru yapılabilir.

2.1.3. Kojenerasyon Verim Belgesi ve Lisanssız retim

Lisans alma ile şirket yükümlülüğü olmaksızın Lisanssız Elektrik retimi Kapsamında Kojenerasyon ve Mikrokojenerasyon Tesisleri ile Atık Isıdan Elektrik retilmesinde Verimlilik Belgesi almak isteyen gerçek ve tüzel kişiler 18/10/2014 tarihli ve 29123 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Kojenerasyon ve Mikrokojenerasyon Tesislerinin Verimliliğinin Hesaplanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ ve ‘‘Kojenerasyon Tesisi Verim Belgesi ve Değerlendirme Belgesi Başvuru Kılavuzu’’ kapsamında, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı Yenilenebilir Enerji Genel Müdürlüğü’ne proje başvurusu yapabilirler.

2.1.4. Enerji Verimliliği Projelerinin Finansmanı

Türkiye’de uluslararası ve yerli finansman kurum ve mekanizmaları tarafından enerji verimliliği projelerine destek sağlanmaktadır. Finansman konusunda, mevcut mali destek araçlarının gözden geçirilmesi ve enerji verimliliği için Türkiye’de sanayiye uygun mali modellerin belirlenmesi ve mevcut mali mekanizmanın uyumlaştırılması, prosedür ve seçim kriterlerinin daha etkin hale getirilmesi gibi her seviyede birçok çalışma yürütülmektedir.

2.2. HAZİNE VE MALİYE BAKANLIğI

2.2.1. Hazine Destekli Kefalet Programı

31/10/2016 tarihli 2016/9538 sayılı ‘‘BKK 2016/9538 Kredi Garanti Kurumlarına Sağlanan Hazine Desteğine İlişkin Karar’’ da yer alan 20 milyar TL lik kefaletlerin toplam bakiye tutarı ile ilgili limit, 10/03/2017 tarihinde Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Hazine Destekli KGF kefaletleriyle ilgili 27/02/2017 tarih 2017/9969 sayılı ‘‘Kredi Garanti Kurumlarına Sağlanan Hazine Desteğine İlişkin Kararda Değerliklik Yapılmasına Dair Karar’’ ile 250 milyar TL’ye yükseltilmiştir.

10/10/2018 tarih ve 162 sayılı Karar ile ihracatçı ve imalatçı KOBİ’lerin azami kefalet limiti 25 milyon TL’ye çıkarılmış olup, diğer KOBİ’ler için üst limit 12 milyon TL olarak devam etmektedir. KOBİ dışı ve İhracatçı KOBİ dışı yararlanıcılar için azami 200 milyon TL kefalet sağlanabilmektedir. Kefalet oranları yararlanıcılara göre %75 ile %100 arasında değerlemektedir. Sistem kapsamında kullanılan kredilerin işletme kredisi olması durumunda vade asgari 6 ay, anapara ödemesiz dönemi en fazla 1 yıl olmak üzere azami 5 yıl, yatırım kredisi olması durumunda ise vade asgari 6 ay, anapara ödemesiz dönemi en fazla 3 yıl olmak üzere azami 10 yıldır.

Hazine destekli kredi garanti sisteminin risk dağılımının daha dengeli hale getirilmesi ve bütçe yükünün azaltılmasını teminen, 28/2/2019 tarihli ve 793 sayılı Cumhurbaşkanını Kararı ile komisyon oranlarında değerlikliğe gidilerek tavan oranını getirilmiş ve kredi verenlerden de komisyon alınmasına imkân sağlanmıştır.

2.3. TİCARET BAKANLIĞI

2.3.1. Sektörel Nitelikli Uluslararası Yurt İçi Fuar Desteği

Bakanlık tarafından belirlenen sektörel nitelikli uluslararası yurt içi fuarların dış tanıtımının sağlanması ve uluslararası düzeyde katılımın artırılması amacıyla organizatörler ile katılımcıların desteklenmesidir.

Sağlanan Destekler

Yurt İçi Fuarlarda Organizatörlerin Desteklenmesi

Organizatör şirketlerin bir yurtiçi fuar için yurt dışında yaptığı tanıtım harcamaları % 50 oranında azami 666.000 TL.'ye kadar, yurt içinde yaptığı tanıtım harcamaları % 50 oranında azami 222.000 TL.'ye kadar desteklenmektedir.

Destek Üst Limiti: Yurt Dışı Tanım 666.000 TL., Yurt İçi Tanıtım 222.000 TL.

Destek Alt Limiti: -

Destek Oranı: %50

Yurt İçi Fuarlarda Katılımcının Desteklenmesi

Katılımcı şirketlerin yurtiçi fuara katılımı kapsamında yaptığı yer kirası ve stand masraflarının %50'si azami 38.000 TL.'ye kadar desteklenmektedir.

Destek Üst Limiti: 38.000 TL.

Destek Alt Limiti: -

Destek Oranı: %50

2.3.2. Yurt Dışı Fuarlara Katılım Desteği

Destek Üst Limiti

Katılım Desteği

Genel Ticaret Fuarlarında 71.000 TL.*

Sektörel Nitelikli Fuarlarda 107.000 TL.*

Prestijli Fuarlarda 360.000 TL.*

Organizatör Tanıtım Desteği

Genel Ticaret Fuarlarında 460.000 TL.*

Sektörel Nitelikli Fuarlarda 721.000 TL.* + (460.000 TL.* İlave Tanıtım Desteği)

Destek Alt Limiti: -

Destek Oranı: %50 ile %75 arası

*2019 yılı için belirlenen destek üst limitleri (Yurt dışı fuar destek üst limitleri her takvim yılı başında (TÜFE+Yİ-ÜFE)/2 oranında güncellenmektedir.)

Firmaların yurt dışında gerçekleştirilen fuarlara iştiraklerinin desteklenmesi suretiyle her sektörden ve her düzeyde firmalarımızın uluslararası pazarlara girmeleri, hali hazırda ihracat yaptıkları pazarlarda tutunmaları ve mevcut pazarlarını çeşitlendirmeleri yoluyla ihracatımızın artırılması hedeflenmektedir.

Yurt dışı fuar desteklerinden Türk Ticaret Kanunu hükümleri çerçevesinde kurulmuş, ihracatçı birliğine üye şirket ile Türkiye’de yerleşik üretici/imalatçı organizasyonları yararlandırılmaktadır.

Yurt Dışında Gerçekleştirilen Fuarlara Milli ve Bireysel Katılımın Desteklenmesi

Firmaların ve üretici/imalatçı organizasyonlarının yurt dışında düzenlenen fuarlara milli ve bireysel katılımlarına yönelik olarak; Ticaret Bakanlığınca yer kirası, nakliye, ulaşım ve standla ilişkin giderler esas alınarak metrekare bazında belirlenen desteğe esas tutar kapsamında destek sağlanmaktadır.

Desteğe esas tutar %50 oranı üzerinden hesaplanarak belirlenmektedir.

Firmaların ve üretici/imalatçı organizasyonları metrekare bazında belirlenen desteğe esas tutar çerçevesinde, 2019 yılı için genel nitelikli fuarlarda 71.000 TL.’ye, sektörel nitelikli uluslararası fuarlarda 107.000 TL.’ye ve prestijli fuarlarda 360.000 TL.’ye kadar desteklerden yararlanabilmektedir.

Yurt Dışı Fuarlara İlişkin Organizatör Tanıtım Faaliyetlerinin Desteklenmesi

Ticaret Bakanlığınca görevlendirilen organizatör firmalar tarafından yurt dışı fuar organizasyonuna yönelik olarak Türk ihraç ürünlerinin, sektörlerin, katılımcıların veya yurt dışı fuar organizasyonunun tanıtımı amacıyla yurt dışında gerçekleştirilen tanıtım faaliyetlerine ilişkin harcamalar %75 oranında desteklenmektedir.

Genel Ticaret Fuarında üst sınır 460.000 TL., Sektörel Fuarlarda ise üst sınır 721.000 TL.’dir. Ayrıca, Sektörel Türk İhraç Ürünleri Fuarları ve sektörel nitelikteki uluslararası fuarlara milli katılım kapsamında sunulacak ilave tanıtım projelerine verilecek ön uygunluğa istinaden harcamaların %75’i geçmemek üzere 460.000 TL.’ye kadar ilave destek sağlanmaktadır.

Hedef Ülke Bazında İlave Fuar Desteği

Ticaret Bakanlığınca belirlenen hedef ülkede düzenlenecek fuarlarda desteğe esas tutar %20 artırımlı olarak hesaplanmakta olup destek oranı %70’dir.

Uygulamacı Kuruluş - Başvuru Mercii: İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterlikleri

2.3.3. Yurt Dışı Birim, Marka ve Tanıtım Faaliyetlerinin Desteklenmesi

Destek Üst Limiti: 50.000 ABD Doları ile 250.000 ABD Doları arası

Destek Oranı: %40- %60

Bu destek ile Türkiye’de sınai ve ticari veya ticari faaliyet gösteren şirketler ile İşbirliği Kuruluşları üyelerinin yurt dışında gerçekleştirilen tanıtım, marka tescil giderleri ve mal ticareti yapmak amacıyla yurt dışında açılan birimlerle ilişkin kira giderleri ile Türkiye Ticaret Merkezlerine ilişkin giderlerin bir kısmının karşılanması amaçlanmaktadır. İlgili destekten; Türkiye’de faaliyet gösteren sınai ve ticari veya ticari şirketleri ile işbirliği Kuruluşları (Türkiye İhracatçılar Meclisi, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği, Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu, İhracatçı Birlikleri, Ticaret ve/veya Sanayi Odaları, Organize Sanayi Bölgeleri, Endüstri Bölgeleri, Teknoloji Geliştirme Bölgeleri, Sektör Dernekleri ve Kuruluşları, Sektörel Dış Ticaret Şirketleri (SDŞ), Ticaret Borsaları, İşveren Sendikaları ile imalatçıların kurduğu dernek, birlik ve kooperatifleri) faydalanmaktadır.

Sağlanan Destekler

Birim Kira Giderlerinin Desteklenmesi

Sınai ve ticari şirketler veya bu şirketlerle aralarında organik bağ bulunan ve yurt dışında faaliyet gösteren şirket veya şubeleri ile İşbirliği Kuruluşları tarafından yurt dışında açılan birimlerinin kira giderleri, her bir birim başına;

- Açılan birimin mağaza olması halinde % 50 oranında ve yıllık en fazla 120.000 ABD Dolarına kadar,
- Açılan birimin depo, ofis, showroom, ürün teşhir serası/tarlası veya reyon ile üzerine bina yapılmak üzere kiralanan arsa olması halinde % 50 oranında ve yıllık en fazla 100.000 ABD Dolarına kadar,
- Ticari şirketler veya bu şirketlerle aralarında organik bağ bulunan ve yurt dışında faaliyet gösteren şirket veya şubeleri tarafından yurt dışında açılan birimlerinin kira giderleri, her bir birim başına;
- Açılan birimin mağaza olması halinde % 40 oranında ve yıllık en fazla 100.000 ABD Dolarına kadar,
- Açılan birimin depo, ofis, showroom, ürün teşhir serası/tarlası veya reyon ile üzerine bina yapılmak üzere kiralanan arsa olması halinde % 40 oranında ve yıllık en fazla 75.000 ABD dolarına kadar desteklenir.

İpotekli satış (mortgage) yöntemiyle satın alınan birimler için ödeme planında yer alan ödeme taksiti (anapara ödemesi) bu Tebliğ kapsamında kira gideri olarak değerlendirilir. Bu çerçevede yapılacak yıllık destek ödemesi, rayice göre hesaplanan yıllık kira destek ödeme tutarını geçemez.

Destek süresi 4 yıl olup kira desteğinden en fazla 25 birim için yararlanılabilir.

Yurtdışı Onay Mercii: Ticaret Müşavirlikleri / Ticaret Ataşeliği

Başvuru Mercii: İhracatçı Birlikleri

Tanıtım Faaliyetlerinin Desteklenmesi

Birime bağlı üst limit: 150 bin ABD Doları

Marka Tescile bağlı üst limit: 250 bin ABD Doları

Destek oranı: %60

Destek süresi: 4 yıl

Yurtdışı Onay Mercii: Ticaret Müşavirlikleri / Ticaret Ataşeliği

Başvuru Mercii: İhracatçı Birlikleri

Yurtdışı Marka Tescil Faaliyetlerinin Desteklenmesi

Destek üst limiti: 50 bin ABD Doları

Destek oranı: %50

Destek süresi: 4 yıl

Yurtdışı Onay Mercii: Ticaret Müşavirlikleri / Ticaret Ataşeliği

Başvuru Mercii: İhracatçı Birlikleri

2.3.4. Türk Ürünlerinin Yurtdışında Markalaşması, Türk Malı İmajının Yerleştirilmesi ve TURQUALITY®'nin Desteklenmesi

Destek Oranı: %50

“İhracatçı Birlikleri”, “Üretici Dernekleri”, “Üretici Birlikleri”nin, sektörlerinin yurtdışında tanıtımı amacıyla gerçekleştirecekleri harcamalara ilişkin giderler, Türkiye’de ticari ve/veya sınai faaliyette bulunan şirketlerin ürünlerinin markalaşması amacıyla gerçekleştirecekleri faaliyetlere ilişkin giderler ile İhracatçı Birliklerinin TURQUALITY® Programı kapsamında firmalara yurt içinde ve yurt dışında markalaşma

sürecinde vereceği desteklere ilişkin harcamalar, Türk markalarının pazara giriş ve tutunmalarına yönelik gerçekleştireceği her türlü faaliyet ve organizasyonlara ilişkin giderler ile olumlu Türk malı imajının oluşturulması ve yerleştirilmesi için yurt içinde ve yurt dışında gerçekleştireceği her türlü harcamaların uluslararası kurallara göre desteklenmesi amaçlanmaktadır.

Yurtdışında Onay Yeri: Ticaret Müşavirlikleri/Ataşeliği/Bakanlık Temsilcisi

Başvuru Mercii: İhracatçı Birlikleri

Başvuru Süresi: 6 ay

Yararlananlar: İşbirliği Kuruluşları, Üretici Dernek/Birlikleri, Türkiye’de ticari ve/veya sınai faaliyette bulunan şirketler

Destek Oranı: Şirketler %50 (İşbirliği Kuruluşları %80)

Destek Süresi: 4 Yıl (Marka Destek Programı), 5 Yıl (TURQUALITY® Destek Programı)

Desteğin kapsamı

Türkiye’de ticari ve/veya sınai faaliyette bulunan şirketlerin

a) Marka Destek Programı Kapsamındaki Firmalar için;

- Patent, faydalı model ve endüstriyel tasarım tesciline ilişkin harcamaları ile destek kapsamına alınan markalarının yurtdışında tescili ve korunmasına ilişkin giderleri, %50 oranında ve yıllık en fazla 200.000 TL.,
- Hedef pazar olarak belirledikleri ve Bakanlıkça onaylanan ülkelerde, destek kapsamına alınan markalı ürünleriyle ilgili olarak gerçekleştirdikleri, fuar dahil tanıtım harcamaları, %50 oranında ve yıllık en fazla 1.600.000 TL.,
- Hedef pazar olarak belirledikleri ve Bakanlıkça onaylanan ülkelerde destek kapsamına alınan markalı ürünleriyle ilgili olarak açtıkları birimlere ilişkin;
- Kira, kurulum/ dekorasyon ve konsept mimari çalışma ile depolama hizmetine ilişkin %50 oranında ve yıllık en fazla 6.200.000 TL.,
- Hedef pazarlara girebilmek için gerekli olan ve çevre, kalite ve insan sağlığına yönelik teknik mevzuata uyum sağlanabilmesini teminen gerçekleştirilen; kalite, hijyen, çevre belgeleri ile insan, can ve mal emniyeti ve güvenliğini gösterir işaretlere ilişkin danışmanlık dahil her türlü giderleri ile ruhsatlandırma, test/ klinik giderleri %50 oranında, en fazla yılda 1.000.000 TL.
- Destek kapsamına alınan markaları ile ilgili olarak franchise vermeleri halinde, franchising sistemi ile yurt dışında açılacak ve faaliyete geçirilecek yıllık en fazla 10 mağazaya ilişkin;
- Kurulum/dekorasyon harcamaları, kira giderleri %50 oranında, birim başına en fazla iki yıl süresince ve yıllık birim başına azami 400.000 TL.,
- Şirketlerin uluslararası pazarlarda rekabet avantajını artırmak üzere, alacakları kurumsal altyapı geliştirmeye yönelik danışmanlık harcamaları ile hedef pazarlarına yönelik alınan danışmanlık hizmetine ilişkin giderlerin yıllık en fazla 1.200.000 TL.,
- Destek kapsamına alınan markalı ürünleriyle ilgili, destek kapsamındaki şirket veya harcama yetkisi verilen şirket tarafından istihdam edilen moda/endüstriyel ürün tasarımcısı ile ürün geliştirme departmanında görev alan mühendislerine ilişkin giderler, %50 oranında ve yıllık en fazla 800.000 TL.,
- Pazar araştırması çalışması ve raporlarına ilişkin giderler, %50 oranında ve yıllık en fazla 400.000 TL.’si

desteklenmektedir.

b) TURQUALITY® Destek Programı Kapsamındaki Firmalar için;

- Hedef pazar olarak belirledikleri ve Bakanlıkça onaylanan ülkelerde, destek kapsamına alınan markalı ürünleriyle ilgili olarak gerçekleştirdikleri tanıtım harcamalarının %50’si
- Fuar harcamalarının %50’si

- Patent, faydalı model ve endüstriyel tasarım tescili ile destek kapsamına alınan markalarının yurt dışında tescili ve korunmasına ilişkin harcamaları ile ilişkin giderleri, her hedef pazar başına 5 yıl ve %50 oranında
- Hedef pazarlara girebilmek için gerekli olan ve çevre, kalite ve insan sağlığına yönelik teknik mevzuata uyum sağlanabilmesini teminen gerçekleştirilen; kalite, hijyen, çevre belgeleri ile insan, can ve mal emniyeti ve güvenliğini gösterir işaretlere ilişkin danışmanlık dahil her türlü giderleri ile ruhsatlandırma, test/ klinik giderleri %50 oranında
- Destek kapsamına alınan markalarına yönelik olarak, destek kapsamındaki şirket veya harcama yetkisi verilen şirket tarafından istihdam edilen moda/endüstriyel ürün tasarımcısı, ürün geliştirme alanında görev alan mühendislerine ilişkin giderler, aynı anda azami 10 kişi için, ilk beş yıl %50 oranında
- Hedef pazar olarak belirledikleri ve Bakanlıkça onaylanan ülkelerde, TURQUALITY® Sertifikasını haiz markalı ürünleriyle ilgili olarak gerçekleştirildikleri tanıtım harcamaları %50 oranında,
- Hedef pazar olarak belirledikleri ve Bakanlıkça onaylanan ülkelerde, TURQUALITY® Sertifikasını haiz markalı ürünleriyle ilgili olarak;
- Program boyunca açtıkları azami aynı anda 50 adet mağazaya ilişkin;
- Kiralanan birimin konsept mimari çalışma ve kurulum/dekorasyon giderleri, birim başına azami 800.000 TL, kira giderinin her hedef pazar başına 5 yıl boyunca %50'si
- Franchise vermeleri halinde, franchising sistemi ile yurt dışında faaliyete geçirilecek, 5 yıllık destek süresi boyunca toplam azami 100 mağaza için,
- Kira giderleri, aynı mağaza için en fazla iki yıl süresince ve yıllık mağaza başına azami 800.000 TL,
- Kurulum/dekorasyon harcamalarına ilişkin mağaza başına azami 400.000 TL.,
- Pazar araştırması çalışması ve raporlarına ilişkin giderler, her hedef pazar başına 5 yıl %50 oranında
- Şirketlerin uluslararası pazarlarda rekabet avantajını artırmak üzere, alacakları kurumsal altyapı geliştirmeye yönelik danışmanlık harcamaları ile hedef pazarlarına yönelik alınan danışmanlık hizmetine ilişkin giderlerin %50'si

desteklenmektedir.

2.3.5. Pazar Araştırması ve Pazara Giriş Desteği

Pazar Araştırması ve Pazara Giriş Desteği çerçevesinde Ticaret Bakanlığı tarafından sağlanan destek mekanizmaları, yurtdışı pazar araştırması desteği, rapor ve yurtdışı şirket alım desteği, ileri teknolojiye sahip yurt dışı şirket alım desteği, yurtdışında yerleşik şirkete ait marka alım desteği, sektörel ticaret heyeti ve alım heyeti destekleri ile e- ticaret sitelerine üyelik desteğidir.

Yurtdışı Pazar Araştırması Desteği

Ticaret Bakanlığınca sınai ve/veya ticari faaliyette bulunan şirketler tarafından gerçekleştirilen yurt dışı pazar araştırması gezilerine ilişkin giderler desteklenmektedir.

Sağlanan Destekler

Bir yurt dışı pazar araştırması gezisi kapsamında en fazla 2 şirket çalışanının aşağıda belirtilen giderleri desteklenir:

- Ulaşım: Uluslararası ve şehirlerarası ulaşımda kullanılan ekonomi sınıfı uçak, tren, gemi ve otobüs bileti ücretleri ile günlük 50 ABD Dolarına kadar araç kiralama giderleri,
- Konaklama: Şirket başına günlük 150 ABD Dolarına kadar konaklama (oda + kahvaltı) giderleri.

Destek Tutarı

Yurt dışı pazar araştırması gezilerine ilişkin giderler %70 oranında ve yurt dışı pazar araştırması gezisi başına en fazla 5.000 ABD Dolarına kadar desteklenmektedir.

Rapor ve Yurtdışı Şirket Alım Desteği

Yurt dışına yönelik pazara giriş stratejileri ile eylem planlarının oluşturulabilmesi amacıyla satın alınan rapor giderleri ile yurt dışında yerleşik şirket alımlarına yönelik mali ve hukuki danışmanlık hizmetlerine ilişkin giderler desteklenmektedir.

Sağlanan Destekler

Ticaret Bakanlığınca şirketler ile işbirliği kuruluşlarının yurt dışına yönelik pazara giriş stratejileri ile eylem planlarının oluşturulabilmesi amacıyla satın alınan sektör, ülke, yurt dışında yerleşik şirket veya marka odaklı rapor giderleri ile yurt dışında yerleşik şirket alımlarına yönelik mali ve hukuki danışmanlık hizmetlerine ilişkin giderler desteklenmektedir.

Destek Tutarı

Bahse konu giderler, şirketler için %60, işbirliği kuruluşları için %75 oranında ve yıllık en fazla 200.000 ABD Dolarına kadar desteklenmektedir.

İleri Teknolojiye Sahip Yurtdışı Şirket Alım Desteği

İleri teknolojiye sahip ve teknoloji transferi sağlayacak merkezleri yurt dışında bulunan yerleşik şirketlerin satın alınmasına yönelik mali ve hukuki danışmanlık hizmetlerine ilişkin giderler Ticaret Bakanlığınca desteklenmektedir.

Satın alınacak yurt dışında yerleşik şirketin ileri teknolojiye sahip ve teknoloji transferi sağlayacak nitelikte olduğuna ilişkin karar; Ticaret Bakanlığı'nın yanı sıra, TÜBİTAK ve/veya başvuru bazında gerekli görülen üniversite, ileri teknoloji enstitüsü ve diğer kamu kurum/kuruluşlarının temsilcilerinin katılımıyla oluşturulacak Değerlendirme Komisyonu tarafından oybirliği ile verilir.

Sağlanan Destekler

Şirketlerin, ileri teknolojiye sahip ve teknoloji transferi sağlayacak merkezleri yurt dışında bulunan yerleşik şirketlerin satın alınmasına yönelik mali ve hukuki danışmanlık hizmetlerine ilişkin giderleri desteklenmektedir.

Destek Tutarı

İleri teknolojiye sahip ve teknoloji transferi sağlayacak yurt dışında yerleşik şirketlerin alımında kullanılan kredi faiz giderlerinin Türk Lirası cinsi kredilerde 5 puanı, döviz kredileri ve dövize endeksli kredilerde 2 puanı toplam 3.000.000 ABD Dolarına kadar desteklenir. Faiz desteği, ilk faiz ödeme tarihinden itibaren 5 yıllık faiz ödemelerine verilir.

İleri teknolojiye sahip yurt dışında yerleşik şirket alımına yönelik danışmanlık giderleri ile faiz harcamalarına ilişkin giderlerin desteklenebilmesi için Bakanlıktan ön onay alınması gerekir.

İleri teknolojiye sahip yurtdışı şirketin alım bedeli, şirketin satın alımına yönelik sözleşme tutarı ile satın alınacak şirkete ilişkin danışmanlık firmasının hazırlanmış Şirket Değerleme Raporu dikkate alınarak Bakanlık tarafından değerlendirilir.

Destekten yararlanacak şirketin Bakanlığa sunacağı ileri teknolojiye sahip yurtdışı şirkete ait Şirket Değerleme Raporunu hazırlayacak danışmanlık firmalarının özellikleri, Genelge ile belirlenmiştir. İleri Teknolojiye Sahip Yurtdışı Şirket Değerleme Raporunun içereceği hususlar, Genelge ile belirlenmiştir. Destekten yararlanacak şirket, Bakanlığa sunacağı ileri teknolojiye sahip yurtdışı şirkete ait Şirket Değerleme Raporu için, rapor desteğinden faydalanabilir.

Yurtdışında Yerleşik Şirkete Ait Marka Alım Desteği

Yurt dışında yerleşik şirkete ait markanın alımında kullanılan kredi faiz giderleri Ticaret Bakanlığınca desteklenmektedir.

Sağlanan Destekler

Yurt dışında yerleşik şirkete ait ve kriterleri Genelge ile belirtilen markanın alımında kullanılan kredi faiz giderleri desteklenmektedir.

Destek Tutarı

Yurt dışında yerleşik şirkete ait markanın alımında kullanılan kredi faiz giderlerinin Türk Lirası cinsi kredilerde 5 puanı, döviz kredileri ve dövize endeksli kredilerde 2 puanı toplam 2.000.000 ABD Dolarına kadar desteklenmektedir. Bir şirket en fazla 3 marka için kredi faiz desteğinden yararlanabilmektedir.

Yurt dışında yerleşik şirkete ait marka alımına yönelik faiz harcamalarına ilişkin giderlerin desteklenebilmesi için Ticaret Bakanlığı'ndan ön onay alınması gerekmektedir. Ön onay başvurusu tarihi itibarıyla yurtdışında yerleşik şirkete ait markanın yerleşik olduğu ülkede veya uluslararası olarak en az 10 yıldır tescilli olması ve tescilin geçerlilik süresinin devam ediyor olması gerekmektedir.

Yurt dışında yerleşik şirkete ait markanın alım bedeli, markanın satın alımına yönelik sözleşme tutarı ile satın alınacak markaya ilişkin danışmanlık firmasınınca hazırlanmış Marka Değerleme Raporu dikkate alınarak Ticaret Bakanlığı tarafından değerlendirilmektedir.

Destekten yararlanacak şirketin Ticaret Bakanlığı'na sunacağı yurtdışında yerleşik şirkete ait Marka Değerleme Raporunu hazırlayacak danışmanlık şirketlerine ilişkin kriterler ile Marka Değerleme Raporunun içereceği hususlar, Genelge ile belirlenmiştir.

Destekten yararlanacak şirket, Ticaret Bakanlığı'na sunacağı yurtdışında yerleşik şirkete ait Marka Değerleme Raporu için, rapor ve danışmanlık desteğinden faydalanabilmektedir.

Sektörel Ticaret Heyeti ve Alım Heyeti Programlarının Desteklenmesi

İşbirliği Kuruluşlarınca düzenlenen sektörel ticaret heyeti ile alım heyeti programlarına ilişkin giderlerin desteklenmesi amaçlanmaktadır.

Sağlanan Destekler

- Ulaşım,
- Konaklama,
- Tercümanlık giderleri,
- Seminer, konferans, toplantı ve ikili görüşmelerin yapıldığı yerlerin kiralama giderleri,
- Fuar katılımına ilişkin giderler,
- Görsel ve yazılı tanıtım giderleri,
- Halkla ilişkiler hizmeti gideri,
- Sergilenecek ürünlerin nakliye giderleri.

Destek Tutarı

Ticaret Bakanlığı koordinasyonunda İşbirliği Kuruluşlarınca düzenlenen sektörel ticaret heyeti programlarına ilişkin giderler % 50 oranında ve program başına 100.000 ABD Dolarına kadar, alım heyeti programlarına ilişkin giderler % 50 oranında ve program başına 75.000 ABD Dolarına kadar desteklenir.

Sektörel ticaret heyetlerinin Bakanlıkça belirlenen hedef ve öncelikli ülkelere yönelik olması durumunda destek oranı on puan artırılır.

E- Ticaret Sitelerine Üyelik Desteği

Ticaret Bakanlığınca firmaların İşbirliği Kuruluşları eliyle e-ticaret sitelerine toplu üyelik giderleri desteklenmektedir.

Sağlanan Destek

İşbirliği Kuruluşlarının 250 ve daha fazla sayıda üye firması için Ticaret Bakanlığı'nın onayladığı bir e-ticaret sitesinden aldıkları üyelik hizmeti için ödedikleri bedeller desteklenmektedir.

Destek Tutarı

Üyelik giderleri % 80 oranında ve her bir şirket için, e-ticaret sitesi başına yıllık 2.000 ABD Dolarına kadar desteklenmektedir.

İşbirliği Kuruluşları en fazla 5 e-ticaret sitesi için destekten yararlanabilir. Toplu üyelik başvurularında yer alan şirketlerin aynı site için en fazla 3 yıllık üyeliği desteklenir.

2.3.6. Uluslararası Rekabetçiliğin Geliştirilmesi Desteği (UR-GE)

İşbirliği Kuruluşlarının Ticaret Bakanlığınca uygun görülen proje bazlı ihtiyaç analizi, eğitim/danışmanlık, tanıtım, yurtdışı pazarlama, alım heyeti ve bireysel danışmanlık faaliyetlerine ilişkin giderlerinin desteklenmesi amaçlanmaktadır. UR-GE projeleri, Ticaret Bakanlığı koordinasyonunda İşbirliği Kuruluşları eliyle yürütülmektedir.

İşbirliği Kuruluşları, Türkiye İhracatçılar Meclisi, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği, Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu, İhracatçı Birlikleri, Ticaret ve/veya Sanayi Odaları, Organize Sanayi Bölgeleri, Endüstri Bölgeleri, Teknoloji Geliştirme Bölgeleri, Sektör Dernekleri ve Kuruluşları, Sektörel Dış Ticaret Şirketleri (SDŞ), Ticaret Borsaları, İşveren Sendikaları ile imalatçıların kurduğu dernek, birlik ve kooperatiflerdir.

Sağlanan Destekler

UR-GE projesi kapsamında gerçekleştirilen ihtiyaç analizi, eğitim/danışmanlık, tanıtım, yurtdışı pazarlama, alım heyeti ve bireysel danışmanlık faaliyetlerine ilişkin giderler desteklenmektedir.

Destek Tutarı

UR-GE projelerinin ilk aşaması ihtiyaç analizidir. Analiz sürecinde firmalar ve sektörün durum analizi yapılarak 3 yıllık proje süresince gerçekleştirilecek faaliyetleri içeren yol haritası hazırlanmaktadır. İhtiyaç analizini takip eden süreçte, analiz çıktıları doğrultusunda eğitim, danışmanlık, yurtdışı pazarlama ve alım heyeti faaliyetleri gerçekleştirilmektedir.

Bir UR-GE projesi süresince ihtiyaç analizi, eğitim, danışmanlık ve tanıtım faaliyetleri için en fazla 400.000 ABD Dolarına kadar, yurt dışı pazarlama faaliyeti için faaliyet başına 150.000 ABD Dolarına kadar en fazla 10 faaliyet ve alım heyetleri için faaliyet başına 100.000 ABD Dolarına kadar en fazla 10 alım heyeti için destek sağlanmaktadır.

Bu projelerde görevlendirilen en fazla 2 (iki) uzman personelin istihdam giderlerinin en fazla %75'i desteklenmektedir.

İhtiyaç analizi, eğitim ve/veya danışmanlık faaliyetleri ile yurt dışı pazarlama ve alım heyeti faaliyetlerine katılan şirketlerin, proje bitiminde Ticaret Bakanlığı'nca uygun görülen konularda yıllık 50.000 ABD Dolarına kadar 3 yıl alacakları proje bazlı bireysel danışmanlık hizmetlerine ilişkin giderleri, %70 oranında desteklenmektedir.

UR-GE projesinin süresi 3 yıl olup, projenin performansına göre proje süresi 2 yıla kadar uzatılabilmektedir.

2.3.7. Pazara Giriş Belgelerinin Desteklenmesi

Ticaret Bakanlığı, firmalar tarafından çevre, kalite ve insan sağlığına yönelik teknik mevzuata uyum sağlanabilmesini teminen akredite edilmiş kurum ve/veya kuruluşlardan alınan yurt dışı pazara giriş belgelerinin belgelendirme işlemleri ile küresel tedarik zincirine daha etkin bir tedarikçi olarak katılımlarını sağlamak için ara malı üretim ve ihracat yetkinliklerinin artırılmasına yönelik gerçekleştirilen harcamaların belirli bir bölümünü desteklemektedir.

Firmalar tarafından çevre, kalite ve insan sağlığına yönelik teknik mevzuata uyum sağlanabilmesini teminen akredite edilmiş kurum ve/veya kuruluşlardan alınan yurt dışı pazara giriş belgelerinin belgelendirme işlemleri Ticaret Bakanlığınca desteklenmektedir.

Sağlanan Destekler

Firmalar tarafından akredite edilmiş kurum ve/veya kuruluşlardan alınan yurt dışı pazara giriş belgelerinin belgelendirme işlemleri Ticaret Bakanlığınca desteklenmektedir.

Destek Tutarı

Pazara giriş belgelerine ilişkin giderler %50 oranında, firma başına yıllık en fazla 250.000 ABD Dolarına kadar desteklenmektedir.

Küresel Tedarik Zinciri Yetkinlik Projeleri

Küresel tedarik zincirinde yer alma potansiyeline haiz firmaların tedarik zincirine eklemlenmesini teminen proje bazlı olarak ihtiyacı olan giderleri Ticaret Bakanlığınca desteklenmektedir.

Sağlanan Destekler

Firmaların proje kapsamındaki yazılım alımı, eğitim/danışmanlık, müşteri ziyaretleri, sertifikasyon, ürün geliştirmeye dönük makine ekipman alımı ve yurt dışı ofis depo kiralama giderleri Ticaret Bakanlığınca desteklenmektedir.

Destek Tutarı

Firmaların bahse konu giderleri %50 oranında, proje başına 1.000.000 ABD Doları'na kadar desteklenmektedir. Firmaların azami 1 projesi destek kapsamındadır. Firmaların üretici olması gerekmektedir. Proje süresi 2 yıldır.

2.4. ULAŞTIRMA VE ALTYAPI BAKANLIĞI

Toplumun yaşam kalitesinin yükseltilmesine ve ülke kalkınmasına katkı sağlamak amacıyla; ulaştırma, denizcilik, haberleşme, uzay ve bilgi teknolojileri alanlarında dengeli, güvenli, ekonomik, erişilebilir, ekolojik yapıyı gözeten, sürdürülebilir, kaliteli hizmet verilmesini sağlamak ve denetlemek amacıyla Bakanlık yatırımcılara destekler sunmaktadır.

2.4.1. Elektronik Haberleşme, Uzay ve Havacılık Sektöründe Ar-Ge Projeleri Desteği

Destek Üst Limiti: Üst limit belirlenmemiştir.

Destek Alt Limiti: Alt limit belirlenmemiştir.

Destek Oranı: %75'e kadar

Elektronik haberleşme, havacılık ve uzay teknolojileri ile ilgili olarak yerli tasarım ve üretimine yönelik araştırma, geliştirme ve eğitim faaliyetlerine ilişkin proje başvurularının değerlendirilmesi, desteklenmesi amacıyla Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı tarafından "Araştırma Geliştirme Projelerinin Desteklenmesine İlişkin Yönetmelik" hazırlanarak 27/02/2015 tarihli 29280 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanmıştır.

Yönetmelik ile desteklenecek projelere verilecek destek tutarı için bir limit konulmamıştır. Bu vesile ile stratejik öneme haiz büyük bütçeli projelerin desteklenmesi amaçlanmıştır.

Buna göre Bakanlık, yönetmeliğin amacı doğrultusunda her yıl için öncelikli proje konularını belirleyerek internet sitesinden ilan edecektir. Başvurular, ilan süreci içerisinde Bakanlığa yapılacaktır.

Programa, kamu kurum ve kuruluşları ile KOBİ'ler, KOBİ niteliğinde olmayan firmalar ve yükseköğretim kurumları başvuruda bulunabileceklerdir.

Destek programı başvurusuna ilişkin önemli bilgiler:

- Ar-Ge projesine destek başvurusunda bulunan kuruluşun proje konusu, ticaret siciline kayıtlı faaliyet alanıyla ilişkili olması gerekmektedir.
- Başvuru yapan kuruluşun, başvuru tarihinden önceki 1 yıl süresince aktif olarak faaliyette olması, projede görevlendirilecek personelin en az üçte biri kadar personeli bu süre içerisinde istihdam ediyor olması ve bunu belgeleyerek başvurusuyla birlikte sunması gerekmektedir.
- İki veya daha fazla kuruluş bir araya gelerek ortak proje başvurusunda bulunabilmektedir. Bu durumda ortaklardan biri asıl proje muhatabı olarak proje başvurusunda belirtilmesi gerekmektedir. İlk ödeme tutarı, toplam destek tutarının yüzde 20'sinden fazla olmamalıdır. Destek kapsamında yapılacak nihai ödeme, proje sonuç raporunun Bakanlık tarafından onaylanmasından sonra yapılacak ve nihai ödeme tutarı, toplam destek tutarının yüzde 20'sinden az olamaz.

2.5. TÜRKİYE İŞ KURUMU (İŞKUR)

Türkiye İş Kurumu tarafından finanse edilen teşvikler ve destekler şu şekildedir:

1. Kadınlar, Gençler ve Mesleki Yeterlilik Belgesi Sahipleri için İstihdam Teşviki,
2. İşsizlik Ödeneği Alanları İstihdam Eden İşverenler için İstihdam Teşviki,
3. İlave İstihdam Teşviki
4. Üç Aylık Ücret Desteği
5. Asgari Ücret Desteği
6. İşyerlerine Yönelik Mesleki Eğitim Kursları
7. İşbaşı Eğitim Programları,
8. Geleceğin Mesleklerinde İşbaşı Eğitim Programı Düzenlenmesine İlişkin Uygulama,
9. İşe İlk Adım Projesi,
10. Kadınlara Yönelik Çocuk Bakım Desteği Uygulaması,
11. İş'te Anne Projesi,
12. Mesleki Eğitim ve Beceri Geliştirme İşbirliği Projesi (MEGİP)

2.5.1. Kadınlar, Gençler ve Mesleki Yeterlilik Belgesi Sahipleri için İstihdam Teşviki

Destek Üst Limiti: Prime esas aylık kazanç üst sınırına göre beyan edilen ücret üzerinden hesaplanan sigorta primi işveren payı

Destek Alt Limiti: Asgari ücret üzerinden hesaplanan sigorta primi işveren payı

Destek Oranı: %20,5

2011 Yılında getirilen 6111 Sayılı "Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması ile Sosyal Sigortalar ve

Genel Sağlık Sigortası Kanunu ve Diğer Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un 74. maddesiyle 4447 sayılı Kanunda yapılan en önemli değişiklik, Geçici 7. ve Geçici 9. Maddeleri değiştirmesi ve Geçici 10. Maddenin yürürlüğe konulmasıdır. 2015 yılında sona eren teşvikin süresi 2020 yılına kadar uzatılmıştır. Buna göre; 31.12.2020 tarihine kadar özel sektör işverenlerince işe alınan kişilerin, işverenin son 6 ayda çalıştırdığı ortalama işçi sayısına ilave olarak işe alınmaları kaydıyla, bu kişilerin özelliklerine göre göre sigorta primlerinin işveren hisselerine ait tutarın belirli bir kısmının İşsizlik Sigortası Fonundan karşılanması düzenlenmiştir. Bu düzenlemeyle sigorta prim teşvikinin aşağıdaki şekilde uygulanması öngörülmüştür:

18 Yaşından büyük kadınlar ve 18-29 yaş arası erkekler için;

- Mesleki yeterlik belgesi sahipleri 48 ay, İŞKUR'a kayıtlı işsiz olmaları halinde ilave 6 ay olmak üzere 54 ay,
- Mesleki ve teknik eğitim veren okulları veya İŞKUR tarafından düzenlenen işgücü yetiştirme kurslarını bitirenler 36 ay, İŞKUR'a kayıtlı işsiz olmaları halinde ilave 6 ay olmak üzere 42 ay
- Mesleki yeterlilik belgesi olmayan ya da herhangi bir mesleki ve teknik eğitim veren okulu veya İŞKUR tarafından düzenlenen işgücü yetiştirme kurslarını bitirmeyenler 24 ay, ancak İŞKUR'a kayıtlı işsiz olmaları halinde ilave 6 ay olmak üzere 30 ay

29 Yaşından büyük erkekler için;

- Mesleki yeterlik belgesi sahibi olanlar ve mesleki ve teknik eğitim veren okulları veya İŞKUR tarafından düzenlenen işgücü yetiştirme kurslarını bitirenler 24 ay, İŞKUR'a kayıtlı işsiz olmaları halinde ilave 6 ay olmak üzere 30 ay,
- Mesleki yeterlilik belgesi olmayan ya da herhangi bir mesleki ve teknik eğitim veren okulu veya İŞKUR tarafından düzenlenen işgücü yetiştirme kurslarını bitirmeyen ancak İŞKUR'a kayıtlı işsiz olanlar 6 ay,
- Hâlihazırda hizmet akdi ile çalışanlardan, maddenin yürürlüğe girdiği tarihten sonra mesleki yeterlik belgesi alanlar veya mesleki ve teknik eğitim veren okulları bitirenler: 12 ay

4447 Sayılı Kanuna, geçici 10. maddeyle getirilen bu düzenlemelerle; daha önce 5763 sayılı Kanunla Türkiye'de ilk defa dezavantajlı gruplara yönelik getirilen teşviklerin kapsamı genişletilmiş ve mesleki eğitimle ilişkilendirilmiştir. İŞKUR'un düzenlediği işgücü yetiştirme kurslarını bitirenlerin teşvik kapsamına alınması ve İŞKUR'a kayıtlı işsiz olanlara ilave 6 ay teşvik verilmesine yönelik uygulamalar, Türkiye'deki işgücü piyasasının kayıt altına alınması ve Aktif İşgücü Programlarına ayrılan kaynakların istihdama dönüşmesi bakımından önemlidir.

2.5.2. İşsizlik Ödeneği Alanları İstihdam Eden İşverenler için İstihdam Teşviki

Destek Üst Limiti: Prime esas günlük kazanç alt sınırı ve prim ödeme gün sayısının çarpılması suretiyle bulunan tutar üzerinden %33,5

Destek Alt Limiti: - Destek Oranı: %33,5

18/08/2009 tarihli ve 5921 sayılı "İşsizlik Sigortası Kanunu ile Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun" ile 4447 sayılı Kanunda değişiklik yapılarak, İşsizlik Ödeneği alanları istihdam eden işverenlere teşvik getirilmiştir.

İşsizlik ödeneği alanların; işe alındığı tarihten önceki aydan başlayarak işe alan işyerine ait son altı aylık dönemde, prim ve hizmet belgelerinde bildirilen ortalama sigortalı sayısına ilave olarak işe alınması kaydıyla, 5510 sayılı Kanunun 81 inci maddesinde sayılan ve 82 nci maddesi uyarınca belirlenen prime esas kazanç alt sınırı üzerinden hesaplanan kısa vadeli sigorta primi tutarının yüzde biri olmak üzere işçi ve işveren payı sigorta primleri ile genel sağlık sigortası primi, kalan işsizlik ödeneği süresince Fondan karşılanmaktadır.

Bu teşvikten yararlananlar, 5 puanlık prim teşvikinden yararlanamadığı için teşvik yeterince etkin olamamıştır. Teşvik için herhangi bir bitiş süresi öngörülmemiştir.

2.5.3. İlave İstihdam Teşviki

Destek Üst Limiti: Günlük brüt asgarî ücretin sigortalının prim ödeme gün sayısı ile çarpımı sonucu bulunacak tutar (2.558,40 TL.'ye kadar)

Destek Alt Limiti: Sigortalının prime esas kazanç alt sınırı üzerinden hesaplanan sigortalı ve işveren hissesi primlerinin tamamı (30 gün prim ödenmesi halinde 959,40 TL.)

Destek Oranı: %37,5

2018 yılında “Çalışma Hayatında Milli Seferberlik” kapsamında hayata geçirilen “İlave İstihdam Teşviki” ile imalat ve bilişim sektörü ve kadın, genç ve engellilere yönelik destek tutarında ve süresinde farklılaştırma yapılmıştır.

Teşvik kapsamında özel sektör işverenlerine önceki takvim yılındaki ortalama çalışan sayısına ilave olarak istihdam edecekleri her bir sigortalı için prim ve vergi desteği sağlanmaktadır.

Teşvik, 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanununun Geçici 19 uncu ve 21 nci maddeleri kapsamında uygulanmaktadır.

Geçici Madde 19'a göre; Kuruma kayıtlı işsizler arasından 01/01/2018 ila 31/12/2020 tarihleri arasında özel sektör işverenlerince 5510 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında işe alınanların; işe girdikleri aydan önceki 3 aylık sürede toplam 10 günden fazla 5510 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) ve (c) bentleri kapsamında Sosyal Güvenlik Kurumuna bildirilmemiş olmaları ve isteğe bağlı sigortalılık hariç 5510 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi kapsamında sigortalı olmamaları, işe alındıkları yıldan bir önceki takvim yılında işe alındıkları işyerinden bildirilen aylık prim ve hizmet belgelerindeki veya muhtasar ve prim hizmet beyannamelerindeki sigortalı sayısının ortalamasına ilave olmaları kaydıyla, işyerinin imalat veya bilişim sektöründe faaliyet göstermesi halinde ilgili döneme ait günlük brüt asgarî ücretin sigortalının prim ödeme gün sayısı ile çarpımı sonucu bulunacak tutarı geçmemek üzere, sigortalının 5510 sayılı Kanunun 82 nci maddesi uyarınca belirlenen prime esas kazançları üzerinden hesaplanan sigortalı ve işveren hissesi primlerinin tamamı tutarında; işyerinin diğer sektörlerde faaliyet göstermesi halinde sigortalının 5510 sayılı Kanunun 82 nci maddesi uyarınca belirlenen prime esas kazanç alt sınırı üzerinden hesaplanan sigortalı ve işveren hissesi primlerinin tamamı tutarında, her ay bu işverenlerin Sosyal Güvenlik Kurumuna ödeyecekleri tüm primlerden mahsup edilmek suretiyle işverene prim desteği sağlanır ve destek tutarı Fondan karşılanır.

Bu maddeyle sağlanan prim desteği 2020 yılı Aralık ayı/dönemi aşılmamak üzere, destek kapsamına giren sigortalılar için 12 ay süreyle uygulanır. Ancak bu süre; işe giriş tarihi itibarıyla 18 yaşından büyük kadın, 18 yaşından büyük 25 yaşından küçük erkek sigortalılar ile Kuruma engelli olarak kayıtlı sigortalılar için 18 ay olarak uygulanır.

Bu maddeyle sağlanan teşvikten yararlanmakta olan işverenler, bu teşvikten yararlanılan ayda aynı sigortalı için diğer sigorta primi teşvik, destek ve indirimlerinden yararlanamaz.

Geçici Madde 21'e göre ise; bu Kanunun geçici 19 uncu ve geçici 20 nci maddeleri kapsamında işe alınanların ücretlerinin, ilgili yılda uygulanan asgarî ücretin aylık brüt tutarının prim ödeme gün sayısına isabet eden tutarı üzerinden hesaplanan gelir vergisinin asgarî geçim indirimi uygulandıktan sonra kalan kısmı, verilecek muhtasar beyanname üzerinden tahakkuk eden vergiden terkin edilir. Bu madde kapsamında yapılan ücret ödemelerine ilişkin düzenlenen kâğıtlara ait damga vergisinin aylık brüt asgarî ücretin prim ödeme gün sayısına isabet eden kısmı beyan edilmez ve ödenmez.

Bu madde kapsamında gelir vergisi stopajı teşvikinden yararlananlar, diğer kanunlarda yer alan benzer nitelikli gelir vergisi stopajı teşviklerinden yararlanamaz.

İlave İstihdam Teşvikinden yararlanılabilmesi için;

Sigortalı yönünden aranan şartlar

- 01/01/2018 ila 31/12/2020 tarihleri arasında özel sektör işverenlerince işe alınmış olması,
- İŞKUR'a kayıtlı işsiz olması,
- İşe giriş tarihinden önceki 3 aylık sürede toplam 10 günden fazla 5510 sayılı Kanununun 4 üncü maddesinin 1 inci fıkrasının (a), (b) ve (c) bentleri kapsamında sigortalılıklarının bulunmaması (SGK'ya bildirilmemiş olmaları).

İşyeri yönünden aranan şartlar

- Özel sektör işverenine ait olması,
- Sigortalının işe giriş tarihinden önceki takvim yılına ilişkin işyerinin ortalama sigortalı sayısına ilave olarak çalıştırılması,
- Aylık prim ve hizmet belgelerinin yasal süresi içinde SGK'ya verilmesi,
- Tahakkuk eden sigorta primlerinin yasal süresi içinde ödenmesi,
- İşyerinden kaynaklanan yasal ödeme süresi geçmiş prim ve idari para cezası borcunun bulunmaması,
- Kayıt dışı sigortalı çalıştırıldığı veya sahte sigortalı bildiriminde bulunduğu yönünde bir tespit bulunmaması.

2.5.4. Üç Aylık Ücret Desteği

22/02/2019 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan "Sosyal Hizmetler Kanunu İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun"un 8. Maddesi ile, 25/8/1999 tarihli ve 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanununun geçici 19 uncu maddesine son fıkradan önce gelmek üzere şu fıkra eklenmiştir:

4447 / Geçici Madde 19 / (Ek fıkra:21/2/2019-7166/8 md.) 01/02/2019 ila 30/4/2019 tarihleri arasında işyerlerinde 2018 yılı Ocak ila Aralık ayları/döneminde aylık prim ve hizmet belgesi veya muhtasar ve prim hizmet beyannamesi ile 5510 sayılı Kanununun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında uzun vadeli sigorta kollarından en az sigortalı bildirim yapılan aydaki/dönemdeki sigortalı sayısına ilave olarak işe alınanların, iş sözleşmesinin işveren tarafından haklı nedenlerle feshedilmesi hariç olmak üzere, işe alındıkları tarihten itibaren 9 aylık sürede iş sözleşmesi feshedilmeksizin çalıştırılmaları halinde bu maddede belirtilen prim desteği ile birlikte işe alındıkları ay dâhil 3 aylık süre için prim ödeme gün sayısının 67,36 Türk lirası ile çarpımı sonucu bulunacak tutar Fondan karşılanmak üzere işverene destek olarak ayrıca sağlanır. Bu fıkra kapsamında işverene sağlanan ücret desteği işverenin Sosyal Güvenlik Kurumuna olan borçlarına mahsup edilir, ancak işverene ödenmez.

Buna göre; işverenlerin 2018'de uzun vadeli sigorta kollarından en az işçi çalıştırdıkları aydaki çalışan sayısına ilave olarak 2019 yılı Şubat, Mart veya Nisan aylarında sağlayacakları ilave istihdam için 3 ay süreyle ücret desteği sağlanmaktadır. İlave istihdam ücret desteği uygulaması ile; ücret desteğiyle desteklenen yararlanan sigortalının 3 aylık destek süresinin akabinde 6 ay boyunca işyerinde istihdamda kalması hedeflenmektedir.

Üç Aylık Ücret Desteğinden yararlanılabilmesi için;

Sigortalı yönünden aranan şartlar

- 01/02/2019 ila 30/4/2019 tarihleri arasında işe alınmış olması,
- Türkiye İş Kurumuna kayıtlı işsiz olması,

- İşe giriş tarihinden önceki üç aylık sürede toplam on günden fazla 5510/4-1 ve (c) bentleri kapsamında Kuruma bildirilmemiş olmaları ve isteğe bağlı sigortalılık hariç 5510/4-1 -(b), ek 6, ek 9 uncu madde birinci fıkra kapsamında sigortalı olmamaları.

İşyeri yönünden aranan şartlar

- Özel sektör işvereni olması,
- 2018 yılında Kuruma uzun vadeli sigorta kollarına tabi olarak en az sayıda bildirim yapılan aydaki/dönemdeki sigortalı sayısına ilave olarak çalıştırılması,
- İş sözleşmesinin işveren tarafından haklı nedenlerle feshi hariç olmak üzere, işe alındıkları tarihten itibaren dokuz aylık sürede işverence iş sözleşmesi feshedilmeksizin çalıştırılmaları,
- Aylık prim ve hizmet belgesinin veya muhtasar ve prim hizmet beyannamesinin yasal süresi içinde Kuruma verilmesi,
- Tahakkuk eden primlerin yasal süresi içinde ödenmesi,
- Yasal ödeme süresi geçmiş sigorta primi, işsizlik sigortası primi, idari para cezası ile bunlara ilişkin gecikme cezası ve gecikme zammı borçlarının bulunmaması,
- Çalıştırdığı kişileri sigortalı olarak bildirmediği veya bildirdiği sigortalıları fiilen çalıştırmadığı yönünde herhangi bir tespitin bulunmaması, şartlarının birlikte gerçekleşmesi gerekmektedir.

01/02/2019 ile 30/04/2019 tarihleri arasında işe alınan sigortalılar için işverenlere 3 aylık süre ile aylık net asgari ücret düzeyinde (2.020,90 TL.) destek sağlanmaktadır.

2.5.5. Asgari Ücret Desteği

Asgari Ücret Desteği 2016 ve 2017 yıllarında 12 ay; 2018 yılında 9 ay olarak uygulanmıştır. 2019'da yapılan yasal düzenleme ile destek süresi 12 aya çıkarılmış ve destek tutarı işyeri büyüklüğüne göre farklılaştırılmıştır.

Söz konusu destek, 5510 sayılı Kanunun geçici 78 inci maddesi kapsamında uygulanmaktadır.

5510 / Geçici 78 inci madde - (Ek:18/1/2019-7162/10 md.):

Bu Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında haklarında uzun vadeli sigorta kolları hükümleri uygulanan sigortalıları çalıştıran işverenlerce;

- a) 2018 yılının aynı ayına ilişkin Kuruma verilen aylık prim ve hizmet belgelerinde veya muhtasar ve prim hizmet beyannamelerinde prime esas günlük kazancı 102 Türk lirası ve altında bildirilen sigortalıların toplam prim ödeme gün sayısını geçmemek üzere, 2019 yılında cari aya ilişkin verilen aylık prim ve hizmet belgelerinde veya muhtasar ve prim hizmet beyannamelerinde bildirilen sigortalılara ilişkin toplam prim ödeme gün sayısının,
- b) 2019 yılı içinde ilk defa bu Kanun kapsamına alınan işyerlerinden bildirilen sigortalılara ilişkin toplam prim ödeme gün sayısının,

2019 yılı Ocak ila Aralık ayları/dönemi için bu maddede belirtilen tutarlar ile çarpımı sonucu bulunacak tutar, bu işverenlerin Kuruma ödeyecekleri sigorta primlerinden mahsup edilir ve bu tutar İşsizlik Sigortası Fonundan karşılanır. Ancak (a) bendinde belirtilen prime esas günlük kazanç tutarı 18/11/2012 tarihli ve 6356 sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu hükümleri uyarınca toplu iş sözleşmesine tabi özel sektör işverenlerine ait işyerleri için 203 Türk lirası olarak esas alınır.

Birinci fıkrada belirtilen işyerlerinin tespitinde; 2018 yılı Ocak ila Kasım ayları/döneminde uzun vadeli sigorta kollarından aylık prim ve hizmet belgeleri veya muhtasar ve prim hizmet beyannameleri ile bildirim yapılan 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamındaki sigortalı sayısının ortalaması esas alınır. Ortalama sigortalı sayısı; 500'ün altında olan işyerleri için günlük 5 Türk lirası, 500 ve üzerinde olan

işyerleri için günlük 3,36 Türk lirası destek sağlar.

Bu kapsamda; 500 ve üzerinde çalışanı olan işyerleri için kişi başı aylık 101 TL; 500 altı çalışanı olan işyerleri için ise kişi başı aylık 150 TL destek sağlanmaktadır. 2019 yılı boyunca 12 ay süreyle uygulanacak olan bu destek aracılığıyla; asgari ücrette yapılan yüksek oranlı artışlardan kaynaklı olarak mevcut istihdam üzerinde oluşabilecek olumsuz etkilerin önüne geçilmesi hedeflenmektedir.

Asgari Ücret Desteğinden yararlanılabilmesi için;

İş arayan yönünden aranan şartlar

- 5510 sayılı Kanununun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında haklarında uzun vadeli sigorta kolları (Malullük, Yaşlılık, Ölüm) hükümleri uygulanan sigortalılar olması.

İşveren yönünden aranan şartlar

- Özel sektör işyeri işverenlerine ait olması,
- 5018 sayılı Kanuna ekli (I) sayılı cetvelde belirtilen kamu idareleri dışında kalan diğer kamu işyeri işverenleri olması.

2.5.6. İşyerlerine Yönelik Mesleki Eğitim Kursları

İşgücü piyasasının ihtiyaç duyduğu tüm mesleklerde işsizlerin niteliklerini geliştirerek istihdam edilebilirliklerini artırmak amacıyla mesleki eğitim kursları düzenlenebilmektedir.

İşverenler İŞKUR desteği ile ihtiyaç duyduğu nitelikteki işgücünü yetiştirebilmektedirler. Bu şekilde eleman ihtiyacını hızlı ve etkin bir şekilde karşılayabilir ve işgücü yetiştirme maliyetlerinden kurtulabilmektedirler.

İşverenler ihtiyaç duyduğu nitelikli işgücünün yetiştirilmesinin yanı sıra hâlihazırda çalışanı olan ancak çeşitli mevzuatlar ile belirlenen belgelere sahip olmayan işçilerinin de belge sahibi olması için çalışanların mesleki eğitimi kurslarından faydalanarak eğitim için hiçbir gider ödemediği çalışanlarını belge sahibi yapabilmektedirler.

Kurslarda eğitici giderleri, kursiyer zaruri gideri ile kısa vadeli sigorta giderleri İŞKUR tarafından karşılanmaktadır.

İstihdam garantili mesleki eğitim kurslarına katılanların en az yüzde ellisi, en az yüz yirmi gün olmak üzere kurs süresi kadar istihdamda kalmaktadır.

Mesleki Eğitim Kurslarına Katılacaklarda Aranan Şartlar

- Kuruma kayıtlı işsiz olmak,
- 15 yaşını tamamlamış olmak,
- Yetiştirilecekleri mesleğe uygun özelliklere sahip olmak,
- İşverenin aradığı özel şartları taşımak,
- İş ve meslek danışmanlığı hizmetlerinden faydalanmış olmak,
- Emekli olmamak.

Eğitilmeye katılmalarına ve kurs sonunda da istihdam edilmelerine engel durumları bulunmadığı il müdürlüğünce uygun görülen yükseköğretim ve açık öğretimde okuyan öğrenciler de kurslara katılabilirler. Kurslara devam zorunludur. Kabul edilebilir mazereti olanlara yüklenicinin onayı alınmak şartı ile eğiticiler/öğreticiler tarafından yazılı olarak izin verilebilir. Ancak bu izin süreleri toplamının, doktor raporu ile tevsik edilebilen en fazla 5 günlük sağlık izni dışında, hangi sebeple olursa olsun kurs süresinin 1/10'unu aşması halinde kursiyerlerin kursla ilişkileri kesilir.

Ayrıca tarımsal faaliyette bulunanlar ile isteğe bağlı sigortalı sayılanlar, sosyal yardım, özürlü maaşı ile dul ve yetim aylığı alanlar da mesleki eğitim kurslarından yararlanabilmektedir.

Mesleki Eğitim Kurslarının Süresi

Kurslar en fazla 160 fiili gündür.

Kursların, günlük en az 5 en fazla 8 saat ve haftada 6 günü geçmemek üzere en az 30 en fazla 40 saattir. Yarım günlük tatiller dahil olmak üzere milli, dini bayramlar ile resmi tatil olan günlerde eğitim yapılamaz ve bu süreler toplam eğitim gününe dahil edilemez.

Mesleki Eğitim Kurslarında Karşılanabilecek Giderler

- Kursiyer zaruri gideri (Günlük 30 TL. ila 50 TL. arasında değişmektedir.)
- İş Kazası ve Meslek Hastalığı Sigortası Primi
- Genel Sağlık Sigortası Prim Giderler
- Sanayi sektöründeki mesleklerde düzenlenecek mesleki eğitim kurslarına katılan kadınların bakmakla yükümlü oldukları 2-5 yaş arası çocukları için aylık 400 TL. bakım desteği kurs süresince karşılanacaktır.

Başvuru Yeri ve Zamanı

81 ilde bulunan Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlükleri ile hizmet merkezlerine istenildiği zaman başvuru yapılarak iş ve meslek danışmanlığı hizmetlerinden faydalanarak kursa katılabilirsiniz.

2.5.7. İşbaşı Eğitim Programları

İşbaşı eğitim programının amacı nitelikli işgücü temin etmekte zorlanan işverenlere işe alacakları kişileri işyerinde belli bir süre gözlemleyerek ve eğitim vererek kişiler hakkında ayrıntılı bilgi sahibi olma ve işe alma konusunda isabetli bir karar verme imkânı sunmaktır. Bu sayede işverenler ihtiyaç duydukları işgücünü herhangi bir maliyete katlanma zorunluluğu bulunmadan kendileri yetiştirme imkânına kavuşmakta ve doğru işçi bulma olanağı elde etmektedirler.

İşbaşı eğitim programı ilgili mevzuatı gereği en az 2 sigortalı çalışanı bulunan ve Kuruma kayıtlı olan tüm işyerlerinde uygulanabilmektedir. Kamu kurumu olmayan ve kamu kurumu teşkilatı içerisinde yer almayan tüm işverenler programa başvuru yapabilmektedir. Program kapsamında işverenler çalışan sayısının %50 istihdam taahhüdü vererek çalışan sayı% 30'una kadar katılımcı talep edebilmektedir.

İşverenin en az %50 istihdam taahhüdü vermesi ve program sonunda katılımcıları program süresi 60 günden az olanlar için en az 60 gün, diğer programlarda ise program süresi kadar istihdam etmesi gerekmektedir.

İşbaşı Eğitim Programı; bilişim ve imalat sektörlerindeki işyeri ve mesleklerde en fazla 6 ay, diğer sektörlerde ise en fazla 3 ay olarak uygulanmaktadır.

Siber güvenlik, bulut bilişim, oyun geliştirme uzmanı ve kodlama gibi çağımızın ve geleceğin meslekleri olarak görülen alanlarda düzenlenecek olan işbaşı eğitim programlarına katılan 18-29 yaş arası gençler için işbaşı eğitim programlarının süresi 9 ay uygulanacaktır.

Program günde en az 5 en fazla 8 saat olmak üzere ve haftada 6 günü aşmamak kaydıyla haftalık 45 saati geçmeyecek şekilde planlanabilir.

Program süresince katılımcı zaruri gideri (günlük 77,70 TL., öğrenciler için 58,27 TL., işsizlik ödeneği alanlar için 38,85 TL.) ve kısa vadeli sigorta prim giderleri İŞKUR tarafından karşılanmaktadır. Geleceğin meslekleri olarak belirlenecek mesleklerde düzenlenen programlarda katılımcılara 85 TL. zaruri gider ödenecektir.

Bu şekilde katılımcıyı işin başında görme imkânı bularak kendi ihtiyacınıza göre yetiştirebilir ve daha sonra istihdam ederek “Teşvikler” kısmında yer alan teşviklerden faydalanabilirsiniz.

81 ilde bulunan Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlükleri ile hizmet merkezlerine istediğiniz zaman başvuru yaparak ayrıntılı bilgi alabilirsiniz.

2.5.8. Geleceğin Mesleklerinde İşbaşı Eğitim Programı Düzenlenmesine İlişkin Uygulama

Sanayi 4.0 ile gelecekte bilgi ve iletişim teknolojileri ve Ar-Ge alanında gelişen teknoloji ve üretim süreçlerinin değişimi ile birlikte yeni mesleklerin ortaya çıkacağı, bazı mesleklerde ise işgücü talebinin artacağı öngörülmektedir. Bu kapsamda geleceğin meslekleri olarak öngörülen siber güvenlik, kodlama, bulut teknolojisi vb. mesleklerde 18-29 yaş aralığındaki gençler için 9 aya kadar İşbaşı eğitim programı düzenlenebilmekte olup katılımcılara günlük 85 TL. cep harçlığı ödenmektedir.

Bu kapsamda düzenlenecek olan işbaşı eğitim programlarından en az iki sigortalı çalışanı olmak kaydıyla;

- “Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde” (teknoparklar) faaliyet gösteren işyerleri,
- “Teknoloji Merkezleri (teknoloji merkezi işletmeleri)”,
- “Ar-Ge merkezleri” ile “Tasarım Merkezi” olarak faaliyette bulunan işyerleri,

yararlanabilmekte olup ayrıca bunlardan ayrı olarak bilgi ve iletişim sektöründe faaliyet gösteren ve en az yirmi sigortalı çalışanı olan işyerleri de bu kapsamda düzenlenecek işbaşı eğitim programlarından yararlanabilmektedir.

81 ilde bulunan Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlükleri ile hizmet merkezlerine istediğiniz zaman başvuru yaparak ayrıntılı bilgi alabilirsiniz.

2.5.9. İşe İlk Adım Projesi

İşe İlk Adım Projesi ile üniversite mezunu gençlerin işgücü piyasasında kalıcı istihdamının sağlanmasını hedefliyoruz. Projeye nitelikli işgücü talebinde bulunan işverenlerin aradığı özelliklere sahip elemanları istihdam edebilmelerine yardımcı oluyoruz.

Fakülte veya yüksekokullardan mezun 18-29 yaş arası gençleri kapsayan proje ile işbaşı eğitim programı sonrası istihdam sürecinde işverenlere ücret desteği sağlıyoruz.

Program sonrası zorunlu istihdam sürecinde net asgari ücretin %50'sine karşılık gelen tutarını zorunlu istihdamın sonunda toplu olarak ödüyoruz.

Zorunlu istihdam süreci sonrasında işveren tarafından 12 ay süreyle bu kişileri istihdam etmeye devam edeceğine dair taahhüt verilmesi ve yeni bir sözleşme imzalanması durumunda 12 ay süresince net asgari ücretin %25'ini aylık olarak ödemeye devam ediyoruz.

2.5.10. Kadınlara Yönelik Çocuk Bakım Desteği Uygulaması

İşgücü piyasasında dezavantajlı konumda bulunan kadınların işgücüne katılımını artırmak ve sanayi ve imalat sektörlerinde işverenlerin ihtiyaç duyduğu nitelikli işgücü ihtiyacını karşılamak amacıyla sanayi ve imalat sektörlerinde İŞKUR tarafından düzenlenen mesleki eğitim kursları ve işbaşı eğitim programlarına katılan kadınlara yönelik çocuk bakım desteği uygulanmaktadır. Buna göre sanayi sektöründeki mesleklerde düzenlenen mesleki eğitim kurslarına ve imalat sektöründeki mesleklerde düzenlenen işbaşı eğitim programlarına katılan kadınlardan 2-5 yaş arasındaki (2 ve 5 yaş dahil) çocuğu olup çocukları kreşe/gündüz bakımevine (özel veya kamu) devam eden kadın kursiyer/katılımcılara 01/04/2018 tarihinden

itibaren yalnızca bir çocuk için kurs süresi boyunca aylık en fazla 400 TL. olmak üzere bakım desteği verilmektedir.

2.5.11. İş'te Anne Projesi

İşgücü piyasasına girişte ve istihdamda kalma konusunda diğer gruplara göre daha dezavantajlı konumda bulunan kadınların desteklenmesi, istihdamın artırılması ve işsizliğin önlenmesi amacıyla hayata geçirilen "İşte Anne Projesi" ile kadınların istihdam garantili mesleki eğitim kurslarına ve işbaşı eğitim programlarına dâhil edilmesi ve daha sonra bu kadınların istihdam edilmesi amaçlanmaktadır.

Proje, en az %50 istihdam garantili mesleki eğitim kursları ile işbaşı eğitim programlarında uygulanmaktadır. Projeden sadece 0-15 yaş aralığında çocuğu bulunan kadınlar yararlanabilmekte olup, projeden yararlanmak isteyen kadınlar yoğunlaştırılmış iş ve meslek danışmanlığı hizmetlerinden yararlandırılmasının ardından İŞKUR tarafından düzenlenen en az yüzde 50 istihdam garantili mesleki eğitim kursları ile işbaşı eğitim programlarına yönlendirilmektedir.

Kurs ve programlara katılan kadınlara kursa veya programa devam edilen günler için 80 TL. cep harçlığı ödenmektedir. Ayrıca kursiyerlerin iş kazası ve meslek hastalığı ile genel sağlık sigortası primleri de karşılanmaktadır.

2.5.12. Mesleki Eğitim ve Beceri Geliştirme İşbirliği Projesi (MEGİP)

İŞKUR ile TOBB arasında işgücü piyasasının talep ettiği niteliklerde işgücünün yetiştirilmesi için kamu-özel sektör işbirliğinde teorik ve uygulamalı eğitimlerin birleştirilmesini içerecek şekilde mesleki beceri eğitimlerinin düzenlenebilmesi için bu proje hazırlanmıştır.

İşverenlerin ihtiyaç duyduğu nitelikli işgücü yine işverenlerin talepleri doğrultusunda oluşturulacak eğitim programı ile yetiştirilecektir. Kursiyer olma şartlarını taşıyan herkes bu eğitimlerden faydalanabilecektir.

Mesleğin özelliğine göre teorik ve pratik eğitim birbirlerini tamamlayacak şekilde eş zamanı veya ayrı bir şekilde yürütülebilecektir.

Mesleki beceri eğitimleri günlük en az beş en fazla sekiz saati ve haftada altı günü geçmemek üzere en az otuz en fazla kırk beş saat olarak gerçekleştirilebilmektedir. 160 fiili günü geçmeyecek şekilde düzenlenecek mesleki beceri eğitimlerine katılan işsizlere günlük 77,70 TL., işsizlik ödeneği alan vatandaşlarımıza ise 38,85 TL. cep harçlığı ödenmektedir. Ayrıca kursiyerlerin iş kazası ve meslek hastalığı ile genel sağlık sigortası primleri de karşılanmaktadır.

2.6. TÜRKİYE SAĞLIK ENSTİTÜLERİ BAŞKANLIĞI (TÜSEB)

Türkiye Sağlık Enstitüleri Başkanlığı (TÜSEB), sağlık bilimi ve teknolojisi alanında bilgi üreterek, ülkemize ve insanlığa hizmet etmek amacıyla 19/11/2014 tarihli ve 6569 sayılı Kanun (4 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 666 ncı maddesi ile revize edildi) ile kurulmuştur. TÜSEB bu amaç ve ilkeler doğrultusunda sağlık bilimleri alanında yurt içi ve yurt dışı araştırma ve işbirliği yapmak, bilimsel kalkınmaya katkıda bulunmak ve ülkemizde bilimsel araştırmalar için ekosistem oluşturmak hedefleriyle kurulmuştur. TÜSEB, sağlık bilim ve teknolojileri alanında ülke ihtiyaçları doğrultusunda aşağıda kurulmuş olan araştırma enstitülerine, gerektiğinde yenilerini ekleyerek, sağlık araştırmaları sahasında, yapılanmasını tamamlayacak ve işbirliği ağını kuracaktır. Bu amaçla kurulan ilk Enstitüler:

- Türkiye Kanser Enstitüsü
- Türkiye Biyoteknoloji Enstitüsü

- Türkiye Anne, Çocuk ve Ergen Sağlığı Enstitüsü
- Türkiye Halk Sağlığı ve Kronik Hastalıklar Enstitüsü
- Türkiye Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp Enstitüsü
- Türkiye Sağlık Hizmetleri Kalite ve Akreditasyon Enstitüsü
- Türkiye Sağlık Politikaları Enstitüsü'dür.

TÜSEB kendisine kanunla verilen sağlık bilimi ve teknolojileri alanında Ar-Ge faaliyetlerini yürütmek ve desteklemek için bir dizi mevzuat düzenlemelerini hazırlayarak uygulamaya aktarmaktadır.

İlk düzenleme "Stratejik Araştırma ve Geliştirme Projelerini Destekleme Yönetmeliği" (Resmi Gazete: 13/03/2018/30359) yayımlanmıştır.

Yönetmeliğin amacı, Cumhurbaşkanlığı Politika Kurulları, Bakanlar Kurulu, Kalkınma Planı veya Hükümet Programlarında yer alan stratejik ve/veya öncelikli olarak belirlenen alanlarda, Yönetim Kurulu tarafından belirlenen stratejik konularda kamu ve özel kurum/kuruluş, üniversiteler ile TÜSEB'e bağlı Enstitüler tarafından yapılacak Stratejik Ar-Ge projesi başvurularının değerlendirme, destek, teşvik, izleme ve sonuçlandırılmasına ilişkin usul ve esasları belirlemektedir. Başvurular; çağrı, davet usulü ve/veya doğrudan yapılabilir.

"Araştırma ve Geliştirme Proje Destek Programlarına İlişkin Yönetmelik" taslağı ile buna bağlı öncelikli desteklenmesi düşünülen alanlar için 3 adet alt düzenleme hazırlanmıştır.

Bu yönetmeliğe bağlı alt programlar

- 1-Araştırma ve Geliştirme Projeleri Destekleme Programı Uygulama Usulü
- 2-Çağrılı Ar-Ge Projeleri Destekleme Programı Uygulama Usulü (Öncelik Belirlenen Konularda)
- 3-Acil Araştırma ve Geliştirme Projeleri Destekleme Programı Uygulama Usulü (Küçük Ölçekli) hazırlanmıştır.

Ayrıca uzun vadede sektörü daha geniş alanlarda desteklemek üzere çalışılması planlanan konular;

- 1- Altyapı projeleri (araştırma merkezleri, laboratuvar vb.) desteklenmesine,
- 2- Üniversite ve araştırma merkezleriyle (ulusal ve uluslararası) işbirliği yapılması
- 3- Saha çalışmalarının desteklenmesi
- 4- Patent çalışmalarının desteklenmesi

yer almaktadır.

2.7. KREDİ GARANTİ FONU (KGF)

Kredi Garanti Fonu'nun kuruluş amacı, teminat yetersizliği olan KOBİ ve KOBİ dışı işletmelerin finansmana erişimini kolaylaştırmaktır.

KGF, kredi kuruluşlarının teminat olarak talep ettikleri varlıklara sahip olmayan KOBİ'lerimize kefil olmak suretiyle teminat yetersizliğini finansmana erişimin önünde bir engel olmaktan çıkarmayı amaçlamakla;

- Kredi piyasasının etkin çalışmasını, ,
- KOBİ'lerin toplam krediler içindeki payının yükseltilmesini,
- KOBİ'lerin uzun vadeli yatırım kredileri kullanabilmesini,
- KOBİ'lerin rekabet gücünün artırılmasını,
- Girişimciliğin desteklenmesini,
- KOBİ'lerin kayıt dışı piyasalar yerine bankalardan borçlanmasını

gelir dağılımının iyileştirilmesini ve istihdam artışını da hedeflemiş olmaktadır ki, bu hedefler aynı zamanda büyüme ve kalkınma yolundaki ülkemizin de öncelikleri arasındadır.

2.7.1. Özkaynak Kredi Kefalet Programı

Destek Üst Limiti: 3.000.000 TL.

Destek Alt Limiti: -

Destek Oranı: %80

Bu destek ile teminat yetersizliği çeken KOBİ'lerin bankalardan alacağı kredilere en çok %80 oranında kefalet verilmesi amaçlanmaktadır.

KGF teminatından yararlanabilmek için; kredi başvurusu yapılan bankaya, KGF kefaletinden yararlanmak istendiği belirtilmelidir.

Bir KOBİ için kefalet üst limiti 3.000.000 TL. olarak belirlenmiştir.

Bankaya başvuru yapıldıktan, yaklaşık 10 gün sonra başvuru sahibine KGF kefaleti ile ilgili olumlu ya da olumsuz dönüş yapılmaktadır.

2.7.2. İşletmelerin ve KOBİ'lerin Rekabet Edebilirliği Programı – COSME

Destek Üst Limiti: 1.000.000 TL.

Destek Alt Limiti: -

Destek Oranı: %80

Bu destek ile Avrupa Yatırım Fonu tarafından KGF lehine sağlanan kontrgaranti ve KGF eş finansmanına istinaden, KOBİ'lerin rekabet edebilirliğinin ve sürdürülebilirliğinin güçlendirilmesi ve girişimcilik kültürünün teşvik edilmesi için KOBİ'lerin finansmana erişiminin desteklenmesini sağlamaktır. Bu program Avrupa Yatırım Fonu ile Kredi Garanti Fonu A.Ş. ortaklığında yürütülmektedir. Teminat vermekte sıkıntı yaşayan KOBİ'lerin program kapsamındaki bankalardan alacağı kredilere %80 oranında kefil olunmaktadır.

Kredi vadesi minimum 3, maksimum 5 yıldır.

Aşağıda yer alan sektörlerde faaliyet gösteren KOBİ'ler bu destekten yararlanamamaktadır:

- Yasadışı Ekonomik Faaliyetler,
- Tütün ve Damıtılmış Alkollü İçkiler,
- Silah ve Mühimmat Üretimi ve Ticareti,
- Kumarhaneler,
- Bazı BT alt sektörleri
- Bazı yaşam bilimleri alt sektörleri

2.7.3 Hazine Destekli Kefalet Programı

31/10/2016 tarihli 2016/9538 sayılı “BKK 2016/9538 Kredi Garanti Kurumlarına Sağlanan Hazine Desteğine İlişkin Karar” da yer alan 20 milyar TL.’lik kefaletlerin toplam bakiye tutarı ile ilgili limit, 10/03/2017 tarihinde Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Hazine Destekli KGF kefaletleriyle ilgili 27/02/2017 tarih 2017/9969 sayılı “Kredi Garanti Kurumlarına Sağlanan Hazine Desteğine İlişkin Kararda Değişiklik Yapılmasına Dair Karar” ile 250 milyar TL’ye yükseltilmiştir.

Bu doğrultuda Hazine ve Maliye Bakanlığı ile KGF arasında sırayla 200 milyar TL., 52,5 milyar TL., 32,5 milyar TL. tutarında kefalet verilmesiyle ilgili protokoller imzalanmış ve Hazine kaynaklı KGF kefaletleri ile KOBİ ve KOBİ Dışı ölçekli işletmelerin banka kredilerine erişimi kolaylaştırılmıştır. KOBİ ölçekli her bir işletme için 25 milyar TL.'ye kadar, KOBİ ölçeğinden büyük her bir işletme için 200 milyar TL.'ye kadar kefalet imkânı sağlanmıştır.

İşletme kredilerinin vadesi asgari 6 ay, anapara ödemesiz dönemi en fazla 1 yıl olmak üzere azami 5 yıldır. Yatırım kredilerinin vadesi ise asgari 6 ay, anapara ödemesiz dönemi en fazla 3 yıl olmak üzere azami 10 yıldır.

10/10/2018 tarihli 162 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı ile düzenlenen, ödemesinde problem yaşanan krediler için bankalarca tazmin talebinde bulunulmadan önce yararlanıcıya yapılandırma imkânı sunulmuş olması koşulu KGF tarafından uygulanmaya başlamıştır.

Kefalet verilmiş kredilerin yeniden vadelenendirilmesi veya yapılandırılması durumlarında banka, kredinin açılış tarihinden başlamak üzere işletme kredilerinde 96 ay, yatırım kredilerinde ise 156 ayı aşmamak kaydıyla birden fazla yapılandırma yapabilmekte, kredi vadesini değiştirebilmektedir. Yapılandırma durumunda ilave olarak 12 ay ödemesiz dönem kullanılması imkânı bulunmaktadır.

Devam eden diğer programların yanı sıra 2019 yılında toplamda 40 milyar TL kefalet limiti ile KOBİ Değer-1 ve KOBİ Değer-2 programları hayata geçirilerek toplamda kullanıma sunulan Hazine Destekli KGF kefaleti tutarı 325 milyar TL.'ye ulaşmıştır.

2.8. TÜRK EXIMBANK

Türk Eximbank'ın temel amacı; ihracatın geliştirilmesi, ihraç edilen mal ve hizmetlerin çeşitlendirilmesi, ihraç mallarına yeni pazarlar kazandırılması, ihracatçıların uluslararası ticarete paylarının artırılması ve girişimlerinde gerekli desteğin sağlanması, ihracatçıları ile yurt dışında faaliyet gösteren müteahhitler ve yatırımcılara uluslararası piyasalarda rekabet gücü ve güvence kazandırılması, yurt dışında yapılacak yatırımlar ile ihracat maksadına yönelik yatırım malları üretim ve satışının desteklenerek teşvik edilmesidir.

Türkiye'de ihracatın kurumsallaşmış tek asli teşvik unsuru olan Türk Eximbank, bu amaca yönelik olarak ihracatçıları, ihracata yönelik üretim yapan imalatçıları ve yurt dışında faaliyet gösteren müteahhit ve girişimcileri kısa, orta ve uzun vadeli nakdi ve gayri nakdi kredi, sigorta ve garanti programları ile desteklemektedir. Türk Eximbank'ın, gelişmiş birçok ülkenin resmi destekli ihracat kredi kuruluşlarından farklı olarak kredi, garanti ve sigorta işlemlerini aynı çatı altında toplamış olması, ihracatçı firmalara verilen hizmetlerde bir bütünlük oluşturulmasına imkân tanımaktadır.

Burada Türk Eximbank'ın başlıca kredi programları hakkında bilgi verilmektedir. Daha detaylı bilgi ve güncel faiz oranlarına www.eximbank.gov.tr adresinden ulaşılabilir.

2.8.1. İhracata Hazırlık Kredileri

Destek (Firma) Üst Limiti: 25 milyon ABD Doları

Destek Alt Limiti: İhracata Hazırlık Kredisi programımız kapsamında işlem bazında herhangi bir alt limit bulunmamaktadır.

Bu destek ile, ihracata yönelik mal üreten imalatçı ve ihracatçı firmaların uluslararası arenada rekabet seviyelerinin artırılması ve ihracat projelerinin ihracata hazırlık aşamasında desteklenmesi amaçlanmaktadır. Kredi, Türk Lirası ve döviz cinsinden kullanılmaktadır.

Kredi Kullanım Şartları

- Söz konusu krediden mal ihracatı yapan tüm ihracatçı firmalar yararlanabilir.
- Kredi, ihracat taahhüdü karşılığında ve malların serbest dövizle ihraç edilmesi koşulu ile kullanılır.

Kredi Başvuru Formları

- Kredi Talep Formu,
- İhracat Taahhüdünün Dağılım Formu,
- Firmaca imzalanıp kaşelenmiş Gümrük Beyannamesi bazında Fob/ Dolar ihracat tutarını gösterir belge,
- İhracata aracılık eden firma beyan formu,
- Özel Fatura kapsamındaki ihracat tutarını gösterir belge,
- İlk defa ihracat yapacak olan firmaların kredi talebine konu, alıcı ile satıcı arasında yapılmış, ihracat bağlantısını gösterir belge,
- Son üç yıla ait Hesap Durumu Belgesi, bilanço ve kar/zarar cetvellerinin (gelir tablolarının) orijinal nüshaları,
- Muvafakatname,
- Firma İmza sirküleri,
- İlgili odaca orijinal tasdikli Kapasite Raporu örneği,
- Firmanın ve %25'i aşan hisseye sahip tüzel kişi ortaklarının kuruluş, faaliyet konusu, temsil ve ilzam, ortaklık yapısı ve son değişikliklere ilişkin ticaret sicili gazetelerinin orijinalleri veya noter tasdikli fotokopileri ile firmanın % 25'i aşan hisseye sahip gerçek kişi ortaklarının noter tasdikli nüfus cüzdanı suretleri,
- Niyet Mektubu,
- Kredi Garanti Fonu (KGF) kefaletiyle kullanılacak kredilerde KGF tarafından düzenlenecek niyet mektubu,
- Faks Sözleşmesi, firma kaşe imzalı
- Firmayı tanıtıcı bilgi ve belgeler.

Kredi isteğe göre TL., ABD Doları, Euro, Japon Yeni ve GBP (sterlin) şeklinde kullanılabilir. Kredinin vadesi TL. kredilerinde azami 360 gün, döviz kredilerinde ise azami 720 gündür.

2.8.2. KOBİ İhracata Hazırlık Kredileri

Destek (Firma) Üst Limiti: 5 milyon ABD Doları

Destek Alt Limiti: Kobi İhracata Hazırlık Kredisi programımız kapsamında işlem bazında herhangi bir alt limit bulunmamaktadır.

İmalatçı/ihracatçı ve ihracata yönelik mal üreten KOBİ'lerin ihracat taahhüdü karşılığında ve malların serbest dövizle ihraç edilmesi koşulu ile desteklenmesi amaçlanmaktadır.

Söz konusu kredinin firma limiti 5 milyon ABD Dolarıdır.

TL Kredileri için kredi vadesi azami 360 gündür.

Firma analizini müteakip, başvurusu uygun bulunan ve kendilerine limit tahsis edilen firmalara kredi, EFT sistemi aracılığı ile aktarılmaktadır.

Döviz kredileri için kredi vadesi azami 720 gündür. Kredi, ABD Doları, Euro, Japon Yeni ve GBP olarak kullanılabilir.

2.8.3. Dış Ticaret Şirketleri Kısa Vadeli İhracat Kredisi

Destek (Firma) Üst Limiti: Firmanın bir önceki takvim yılı performansı, kredibilitesi, limit kullanım oranına göre üst limit değişmektedir.

Destek Alt Limiti: İşlem alt limiti bulunmamaktadır.

Bu kredi desteği ile dış ticaret şirketlerinin ihracata hazırlık dönemi finansman ihtiyaçlarının uygun vade ve maliyet ile karşılanması amaçlanmaktadır.

Kredi başvuru formları

- Kredi Talep Formu
- İmza Sirküleri
- Ticaret Sicili Gazetesi
- İhracat Taahhüdünün Dağılımı
- Son üç yıla ait (Yeminli Mali Müşavirler tarafından tescil edilmiş) Hesap Durum Belgesi, Bilanço ve Gelir Tablolarının orijinal nüshaları
- Faks Sözleşmesi, firma kaşe imzalı
- Vergi Kimlik Numarası
- Teminat mektubu düzenleyecek olan bankadan getirilecek Niyet Mektubu
- Firmayı tanıtıcı bilgi ve belgeler

Destek için herhangi bir üst limit bulunmamaktadır. Verilen destek tamamıyla, firmanın bir önceki takvim yılı performansına ve firmanın kredibilitesine bağlıdır.

Söz konusu kredi, döviz cinsinden kullanılmakla birlikte azami 720 gündür.

2.8.4. Sevk Öncesi İhracat Kredileri

Destek (Firma) Üst Limiti: 25 milyon ABD Doları

Destek Alt Limiti: SÖİK programımız kapsamında işlem bazında herhangi bir alt limit bulunmamaktadır.

Sevk Öncesi İhracat Kredileri (SÖİK), Türk Eximbank tarafından tüm sektörleri kapsayan ve ihracatçıların imalat aşamasından başlanarak desteklenmesi amacıyla Türk Eximbank tarafından kendilerine nakdi kredi limiti tahsis edilmiş olan bankalar kanalıyla TL/Döviz cinsinden kullanılan kısa vadeli kredilerdir. Söz konusu kredi desteklerinde firma ve ihracat riski, aracı banka tarafından üstlenilmektedir.

Kredi Başvuru Formları

- Kredi talep formu
- Firma taahhütnamesi
- Firma bilgi formu
- Muvafakatname (Krediyi kullanacak firmanın imalatçı olması durumunda ihracatçı firmadan alınacaktır.)

Kredi Nasıl Kullanılır?

- Limit tahsis edilen aracı bankalar vasıtası ile kullanılır.
- Aracı bankalar, uygun buldukları firmaların kredi başvuru formlarını Türk Eximbank'a gönderirler.
- Türk Eximbank kredi taleplerini değerlendirir.
- Kabul edilmesi halinde kredi, firma hesabına aktarılmak üzere aracı bankaya ödenir.
- Aracı bankalar hesaplarına intikal eden kredi tutarlarını aynı gün ilgili firma hesabına aktarırlar.

- Firmalar aracı bankanın krediyi kullandırım tarihinde, kendilerine ödediğini/ödemediğini 5 işgünü içinde yazılı olarak teyit ederler.

Söz konusu kredilerin vadesi en fazla 720 gündür. Sevk Öncesi İhracat Kredileri, TL ve Dolar olmak üzere iki şekilde verilmektedir.

2.8.5. Reeskont Kredisi

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB)'nin Türk Eximbank'a tanıdığı 17 milyar ABD Doları tutarındaki reeskont limiti kapsamında kullandırılmaktadır.

Firmaların akreditifli, vesaik mukabili, mal mukabili ödeme şekline göre yapacakları ihracat işlemlerinin sevk öncesi aşamasında, borçlu olarak düzenleyecekleri, bir banka avalini taşıyan bonoların iskonto edilmesi suretiyle kredi kullandırılmaktadır.

Krediden, TCMB ve Türk Eximbank'ca yapılacak değerlendirme sonucunda, kredibilitesi uygun bulunan ve Eximbank'tan kullandığı kredilere ilişkin ödeme sorunu olmayan firmalar yararlanabilmektedir.

Destek (Firma) Üst Limiti: Firma limiti döviz ve Türk Lirası kredilerin toplamı olmak üzere azami 350 Milyon ABD Dolarıdır. Dış Ticaret Sermaye Şirketleri için ise limit 400 Milyon ABD Dolarıdır.

Destek Alt Limiti: İşlem limiti en az 100 bin ABD Dolarıdır. KOBİ'ler için uygulanan işlem alt limiti ise 50 bin ABD Dolarıdır.

Kredi Başvuru Formları

- Kredi Talep Formu
- Bonoya aval verecek / TCMB'ye Devredilebilir Kesin teminat mektubu verecek ticari bankanın/ Kredi Garanti Fonu'nun (KGF) Niyet Mektubu
- Krediyeye esas ihracata/satışa konu olan malın ihracatçısının/satıcısının farklı olması halinde, kredi talebinde bulunan imalatçının, ihracatçıdan/satıcıdan imzalı ve firma kaşeli olarak alacağı ekte örneği bulunan muvafakatname, muvafakatname veren firmanın noter tasdikli imza sirküleri sureti,
- Nakit Blokaaj Firma Beyanı
- Faks Sözleşmesi
- Ek Form-Genel Kredi Sözleşmesi ve Firma Taahhütnamesi
- T.C. Ticaret Bakanlığı Serbest Bölgeler, Yurtdışı Yatırım ve Hizmetler Genel Müdürlüğü tarafından verilen ve üretim/alım-satım faaliyetine ilişkin düzenlenen geçerli "Üretim" veya "Alım-Satım" ruhsatının Serbest Bölgeler, Yurtdışı Yatırım ve Hizmetler Genel Müdürlüğü'nce orijinal tasdikli veya ilgili Serbest Bölge Müdürlükleri tarafından onaylanmış bir örneği.
- Serbest Bölgeler Hesap Bilgileri Formu
- KOBİ Beyan Formu
- Avalsiz Bono

Reeskont döviz kredilerinde vade azami 360 gündür. Kredi ABD Doları, Avro, Japon Yeni, Sterlin olarak kullandırılmaktadır.

2.8.6. Sevk Sonrası Reeskont Kredisi

TCMB'nin Türk Eximbank'a tanıdığı 17 milyar ABD Doları tutarındaki reeskont limiti çerçevesinde, vadeli ihracat alacakları temlik alınarak, kredi kullandırılır.

Program kapsamında;

- Poliçe veya bonoya bağlı kabul kredili ihracat işlemlerinden doğan alacaklar,
- Vadeli ihracat akreditiflerine dayalı alacaklar,
- Türk Eximbank Kısa Vadeli İhracat Kredi Sigortası kapsamında sigortalanmış vadeli mal mukabili /vesaik mukabili ve akreditifli ihracat alacakları,
- İhracatçı firmalarca ihracat alacağına istinaden düzenlenip faktoring şirketlerine temlik edilen ve Faktoring Şirketlerince Türk Eximbank'a ciro edilen bonolar, iskonto edilmektedir.

Kredibilitesi TCMB ve Bankamız tarafından uygun bulunan ve Bankamızdan kullandığı kredilere ilişkin geri ödeme ve ihracat taahhüt sorunu olmayan firmalar bu programdan yararlandırılmaktadır.

Program kapsamında firma limiti döviz ve Türk Lirası kredilerin toplamı olmak üzere azami 350 Milyon ABD Doları'dır (DTSS hariç). Dış Ticaret Sermaye Şirketleri için firma limiti 400 Milyon ABD Doları'dır kredi Euro / USD/GBP/JPY olarak kullanılabilir.

Destek Alt Limiti: Sevk Sonrası Reeskont Kredisi programımız kapsamında işlem bazında alt limit 1.000 ABD Doları tutarındadır.

Kredi Başvuru Formları

- Kredi Talep Formu
- Satış Sözleşmesi Örneği/Proforma Fatura Örneği
- Taşıma Belgesi
- İngilizce Fatura
- Gümrük Beyannamesi
- Banka IBAN Bildirim Formu

Azami vade 360 gündür. Kredi ABD Doları, Avro, Japon Yeni, Sterlin olarak kullanılmaktadır.

2.8.7. İhracata Yönelik İşletme Sermayesi Kredisi

Bu kredi ile firmaların yapmış oldukları hammadde, ara malı, makine ve teçhizat alımları kredilendirilmek suretiyle, firmaların ihracata yönelik faaliyetlerinde ihtiyaç duydukları alımlarının finansmanı amaçlanmaktadır.

Destek (Firma) Üst Limiti: Firma limiti azami 50 milyon ABD Doları'dır. Söz konusu program limiti çerçevesinde her firma özelinde Bankamız tarafından yapılan çalışma ile limit belirlenerek ilgili firmaya bildirilmektedir.

Destek Alt Limiti: İhracata Yönelik İşletme Sermayesi Kredisi programımız kapsamında işlem bazında herhangi bir alt limit bulunmamaktadır.

Kredi Başvuru Formları

- Kredi Talep Formu
- Harcama Belgeleri Listesi (Harcamaların faturaya bağlanmış olması gerekmektedir), (Yeminli Mali Müşavir (YMM) / Serbest Muhasebeci Mali Müşavir (SMMM) onaylı). Harcama Belgeleri Listesi'nde yer alan faturalar, gerektiğinde Türk Eximbank tarafından kontrol amaçlı olarak talep edilebilecektir.
- Kullanılacak krediye esas ihracata/satışa konu olan malın ihracatçısının/satıcısının farklı olması halinde, kredi talebinde bulunan imalatçının, ihracatçıdan/satıcıdan imzalı ve firma kaşeli olarak alacağı ekte örneği bulunan muvafakatname, muvafakatname veren firmanın noter tasdikli imza sirküleri sureti,
- T.C. Ticaret Bakanlığı Serbest Bölgeler, Yurtdışı Yatırım ve Hizmetler Genel Müdürlüğü tarafından verilen ve üretim/alım-satım faaliyetine ilişkin düzenlenen geçerli "Üretim" veya "Alım-Satım" ruhsatının Serbest Bölgeler, Yurtdışı Yatırım ve Hizmetler Genel Müdürlüğü'nce orijinal tasdikli veya ilgili Serbest Bölge Müdürlükleri tarafından onaylanmış bir örneği.

- Faks Sözleşmesi (Noter tasdikli veya firma yetkililerince Türk Eximbank huzurunda imzalanması suretiyle işleme alınacaktır.)
- Teminat mektubu düzenleyecek bankadan/Kredi Garanti Fonu A.Ş.'den getirilecek niyet mektubu.

Azami 3 yıl vade ile kredi kullanılabilir. Kredi ABD Doları, Avro, Japon Yeni, Sterlin olarak kullanılmaktadır.

2.8.8. İhracata Yönelik Yatırım Kredisi

İhracata Yönelik Yatırım Kredisi Programı kapsamında ise, firmaların gerek yurt içinden gerekse yurt dışından gerçekleştirecekleri makine ve teçhizat alımları ile diğer yatırım unsurları finanse edilmektedir.

Destek (Firma) Üst Limiti: İhracata Yönelik Yatırım Kredisi programımız kapsamında program limiti azami 50.000.000 ABD Doları olup, kredi Euro veya USD olarak kullanılabilir.

Destek Alt Limiti: İhracata Yönelik Yatırım Kredisi programımız kapsamında işlem bazında herhangi bir alt limit bulunmamaktadır.

Kredi Başvuru Formları

- Kredi Talep Formu
- Harcama Belgeleri Listesi (Harcamaların faturaya bağlanmış olması gerekmektedir.), (Yeminli Mali Müşavir (YMM) /Serbest Muhasebeci Mali Müşavir (SMMM) onaylı). Harcama Belgeleri Listesi'nde yer alan faturalar, gerektiğinde Türk Eximbank tarafından kontrol amaçlı olarak talep edilebilecektir.
- Kullanılacak krediye esas ihracata/satışa konu olan malın ihracatçısının/satıcısının farklı olması halinde, kredi talebinde bulunan imalatçının, ihracatçıdan/satıcıdan imzalı ve firma kaşeli olarak alacağı ekte örneği bulunan muvafakatname, muvafakatname veren firmanın noter tasdikli imza sirküleri sureti,
- T.C. Ticaret Bakanlığı Serbest Bölgeler, Yurtdışı Yatırım ve Hizmetler Genel Müdürlüğü tarafından verilen ve üretim/alım-satım faaliyetine ilişkin düzenlenen geçerli "Üretim" veya "Alım-Satım" ruhsatının Serbest Bölgeler, Yurtdışı Yatırım ve Hizmetler Genel Müdürlüğü'nce orijinal tasdikli veya ilgili Serbest Bölge Müdürlükleri tarafından onaylanmış bir örneği.
- Faks Sözleşmesi (Noter tasdikli veya firma yetkililerince Türk Eximbank huzurunda imzalanması suretiyle işleme alınacaktır.)
- Teminat mektubu düzenleyecek bankadan/Kredi Garanti Fonu A.Ş.'den getirilecek niyet mektubu,
- Yatırım Teşvik Belgesi (YTB) sureti (varsa).

1 veya 2 yıl geri ödemesiz dönem olmak üzere 5 veya 7 yıl vade ile kredi kullanılabilir. Kredi ABD Doları, Avro, Japon Yeni ve Sterlin olarak kullanılmaktadır.

2.8.9. Kısa Vadeli Alacak Sigortası

Alacak Sigortası ile ihracatçıların yurt dışı satışlarından doğan tahsilatı riskli alacakları ticari ve politik risklere karşı sigorta kapsamına alınmaktadır. Alacak sigortası ile ihracatçılarımızın Türk Eximbank tarafından kapsama alınan ülkelerdeki alıcılara yapacağı 360 güne kadar vadeli tüm sevkiyatları alıcı firmalara tahsis edilen limitler çerçevesinde sigortalanmaktadır.

Alacak Sigortası Programı'nın amacı, bir taraftan ihracatçılarımızın kısa vadeli satışlarına ilişkin ihracat bedellerinin ticari ve politik risklere karşı belirli limitler dahilinde teminat altına alarak ihracatı teşvik etmek ve yönlendirmek, diğer taraftan da poliçenin teminat olarak gösterilmesi ile ticari bankalardan ihracat kredisi teminini kolaylaştırmaktır.

Destek (Firma) Üst Limiti: Üst limit bulunmamaktadır.

2.9. TÜRKİYE TEKNOLOJİ GELİŞTİRME VAKFI (TTGV)

Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı, 1991 yılında kamu-özel sektör işbirliği ile Türkiye’de özel sektörün teknoloji ve inovasyon faaliyetlerinin desteklenerek teknolojinin gerçek dünya ile buluşturulması amacı ile kurulmuştur. Başta Avrupa Birliği olmak üzere dünyada gelişmiş ekosistemlerde kabul ve ilgi gören “kar amacını öncelikli olarak gütmeyen aracı/uygulayıcı kuruluş” modelinin Türkiye’deki tek örneği olan TTGV, Türkiye’de kanunla kurulmuş Vakıflar arasında teknoloji ve inovasyon alanında faaliyet gösteren tek vakıftır.

TTGV'nin desteklerinin ana prensibini oluşturan geri dönüşlü ve yürütücü katkılı destekler, kamu fonlarının özel sektörün ulusal Ar-Ge harcamalarına daha fazla ağırlıkla katılmasını teşvik ederek "çarpan etkisi" sağlayan niteliği ile bugüne kadar ülkemiz Ar-Ge kapasitesine önemli faydalar sağlamıştır.

TTGV, özel sektör ve kamunun beklenti, ihtiyaç ve önceliklerini değerlendirmekte, değişen şartlara ve ülkemiz koşullarına uygun yeni destek mekanizmalarını geliştirerek, hizmete almaktadır. TTGV bugün içeride ve dışarıda teknolojik yenileşim alanında aranan bir ortak olmuştur.

Özel sektör ve kamunun özel sektörümüzün uluslararası pazarlardaki rekabet gücünü Ar-Ge faaliyetlerinin desteklenmesi yolu ile güçlendirmek ortak hedefini taşıyan TTGV, Türkiye’de Ar-Ge ve yenileşimin desteklenmesi amacı ile kurulmuş ilk ve tek Kamu Özel Sektör Ortaklığıdır. TTGV faaliyetlerinde kar amacını öncelikli bir hedef olarak gözetmez.

Faaliyetlerden sağlanan tüm gelir TTGV'nin giderlerinin karşılanması ve mevcut destek programlarının geliştirilmesi için kullanılmaktadır.

2.9.1. Yeşil Teknoloji Projeleri (YETEP) Destek Programı

Destek Üst Limiti: 400.000 ABD Doları

Destek Alt Limiti: 100.000 ABD Doları

Destek Oranı: %50

Yeşil Teknoloji Projeleri (YETEP) desteği ile sanayi kuruluşlarının çevresel performansını artırıp üretim maliyetlerini düşürülmesi ve dolayısıyla rekabet gücünü artırılmasına yönelik uygulamaların desteklenmesi amaçlanmıştır. Bu projelerde yerli teknolojilere öncelik verilmesi suretiyle bu tür teknolojilerin yerli olanak ve kaynaklarla geliştirilmesinin/ üretilmesinin de dolaylı olarak teşvik edilmesi hedeflenmektedir.

Yeşil Teknoloji Projeleri Desteği, “İklim Dostu Teknolojiler Desteği”, “Temiz Üretim Teknolojileri Desteği” ve “Enerji Verimliliği, Yenilenebilir Enerji ve Diğer Enerji Teknolojileri Desteği” olmak üzere üç farklı destek alanından oluşmaktadır.

İklim Dostu Teknolojiler Desteğinin temel amacı, özellikle soğutma sektöründe kullanılan hidroflorokarbonlar (HFC'ler) ve hidrokloroflorokarbonlar (HCFC'ler) gibi küresel ısınma potansiyeli (GWP) yüksek gazların kullanımını ve emisyonunu azaltmak için, iklim dostu, enerji verimli, güvenilir ve kanıtlanmış alternatiflerin kullanımına yönelik yerli ve yenilikçi teknolojilerin uygulanmasına yönelik projelerin desteklenmesidir.

Temiz Üretim Teknolojileri Desteğinin temel amacı, kaynak verimliliği (eko-verimlilik/ temiz üretim/ sürdürülebilir üretim) anlayışı çerçevesinde üretim süreçlerinde asgari enerji, su, hammadde tüketimi ve asgari atık oluşumu için teknolojik yenilik içeren, sanayide uygulanabilir ve ekonomik değeri olan temiz

Üretim teknolojileri ve uygulamaların geliştirilmesi, gerçekleştirilmesi ve ticarileştirilmesine yönelik projelerin desteklenmesidir.

Enerji Verimliliği, Yenilenebilir Enerji ve Diğer Enerji Teknolojileri Desteğinin temel amacı, Türkiye'nin dünyada artan enerji fiyatları karşısında, özellikle enerji yoğun sektörlerde rekabet gücünün korunmasına, dışa bağımlılığın ve sera gazı salımlarının azaltılmasını sağlamak için endüstriyel uygulamalarda enerji verimliliğini artıran ve yenilenebilir enerjinin kullanılmasını sağlayan, ayrıca enerji üretim ve kullanımında evre dostu teknoloji uygulamaları ile atıklardan yakıt ve enerji üreten yerli ve yenilikçi teknolojilerin geliştirilmesi ve gerçekleştirilmesine yönelik projelerin desteklenmesidir.

Sanayi kuruluşları, söz konusu alanlardan bir ya da daha fazlasını içeren projeleri için proje başvurusu yapabilirler. Projelerde, yerli teknoloji ve ekipman kullanımı ile ileri teknoloji (malzeme, elektronik, yazılım, vb.) uygulamaları TTGV'nin öncelikleri arasında yer almakta, yenilikçi boyutu olan uygulamaların desteklenmesi amaçlanmaktadır.

Hedef Kitle: İleri teknoloji projeleri olan sanayi kuruluşları

Destek Mekanizması: Sanayi kuruluşlarının çevresel performansını artırıp üretim maliyetlerini düşürülmesi ve dolayısıyla rekabet gücünü artırılmasına yönelik uygulamaların desteklenmesi amacıyla oluşturulan desteğin tamamı geri ödemeli olup, destek miktarı en fazla 400.000 ABD Doları olarak belirlenmiştir. Türkiye'de yerleşik, aynı alanda en az 3 yıldır faaliyette bulunan kuruluşlar programa başvuru yapabilirler. Proje destek süresi en fazla 15 (onbeş) aydır.

3. TEŞVİKLERE İLİŞKİN YASAL DÜZENLEMELER

- 25/05/1964 Resmi Gazete Sayı: 11711 “**474 sayılı Gümrük Giriş Tarife Cetveli Hakkında Kanun**” (2 inci madde)
- 11/07/1964 Resmi Gazete Sayı: 11751 “**488 sayılı Damga Vergisi Kanunu**” (ekli 53’üncü fıkra)
- 17/07/1964 Resmi Gazete Sayı: 11756 “**492 sayılı Harçlar Kanunu**” (59 uncu madde)
- 11/08/1970 Resmi Gazete Sayı: 13576 “**1319 sayılı Emlak Vergisi Kanunu**” (4 üncü madde)
- 29/05/1981 Resmi Gazete Sayı: 17354 “**2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu**” (80 inci madde)
- 25/10/1984 Resmi Gazete Sayı: 18563 “**3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu**” (13 üncü ve geçici 30 uncu maddeleri),
- 01/03/1985 Resmi Gazete Sayı: 18681 “**3154 sayılı Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK ile 186 sayılı KHK'nin Bazı Hükümlerinin Değiştirilmesi Hakkında KHK'nin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun**”
- 20/04/1990 Resmi Gazete Sayı: 20498 “**Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı Kurulması Hakkında Kanun**”
- 08/09/1999 Resmi Gazete Sayı: 23810 “**4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanunu**”
- 15/04/2000 Resmi Gazete Sayı: 24021 “**4562 sayılı Organize Sanayi Bölgeleri Kanunu**” (ek 3 üncü madde)
- 29/06/2001 Resmi Gazete Sayı: 24466 “**4706 sayılı Hazineye Ait Taşınmaz Malların Değerlendirilmesi Hakkında Kanun**” (ek 3 üncü madde)
- 13/07/2001 Resmi Gazete Sayı: 24461 “**4708 sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanun**” (5 inci madde, 5 inci fıkra)
- 19/01/2002 Resmi Gazete Sayı: 24645 “**Endüstri Bölgeleri Kanunu ve Organize Sanayi Bölgeleri Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun**” (3/A ve 4/Ç maddeleri)
- 17/06/2003 Resmi Gazete Sayı: 25141 “**4875 sayılı Doğrudan Yabancı Yatırımlar Kanunu**”
- 31/12/2004 Resmi Gazete Sayı: 25687 “**5281 sayılı Vergi Kanunu**” (9 uncu madde)
- 31/05/2006 Resmi Gazete Sayı: 26200 “**5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu**” (ek 2 inci madde)
- 13/06/2006 Resmi Gazete Sayı: 26205 “**5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu**” (32/A maddesi)
- 26/05/2008 Resmi Gazete Sayı: 26887 “**5763 sayılı İş Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun**”
- 26/04/2009 Resmi Gazete Sayı: 27211 “**324 sıra nolu Milli Emlak Tebliği**” (13 üncü madde, 1 inci ve 5’inci fıkraları)
- 18/08/2009 Resmi Gazete Sayı: 27323 “**5921 sayılı İşsizlik Sigortası Kanunu ile Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun**”
- 14/02/2011 Resmi Gazete Sayı: 27846 “**6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu**”
- 25/02/2011 Resmi Gazete Sayı Mükerrer: 27857 “**6111 sayılı “Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması ile Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ile Diğer Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun**”
- 27/10/2011 Resmi Gazete Sayı: 28097 “**Enerji Kaynaklarının ve Enerjinin Kullanımında Verimliliğin Artırılmasına Dair Yönetmelik**”
- 20/06/2012 Resmî Gazete Sayı: 28329 “**Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Kararın Uygulanmasına İlişkin Tebliğ**” (Tebliğ No:2012/1)
- 19/06/2012 Resmi Gazete Sayı: 28328 Bakanlar Kurulu Karar Sayısı 2012/3305 sayılı “**Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Karar**”
- 18/11/2012 Resmi Gazete Sayı: 28460 “**6356 sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu**”

- 03/10/2013 Resmi Gazete Sayı: 28784 “Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği”
- 24/12/2013 Resmi Gazete Sayı: 25326 “5018 Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu”
- 19/02/2014 Resmi Gazete Sayı: 28918 “6518 sayılı Kanun” (46 ncı madde)
- 10/07/2014 Resmi Gazete Sayı: 29056 “6550 sayılı Araştırma Altyapılarının Desteklenmesine Dair Kanun” (13’ üncü madde)
- 13/09/2014 Resmi Gazete Sayı: 29118 “SGM 2014/35 sayılı Yerli Malı Tebliği”
- 18/10/2014 Resmi Gazete Sayı: 29123 “Kojenerasyon ve Mikroenerasyon Tesislerinin Verimliliğinin Hesaplanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ” (2014/3)
- 27/02/2015 Resmi Gazete Sayı: 29280 “Araştırma Geliştirme Projelerinin Desteklenmesine İlişkin Yönetmelik”
- 26/06/2016 Resmî Gazete Sayı: 2016/9495 Bakanlar Kurulu Kararı “Yatırımlara Proje Bazlı Devlet Yardımı Verilmesine İlişkin Karar”
- 30/09/2016 Resmi Gazete Sayı: 29843 “5746 sayılı Araştırma, Geliştirme ve Tasarım Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanun Genel Tebliği”
- 31/10/2016 tarihli 2016/9538 sayılı “BKK 2016/9538 Kredi Garanti Kurumlarına Sağlanan Hazine Desteğine İlişkin Karar”
- 10/03/2017 Resmi Gazete Sayı: 30003 “2017/9969 Kredi Garanti Kurumlarına Sağlanan Hazine Desteğine İlişkin Kararda Değişiklik Yapılmasına Dair Karar”
- 09/02/2018 tarihli ve 30327 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren “Organize Sanayi Bölgelerinde Yer Alan Parsellerin Tamamen Veya Kısmen Bedelsiz Tahsisine Dair Yönetmelik”
- 05/06/2018 Tarih ve 30442 mükerrer sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 14/05/2018 tarih ve “2018/11773 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı”
- 10/10/2018 Tarih ve 162 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı “Kredi Garanti Kurumlarına Sağlanan Hazine Desteğine İlişkin Kararda Değişiklik Yapılmasına Dair Karar”
- 22/02/2019 Resmi Gazete Sayı: 30694 “7166 sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun”
- 28/02/2019 Resmi 793 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı “Kredi Garanti Kurumlarına Sağlanan Hazine Desteğine İlişkin Kararda Değişiklik Yapılmasına Dair Karar”

TEŞVİK/DESTEK ADI	Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	KOSGEB*	TÜBİTAK**	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	Hazine ve Maliye Bakanlığı	Ticaret Bakanlığı	Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı	Türkiye İş Kurumu (İŞKUR)	Türkiye Sağlık Enstitüleri Başkanlığı (TÜSEB)	Kredi Garanti Fonu (KGF)	Türk Eximbank	Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı (TTGV)
Yatırım Teşviki/Desteği	√1		√								√	
KOBİ Destekleri	√	√	√		√					√	√	
Yüksek Teknolojili Ürün Destekleri	√		√									√
Teknolojik Ürün Deneyim (TÜR) Belgesi	√											
Kredi Desteği		√	√		√6					√9	√10	√
Ar-GE Desteği	√	√	√	√			√		√			√
Genel Destekler		√4										
İstihdam Teşviki/Desteği	√	√	√					√8				
Enerji Verimliliği İle İlgili Destekler		√		√5								
Bina/İnşaat/Emlak İle İlgili Destekler	√2											
Laboratuvar Hizmetleri Destekleri		√	√									
İşbirliği Destekleri	√3		√						√			
Uluslararası İşbirliklerine Katılımı Özendirmeye Yönelik Destekler			√									
Patent Desteği			√						√			
Türk Malı Ürünlerinin Markalaşması ve TURQUALITY®'nin Desteklenmesi						√						
Yurtiçi ve Yurtdışı Fuarlara Katılım Desteği		√	√			√7						

1 Yatırım Teşvik Sistemi, Genel Teşvik Uygulamaları, Bölgesel Teşvik Uygulamaları, Öncelikli Yatırımların Teşviki, Büyük Ölçekli Yatırımların Teşviki, Stratejik Yatırımların Teşviki, Alt Bölge Desteklerinden Yararlanma. Destek Unsurları: KDV İstisnası, Gümrük Vergisi Muafiyeti, Vergi İndirimi, Sigorta Primi, İşveren ve İşçi Hissesi Desteği, Gelir Vergisi Stopajı Desteği, Faiz Desteği, Yatırım Yeri Tahsisi, KDV İadesi

2 Emlak Vergisi Muafiyeti, Harç İstisnası, OSB'lerde Arsa Tahsisi Desteği, OSB'lerde Damga Vergisi İstisnası, Endüstri Bölgelerindeki Ruhsat ve İzin Harçları Muafiyeti, Özel Endüstri Bölgeleri Ek Teşvik Desteği, Yapı Denetim Kuruluşlarınca Ödenecek Hizmet Bedeli İndirimi

3 Rekabet Öncesi İşbirliği Projeleri Desteği, Kümelenme Destek Programı

4 Yurt İçi Fuar Desteği, Yurt Dışı İş Gezisi, Tanıtım Desteği, Eşleştirme Desteği, Danışmanlık Desteği, Tasarım Desteği, Sınai Mülkiyet Hakları Desteği, Belgelendirme Desteği, Test Analizi ve Kalibrasyon Desteği, Bağımsız Denetim Desteği, Gönüllü Uzmanlık Desteği, Lojistik Desteği

5 Verimlilik Artırıcı Projeler (VAP), Gönüllü Anlaşma (GA)Destekleri, Kojenerasyon Verim Belgesi ve Lisansız Üretim, Enerji Verimliliği Projelerinin Finansmanı

6 Hazine Destekli Kefalet Programı

7 Sektörel Nitelikli Uluslararası Yurt İçi Fuar Desteği, Yurt Dışı Fuarlara Katılım Desteği, Yurt Dışı Birim, Marka ve Tanıtım Faaliyetlerinin Desteklenmesi, Pazar Araştırması ve Pazara Giriş Desteği, Uluslararası Rekabetçiliğin Geliştirilmesi (UR-GE), Pazara Giriş Belgelerinin Desteklenmesi

8 Kadınlar, Gençler ve Mesleki Yeterlilik Belgesi Sahipleri için İstihdam Teşviki, İşsizlik Ödeneği Alanları İstihdam Eden İşverenler için İstihdam Teşviki, İlave İstihdam Teşviki, Üç Aylık Ücret Desteği, İşyerlerine Yönelik Mesleki Eğitim Kursları, İşbaşı Eğitim Programları, Geleceğin Mesleklerinde İşbaşı Eğitim Programı Düzenlenmesine ilişkin Uygulama, İş İlk Adım Projesi, Kadınlara yönelik Çocuk Bakım Desteği Uygulaması, İş'te Anne Projesi, Mesleki Eğitim ve Beceri Geliştirme İşbirliği Projesi (MEGİP)

9 Öz kaynak Kredi Kefalet Programı, İşletmelerin ve KOBİ'lerin Rekabet Edebilirliği Programı, Hazine Destekli Kefalet Programı

10 İhracata Hazırlık Kredileri, KOBİ İhracata Hazırlık Kredileri, Dış Ticaret Şirketleri Kısa Vadeli İhracat Kredisi, Sevk Öncesi İhracat Kredisi, Reeskont Kredisi, Sevk Sonrası Reeskont Kredisi, İhracata Yönelik İşletme Sermayesi Kredisi, İhracata Yönelik Yatırım Kredisi, Kısa Vadeli Alacak Sigortası

* Girişimcilik Destek Programı, Uygulamalı Girişimcilik Eğitimi, Yeni Girişimci Desteği, İş Geliştirme Merkezi (İŞGEM) Desteği, İş Planı Ödülü, Girişimciliği Geliştirme Destek Programı, Yeni Girişimci Programı, Gelişen İşletmeler Pazarı KOBİ Destek Programı, İşletme Geliştirme Destek Programı, İşbirliği Destek Programı, Ar-Ge, İnovasyon ve Endüstriyel Uygulama Destek Programı, Teknolojik Ürün Tanıtım ve Pazarlama (Teknopazar) Destek Programı, Uluslararası Kuluçka Merkezi ve Hızlandırıcı Destek Programı, Stratejik Ürün Destek Programı, KOBİ Teknolojik Ürün Yatırım (KOBİ Teknoyatırım) Destek Programı, KOBİGEL - KOBİ Gelişim Destek Programı, Laboratuvar Hizmetleri Desteği

**1501-Sanayi Ar-Ge Projeleri Destekleme Programı, 1507-KOBİ Ar-Ge Projeleri Destek Programı,1509-Uluslararası Sanayi Ar-Ge Projeleri Destekleme Programı, 1511-Öncelikli Alanlar Araştırma Teknoloji Geliştirme ve Yenilik Projeleri Destekleme Programı, 1515-Öncül Ar-Ge Laboratuvarları Destekleme Programı, 1505-Üniversite Sanayi İşbirliği Destek Programı, 1512-Teknogirişim Sermaye Desteği (BiGG-Bireysel Genç Girişim), 1513-Teknoloji Transfer Ofisleri Destek Programı, 1503 - Proje Pazarları Destekleme Programı, 1601 - Yenilik Girişimcilik Alanlarında Kapasite Artırılmasına Yönelik Destek Programı1602 - TÜBİTAK Patent Destek Programı, 1514 - Girişim Sermayesi Destekleme Programı, Sanayi Yenilik Ağ Mekanizması (SAYEM) Çağrısı, 2209-B-Sanayiye Yönelik Lisans Araştırma Projeleri Desteği Programı, 2242-Üniversite Öğrencileri Araştırma Proje Yarışmaları, 2210-D Yurt İçi Sanayiye Yönelik Yüksek Lisans Burs Programı, 2244-Sanayi Doktora Programı, 2232 - Uluslararası Lider Araştırmacılar Programı, 2236-Uluslararası Deneyimli Araştırmacı Dolaşımı Destek Programı, 1001-Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Projelerini Destekleme Programı, 1003-Öncelikli Alanlar Araştırma ve Geliştirme Projeleri Destekleme

Programı, 1005-Ulusal Yeni Fikirler ve Ürünler Araştırma Destek Programı, 3501-Kariyer Geliştirme Programı, 1004-Mükemmeliyet Merkezi Destek Programı, 1007-Kamu Kurumları Araştırma ve Geliştirme Projelerini Destekleme Programı, Uluslararası İşbirlikli Projeler, 1071-Uluslararası Araştırma Fonlarından Yararlanma Kapasitesinin ve Uluslararası Ar-Ge İşbirliklerine Katılımın Arttırılmasına Yönelik Destek Programı, TÜBİTAK Uluslararası İşbirliklerine Katılımı Özendirmeye Yönelik Destek ve Ödül Programları

4. KAYNAKÇA

Sanayi ve Teknoloji Bakan Yardımcısı Sayın Dr. Çetin Ali DÖNMEZ'in talimatıyla, Sanayi ve Verimlilik Genel Müdürlüğü'nün 17/03/2019 tarih ve 640-11256 sayılı yazılarına istinaden kamu kurumu ve kuruluşlarından talep edilen görüş ve bilgilerden derlenmiştir.